

Crisis- en herstelwet: tweede evaluatie procesrechtelijke bepalingen

17 april 2014

Vakgroep Bestuursrecht en Bestuurskunde van de Rijksuniversiteit Groningen
Departement Publiekrecht, Encyclopedie en Rechtsgeschiedenis van de Universiteit van Tilburg

A.T. Marseille
B.W.N. de Waard
K.J. de Graaf
P.C.E. van Ling
H.D. Tolsma
E.F. Verheul

Voorwoord

Dit rapport bevat het verslag van het tweede evaluatieonderzoek naar de werking van de procesrechtelijke bepalingen van de Crisis- en herstelwet. Het onderzoek is uitgevoerd in opdracht van de Minister van Veiligheid en Justitie, onder auspiciën van het Wetenschappelijk onderzoeks- en documentatiecentrum (WODC) van het Ministerie van Veiligheid en Justitie.

Het onderzoek is een gezamenlijk product van onderzoekers verbonden aan de Vakgroep Bestuursrecht en Bestuurskunde van de Rijksuniversiteit Groningen en het Departement Publiekrecht, Encyclopedie en Rechtsgeschiedenis van de Universiteit van Tilburg.

Het onderzoek is, op verzoek van het WODC, begeleid door een commissie onder voorzitterschap van mr. A. Kosto. De overige leden van deze commissie waren mr. T.C. Borman (Ministerie van Veiligheid en Justitie), dr. R.J.J. Eshuis (WODC), drs. B.F. Gutter (Ministerie van Infrastructuur en Milieu), mr. W.M. de Jongste (WODC) en prof.mr.dr. R. Uylenburg (Universiteit van Amsterdam en Raad van State). We zijn de begeleidingscommissie veel dank verschuldigd voor de plezierige manier van samenwerken en voor de vele waardevolle adviezen, die de kwaliteit van het onderzoek zeer ten goede zijn gekomen.

Behalve naar de begeleidingscommissie gaat onze dank ook uit naar de talloze personen, met name uit het openbaar bestuur, de rechtspraak en de advocatuur, die belangeloos hun medewerking aan het onderzoek hebben verleend, door ons deelgenoot te maken van hun ervaringen met werking van de procesrechtelijke bepalingen van de Crisis- en herstelwet.

Namens de onderzoekers,

Bert Marseille en Boudewijn de Waard

Inhoudsopgave

Leesvervangende samenvatting	6
<i>Hoofdstuk 1</i> Inleiding	14
1.1 Algemeen	14
1.2 Object van de evaluatie: procedure- en procesrechtelijke bepalingen uit hoofdstuk 1 Chw	14
1.3 Onderzoeksvragen	14
1.4 Opzet van het onderzoek	15
1.5 Opbouw van het rapport	19
<i>Hoofdstuk 2</i> De Toepasselijkheid van het instrumentarium van hoofdstuk 1 Chw	21
2.1 Inleiding	21
2.2 Toepasselijkheid: het systeem	21
2.2.1 <i>Algemeen</i>	21
2.2.2 <i>Toepassingsbereik</i>	22
2.2.3 <i>Wijzigingen van en aanvullingen op de Chw</i>	24
2.3 Toepasselijkheid: de praktijk	26
2.3.1 <i>Algemeen</i>	26
2.3.2 <i>Vragen over toepasselijkheid</i>	26
2.3.3 <i>Wat doen bestuur en rechter om er achter te komen of de Chw van toepassing is?</i>	28
2.4 Conclusie	31
<i>Hoofdstuk 3</i> Onderzoeksbevindingen	32
3.1 Inleiding	32

3.2	Gegevensverzameling	34
3.2.1	<i>Inleiding</i>	34
3.2.2	<i>Uitspraken</i>	34
3.2.3	<i>Case-study onderzoek</i>	35
3.2.4	<i>Inventarisatie toepassing art. 1.11 Chw</i>	37
3.2.5	<i>Interviews</i>	37
3.3	Besluitvorming	38
3.4	De procedure bij de bestuursrechter	39
3.4.1	<i>Inleiding</i>	39
3.4.2	<i>Algemeen beeld uitspraken</i>	39
3.4.3	<i>Toegang tot de procedure: beperking beroepsrecht decentrale overheden</i>	42
3.4.4	<i>De toegang tot de procedure: tijdig aanvoeren van beroepsgronden</i>	44
3.4.5	<i>De toegang tot de procedure: na de beroepstermijn aangevoerde gronden</i>	47
3.4.6	<i>Het onderzoek door de rechter: versnelde behandeling</i>	48
3.4.7	<i>Het onderzoek door de rechter: inschakeling Stichting Advisering Bestuursrechtspraak</i>	49
3.4.8	<i>Doorlooptijden van Chw-procedures</i>	52
	3.4.8.1 <i>Algemeen</i>	52
	3.4.8.2 <i>Uitspraken</i>	53
	3.4.8.3 <i>Interviews</i>	62
3.4.9	<i>Vergelijking tussen tot 15 maart 2012 en daarna afgeronde procedures</i>	63
3.5	Na de vernietiging: verlichte onderzoekslast bij totstandbrengen nieuw besluit	67
3.6	Voorziening ten behoeve van Bijlage II-projecten: verlichting mer-plicht	69
3.6.1	<i>Algemeen</i>	69
3.6.2	<i>Het gebruik van artikel 1.11 Chw</i>	70
3.6.3	<i>Interviews</i>	72
3.7	Projecten nader beschouwd	73
	Hoofdstuk 4 Conclusies	80
4.1	Inleiding	80

4.2	Bijdrage van de Chw-instrumenten aan versnelling	80
4.3	Gevolgen van de Chw-instrumenten voor de juridische kwaliteit	83
4.4	Knelpunten en neveneffecten bij het gebruik van de Chw-instrumenten?	85
	Summary	90
	Bijlage 1 Analyse projecten	98
	Bijlage 2 Bestudeerde uitspraken	141

Leesvervangende samenvatting

Inleiding

Op 31 maart 2010 is de Crisis- en herstelwet (Chw) in werking getreden. De Chw heeft als doel de uitvoering van projecten op het terrein van de infrastructuur, bouw, duurzaamheid, energie en innovatie te versnellen, ter bestrijding van de economische crisis en ter bevordering van het herstel van de economische structuur van Nederland. Daartoe zijn in hoofdstuk 1 van de Chw bepalingen opgenomen ter versnelling van besluitvormings- en rechtsbeschermingsprocedures ter zake van deze projecten.

Het was de bedoeling dat de Chw slechts korte tijd van kracht zou zijn. Voorzien was dat de wet per 1 januari 2014 zou vervallen. Mede op basis van de resultaten van de evaluaties van de Chw is besloten de werkingsduur van de wet te verlengen. Op 25 april 2013 is de ‘Wet tot wijziging van de Crisis- en herstelwet en diverse andere wetten in verband met het permanent maken van de Chw en het aanbrengen van verbeteringen in het omgevingsrecht’ in werking getreden. De looptijd van de Chw is voor onbepaalde tijd verlengd. Tevens is ingevolge een door de Tweede Kamer aanvaard amendement artikel 5.9a Chw zodanig gewijzigd dat de Chw twee jaar na de eerste evaluatie nogmaals moet worden geëvalueerd. Artikel 5.9a Chw regelt de evaluatie van de werking van de in hoofdstuk 1 van de Chw opgenomen instrumenten ter versnelling en verbetering van de projecten waarop deze instrumenten van toepassing zijn. De onderhavige tweede evaluatie vindt plaats ter uitvoering van het gewijzigde artikel 5.9a Chw.

Object van de evaluatie

Een specifieke doelstelling van de Chw is dat de voorbereiding van de besluiten ter realisering van projecten op het terrein van de infrastructuur, bouw, duurzaamheid, energie en innovatie, alsmede de tegen die besluiten gevoerde beroepsprocedures, zo efficiënt mogelijk verlopen. Daartoe bevat hoofdstuk 1 Chw een aantal bepalingen over besluitvorming en rechtsbescherming die afwijken van de algemene regeling daarover in de Awb en, voor één bepaling, de Wet milieubeheer. Het huidige instrumentarium van hoofdstuk 1 betreft in hoofdzaak het volgende.

- Procedurebepalingen
 - versoepeling verplichting uitbrengen milieueffectrapportage (art. 1.11); versoepeling omgaan met adviezen (art. 1.3); verlichte onderzoekslast bij hernieuwde besluitvorming na de vernietiging (art. 1.10)
- Procesrechtelijke bepalingen: toegang en gronden
 - beroepsgronden moeten voor het eind van de beroepstermijn zijn ingediend (art. 1.6 lid 2); na afloop van de beroepstermijn kunnen geen beroepsgronden meer worden aangevoerd (art. 1.6a); het beroepsrecht van decentrale overheden is beperkt (art. 1.4)
- Procesrechtelijke bepalingen: verkorte termijnen

- o de rechter behandelt het beroep versneld (art. 1.6 lid 1); de rechter doet uitspraak binnen 6 maanden na het verstrijken van de beroepstermijn (art. 1.6 lid 4); onder omstandigheden wordt hem meer tijd gegund (art. 1.7; art. 1.8); als in het kader van de beroepsprocedure de Stichting Advisering Bestuursrechtspraak (StAB) om advies wordt gevraagd, geldt een termijn van 2 maanden voor het uitbrengen van advies (art. 1.6 lid 3)

Op welke projecten zijn de bepalingen van hoofdstuk 1 Chw van toepassing?

Van belang zijn met name de Bijlagen I en II bij de Chw. In Bijlage I staat een aantal projecten in algemene bewoordingen omschreven (bijvoorbeeld: bestemmingsplannen die de bouw van 11 of meer woningen mogelijk maken), in Bijlage II staat een aantal projecten met naam en toenaam genoemd (bijvoorbeeld: Amsterdam Noordelijke IJoevers).

Op projecten die staan omschreven in Bijlage I zijn de bepalingen van afdeling 2 van hoofdstuk 1 Chw (de artikelen 1.3 tot en met 1.10 Chw) van toepassing. Op projecten die staan genoemd in Bijlage II, is daarnaast ook afdeling 3 van hoofdstuk 1 (artikel 1.11 Chw) van toepassing, zo blijkt uit artikel 1.1 Chw. In artikel 1.2 Chw is bepaald dat bij AMvB projecten aan de bijlagen bij de Chw kunnen worden toegevoegd. Dat is de afgelopen jaren regelmatig gebeurd.

Vraagstelling

Het evaluatieonderzoek is er op gericht een antwoord te vinden op de volgende vier vragen:

1. Dragen de instrumenten van hoofdstuk 1 Chw bij aan versnelling van de procedures voor de projecten aangewezen op grond van artikel 1.1 en artikel 1.2 Chw en dragen de instrumenten bij aan de versnelling van de start van de uitvoering van projecten waarop die procedures zien?
2. Zo ja, op welke wijze?
3. In hoeverre hebben deze instrumenten, volgens de betrokkenen bij de toepassing van de wet, gevolgen voor de juridische kwaliteit van de besluiten?
4. In hoeverre ervaren betrokkenen bij de toepassing van de wet (bestuursorganen, rechters, derdebelanghebbenden) knelpunten of neveneffecten bij (het gebruik van) deze instrumenten?

Opzet van het onderzoek

Dit evaluatieonderzoek bouwt voort op het empirische onderzoek dat is verricht in het kader van de eerste evaluatie van de Chw. Het onderzoek heeft langs verschillende lijnen plaatsgevonden. Startpunt vormde het verzamelen van uitspraken van de instantie die het overgrote deel van de Chw-procedures behandelt, de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Het betrof 451 uitspraken, gedaan tussen half maart 2012 en eind 2013. Daarnaast is voor 40 projecten die tot een beroepsprocedure bij de Afdeling bestuursrechtspraak hebben geleid, in kaart gebracht in hoeverre sprake was van een verband tussen het verloop en de uitkomst van de procedure bij de Afdeling en de start van het project. Voorts is voor een selectie van de in Bijlage II van de Chw genoemde projecten onderzocht in hoeverre bij de besluitvorming in het kader van de uitvoering

van die projecten gebruik is gemaakt van artikel 1.11 Chw. Ter aanvulling van deze onderzoeksactiviteiten zijn achttien interviews gehouden met personen die vanuit hun deskundigheid en/of ervaring informatie konden verschaffen over de werking van de verschillende instrumenten van hoofdstuk 1 Chw.

Bevindingen

Bijdrage van de Chw-instrumenten aan versnelling

De eerste twee onderzoeksvragen zien op de mate waarin en de wijze waarop de instrumenten van hoofdstuk 1 Chw bijdragen aan versnelling van procedures ter realisering van de projecten waarop de Chw van toepassing is en versnelling van de start van de projecten zelf. Bij het beantwoorden van de vraag naar de versnelling van de procedures maken we een onderscheid tussen bepalingen over *besluitvorming* en bepalingen over de *procedure bij de bestuursrechter*.

Voor wat betreft de *procedure bij de bestuursrechter* (de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State) kan op basis van het onderzoek het volgende worden vastgesteld.

- De verplichting van de bestuursrechter om in Chw-zaken binnen zes maanden uitspraak te doen (art. 1.6 lid 4 Chw), heeft een positief effect op de snelheid waarmee Chw-zaken worden afgedaan. Hoewel de 6-maanden uitspraaktermijn in 57% van de zaken niet wordt gehaald, is de overschrijding beperkt. Chw-zaken worden gemiddeld in 7,4 maanden afgedaan. Dat is zo'n 40% sneller dan de termijn waarbinnen vergelijkbare zaken bij de Afdeling bestuursrechtspraak worden afgedaan. Ook lukt het de Afdeling steeds beter de Chw-zaken tijdig af te doen. De gemiddelde afhandelingsduur daalde van ruim 8 maanden aan het begin van de onderzoeksperiode tot ongeveer 6 maanden aan het eind van de onderzoeksperiode. Artikel 1.6 lid 4 Chw heeft derhalve positieve gevolgen voor de snelheid waarmee de bestuursrechter zaken afdoet waarop deze bepaling van de Chw van toepassing is.
- Is behalve een effect op de snelheid ook sprake van een effect op de uitkomst van het beroep? Daarvan *kan* sprake zijn als het instandlaten van het besluit het gevolg is van het feit dat een bestuursorgaan niet tot de procedure is toegelaten (art. 1.4 Chw), dat een appellante heeft verzuimd binnen de termijn gronden aan te voeren (art. 1.6 lid 2 Chw) of dat gronden die hij na afloop van de beroepstermijn heeft aangevoerd niet bij de beoordeling van het besluit worden betrokken (art. 1.6a). Afgaande op de door ons geanalyseerde uitspraken hoogstens sprake van een zeer beperkt effect. In 1% van de zaken werd een bestuursorgaan buiten de deur gehouden, in 4% van de zaken werden na afloop van de beroepstermijn aangevoerde gronden buiten beschouwing gelaten. In die zaken is derhalve denkbaar dat de uitkomst van de procedure anders was geweest als het bestuur wel had mee kunnen procederen of als de na het verstrijken van de beroepstermijn ingediende gronden wel bij de beoordeling van de rechtmatigheid van het besluit waren betrokken. Of dat werkelijk zo is, kan op basis van dit onderzoek niet worden vastgesteld.

Voor zover het *procedures van besluitvorming* betreft, zijn de artikelen 1.3 (verplichte vergewisplicht voor adviezen), 1.11 (versoepeling mer-plicht) en 1.10 Chw (opnieuw gebruik maken van eerder feitenonderzoek bij hernieuwde besluitvorming) van belang.

- Wat betreft artikel 1.3 Chw: wij hebben geen enkele aanwijzing dat deze bepaling bewust door bestuursorganen wordt toegepast, of dat zij van de gelding ervan profiteren. Zeker is dat er geen jurisprudentie over artikel 1.3 Chw bestaat. Het heeft er alle schijn van dat de toegevoegde waarde van de bepaling voor de versnelling van projecten afwezig is.
- Wat betreft artikel 1.11 Chw: het valt op dat in een substantieel aantal projecten de toepasselijkheid ervan niet aan de orde is omdat, op het moment dat artikel 1.11 Chw in werking trad, het stadium dat moest worden beslist over alternatievenonderzoek en/of inschakeling van de Commissie voor de m.e.r. al was gepasseerd. Voor zover in projecten de vraag aan de orde is of al dan niet gebruik zal worden gemaakt van die bepaling, wordt ongeveer even vaak beslist om gebruik te maken van artikel 1.11 Chw, als wordt beslist van gebruikmaking af te zien. Of gebruikmaking van artikel 1.11 Chw tijdwinst oplevert, hebben we niet kunnen vaststellen. De door ons geraadpleegde ervaringsdeskundigen beantwoorden deze vraag niet eenduidig.
- Wat betreft artikel 1.10 Chw: in de onderzoeksperiode zijn we geen enkele uitspraak tegengekomen waarin de toepasselijkheid van die bepaling aan de orde is. Het blijkt dat artikel 1.10 Chw het bestuur niet wezenlijk meer speelruimte biedt dan het al had voordat die bepaling van kracht werd. Bovendien komt het bij besluiten waarop de Chw van toepassing is maar weinig voor dat het bestuur voor de vraag staat of het zich bij het nieuwe besluit opnieuw zal baseren op feiten (onderzoeksrapporten) waarop het zich bij het eerdere, vernietigde besluit had gebaseerd. De toepassing van de bestuurlijke lus speelt daarbij een rol, omdat in dat geval geen vernietiging plaatsvindt en artikel 1.10 Chw niet aan de orde is. Of het bestuursorgaan zich in de hernieuwde besluitvorming mag baseren op 'oude' gegevens zal dan bovendien blijken uit de tussenuitspraak waarin toepassing wordt gegeven aan de bestuurlijke lus.

Een volgende vraag is in hoeverre sprake is van een relatie tussen de snelheid waarmee een beroep onder de Chw wordt afgedaan en de snelheid waarmee het project, in het kader waarvan de beroepsprocedure is gevoerd, wordt gerealiseerd.

Het beeld is divers. Van de 40 projecten in het kader waarvan een beroepsprocedure is gevoerd waarop bepalingen van hoofdstuk 1 Chw van toepassing waren en waarvan voor dit onderzoek de relatie tussen de beroepsprocedure en de voortgang van het project is bestudeerd, geldt voor 11 dat aannemelijk is dat ze hebben geprofiteerd van de relatief snelle afhandeling van het beroep. Voor 4 van de 40 projecten is de tijdwinst, gezien de looptijd van het project als geheel, relatief beperkt. Voor de overige 25 projecten geldt dat die om verschillende redenen niet hebben geprofiteerd van het feit dat er binnen zes maanden een uitspraak moet zijn. Redenen zijn onder meer dat geen sprake was van een relatief snelle uitspraak, dat het beroep gegrond was, dat het aanhangig zijn van het beroep niet leidde tot uitstel van de uitvoering van het project of dat de start of voortzetting van het project pas plaatsvond, langere tijd nadat de bestuursrechter uitspraak had gedaan.

Een belangrijke bevinding van het onderzoek is derhalve dat de snelheid waarmee de procedure bij de bestuursrechter wordt afgerond in beperkte mate relevant is voor de snelheid waarmee het project daadwerkelijk wordt gerealiseerd.

Gevolgen van de Chw-instrumenten voor de juridische kwaliteit

Voor wat betreft de vraag naar de verhouding tussen de instrumenten van hoofdstuk 1 Chw en de juridische kwaliteit van *besluiten* maken we opnieuw een onderscheid tussen de procesrechtelijke en de procedurebepalingen van hoofdstuk 1 Chw.

- Voor elk van de procesrechtelijke bepalingen geldt dat als de rechter er toepassing aan geeft en zijn uitspraak vervolgens inhoudt dat het aangevochten besluit in stand blijft, het betreffende besluit de rechterlijke toetsing overleeft, waar dit *mogelijk* niet was gebeurd als deze bepalingen niet hadden gegolden. Echter, de analyse van de door de Afdeling bestuursrechtspraak gedane Chw-uitspraken en de interviews met ervaringsdeskundigen geven geen aanleiding te veronderstellen dat de toepassing van het instrumentarium van meer dan marginale invloed is op de uitkomst van de procedures. Derhalve is er geen reden te veronderstellen dat de procesrechtelijke bepalingen van de Chw afbreuk doen aan de juridische kwaliteit van besluiten.
- Voor wat betreft de procedurebepalingen geldt het volgende. Van toepassing van artikel 1.3 Chw is op geen enkele wijze gebleken. Artikel 1.11 Chw wordt wel af en toe toegepast. Wij hebben geen aanwijzingen dat die toepassing ten koste gaat van de juridische kwaliteit van besluiten. In de praktijk wordt door bestuursorganen in het kader van de zorgvuldige voorbereiding relatief veel waarde gehecht aan het onderzoeken en weergeven van (milieuvriendelijkere) alternatieven in het milieueffectrapport en de rol van de Commissie voor de m.e.r. Voor artikel 1.10 Chw geldt ten slotte dat deze bepaling de speelruimte van het bestuur bij het opnieuw beslissen na een vernietiging niet wezenlijk heeft vergroot, met als consequentie dat de bepaling ook niet kan leiden tot een wezenlijke achteruitgang van de kwaliteit van de besluitvorming.

Een volgende vraag is die naar de gevolgen van de Chw-instrumenten voor de juridische kwaliteit van de *rechtspleging* door de bestuursrechter. Dit onderzoek geeft aanleiding om daarover twee opmerkingen te maken. Beide betreffen de effecten van de termijnen die gelden voor partijen en de rechter in de beroepsprocedure op de kwaliteit van de zaaksbehandeling.

- Duidelijk is dat de 6-maanden uitspraaktermijn druk op alle betrokkenen legt en helder is ook dat daaraan risico's kunnen kleven; onder meer kan worden gedacht aan een verlies aan juridische kwaliteit als het gaat om de door betrokkenen geschreven processtukken. Appellanten en verweerder hebben minder tijd voor beroep- en verweerschrift, appellanten hebben minder mogelijkheden om verzuimen te herstellen. Uit het onderzoek komt niet naar voren dat daardoor frequent problemen ontstaan. De praktijk lijkt zich met de nieuwe termijnen te redden. Of de op snelle afdoening van de Chw-zaken gerichte behandeling door de Afdeling een succes is, hangt onder meer af van het halen van de korte termijn door verweerder; komt deze (te) laat met een inhoudelijk verweerschrift, dan gaat dat ten koste van de efficiëntie van de (ambtelijke) voorbereiding van de zaak door de

Afdeling, omdat na binnenkomst van het verweerschrift nogmaals naar het dossier moet worden gekeken.

- Er zijn geen aanwijzingen dat de 6-maanden uitspraaktermijn gevolgen heeft voor inhoudelijke aspecten van de zaaksbehandeling door de rechter. Weliswaar maakt de rechter in Chw-bestemmingsplanzaken iets minder vaak gebruik van de mogelijkheid deskundig advies in te winnen (bij de Stichting Advisering bestuursrechtspraak (StAB)), maar het verschil met niet-Chw-bestemmingsplanzaken is niet significant.

Knelpunten en neveneffecten bij het gebruik van de Chw-instrumenten?

In het onderzoek zijn door betrokkenen bij de toepassing van de wet knelpunten en neveneffecten genoemd die zich voordoen bij het gebruik van de instrumenten van de Chw. Voor drie daarvan geldt dat wij in het ons onderzoek daarvoor een bevestiging hebben gevonden.

1. De 6-maanden uitspraaktermijn is niet bevorderlijk voor een effectieve zaaksbehandeling

Het gegeven dat zaken waarop de Chw-bepalingen van toepassing zijn binnen zes maanden moeten worden afgedaan, betekent dat de Afdeling die zaken volgens een strak werkproces afhandelt. Uit gesprekken bij de Afdeling blijkt dat dat efficiënt werkt, zo lang alle betrokkenen alle proceshandelingen op tijd verrichten. Maar rek zit er niet in het systeem. Als het bestuursorgaan niet binnen de termijn met een verweerschrift komt, wordt toch gewoon gestart met de inhoudelijke beoordeling van de zaak. Komt er – wat zich nogal eens voordoet – na enige tijd alsnog een verweerschrift, dan moet opnieuw inhoudelijk naar het dossier worden gekeken. Al met al is de 6-maanden uitspraaktermijn te kort voor het realiseren van een zo efficiënt mogelijke zaaksbehandeling.

2. Toepasselijkheid Chw wordt vaak pas in een laat stadium van de procedure onderkend

Nogal eens wordt pas in een laat stadium van de procedure ontdekt dat de Chw van toepassing is op het besluitvormings- en het rechtsbeschermingstraject. Het lijkt er op dat van de besluiten die voor een project het meest essentieel zijn (zoals een bestemmingsplan), veelal wel wordt onderkend dat deze onder de Chw vallen, maar niet voor een substantieel aantal (uitvoerings)besluiten die evenzeer onder de Chw vallen. In de conclusie van het eerste Chw-evaluatieonderzoek werd de verwachting uitgesproken dat het aantal besluiten waarop de procesrechtelijke bepalingen van de Chw van toepassing is, zeer sterk zou toenemen, met name omdat de Chw niet alleen van toepassing is op besluiten ter vaststelling van bepaalde categorieën bestemmingsplannen, maar ook op de besluiten die worden genomen ter uitvoering van die bestemmingsplannen. Die toename van het aantal door de bestuursrechter behandelde zaken waar de Chw op van toepassing is, is uitgebleven. Een eenduidige verklaring daarvoor is moeilijk te geven. Een van de redenen is, zo maken we op uit de gesprekken met ervaringsdeskundigen, dat in een aantal gevallen niet wordt onderkend dat de Chw op besluiten van toepassing is. De reden dat dit niet wordt onderkend, is in sommige gevallen onwetendheid, maar het komt ook voor dat een bestuursorgaan zich wel realiseert dat de Chw (mogelijk) van toepassing is, maar daarvan geen werk maakt. Een andere

mogelijke verklaring is dat de belangrijkste bezwaren worden geuit tegen de meest essentiële besluiten en dat tegen de andere (uitvoerings)besluiten minder vaak wordt geprocedeerd.

Consequentie van het feit dat het bestuursorgaan niet onderkent dat Chw-bepalingen op een besluit van toepassing zijn, is dat dit waarschijnlijk pas in de loop van de procedure bij de Afdeling bestuursrechtspraak wordt opgemerkt, met als consequentie dat de kans afneemt dat de 6 maanden uitspraaktermijn wordt gehaald.

3. Geen eenduidige relatie tussen een snelle uitspraak en snelle start van het project

Een derde knelpunt betreft het ontbreken van een eenduidige relatie tussen de versnelling van de besluitvorming en de bestuursrechtelijke procedure enerzijds en het daadwerkelijk (sneller) realiseren van de projecten waarvoor die versnelling is bedoeld anderzijds. Het oorspronkelijke oogmerk van de Chw was nadrukkelijk om de projecten waarop die wet van toepassing werd verklaard, sneller te realiseren dan zou zijn gebeurd zonder dat de bepalingen van hoofdstuk 1 Chw daarop van toepassing zijn. Die doelstelling wordt maar zeer ten dele waargemaakt, met name omdat geen sprake is van een eenduidig verband tussen de versnelling van besluitvorming en rechtsbescherming enerzijds en anderzijds de uitvoering van het project waarop de procedures betrekking hadden. Hoewel voorop staat dat het de rechtszekerheid ten goede komt als sneller duidelijkheid ontstaat over de onherroepelijkheid van de besluiten die nodig zijn om een bepaald project te realiseren, zijn er zowel projecten die ook zonder de (absolute) rechtszekerheid van start gaan (nogal eens omdat de overheid zelf initiatiefnemer is) als ook projecten waarvoor geldt dat (de versnelling van) de behandeling van de zaak door de bestuursrechter niet van invloed is op het moment waarop met het project wordt gestart. Er is geen sprake van een duidelijke causale relatie tussen de versnelling van de (besluitvormings- en rechtsbeschermings)procedures en de daadwerkelijke start van het project.

Oplossingen voor de knelpunten?

Voor wat betreft het *eerste* en het *tweede* knelpunt is de werkwijze van de Afdeling bestuursrechtspraak van betekenis. Het inboeken van zaken bij de Afdeling gebeurt door de administratie. Blijkt niet uit het bestreden besluit of de bestreden uitspraak dat de Chw van toepassing is op de zaak, dan wordt – uitzonderingen daargelaten – niet al bij het inboeken van de zaak onderkend dat de Chw van toepassing is en wordt op de zaak dus ook niet het traject van de versnelde behandeling toegepast. In een aantal gevallen zal in de loop van de procedure alsnog worden opgemerkt dat de Chw van toepassing is, maar dan is het meestal te laat om de 6 maanden uitspraaktermijn nog te halen.

Tegenover elke twee zaken waarvan ten tijde van het instellen van (hoger) beroep bij de Afdeling bekend is dat de Chw daarop van toepassing is, staat een zaak waarvan dat pas in de loop van de procedure wordt ontdekt. Uit interviews bij de Afdeling komt naar voren als een bestuursorgaan niet heeft voldaan aan de plicht te vermelden dat het om een Chw-zaak gaat, de Afdeling zich er niet verantwoordelijk voor voelt dat de termijnen van artikel 1.6 Chw niet worden gehaald. Er wordt niet voor elke zaak waarop in theorie de Chw van toepassing is, zelfstandig onderzocht of dit het geval is – en al helemaal niet aan het begin van de procedure.

Uitgangspunt in procedures bij de bestuursrechter is dat de rechter zich beperkt tot de beoordeling van geschilpunten die door partijen zijn aangedragen. Bij de vraag of de Chw van toepassing is, gaat het niet om een punt waarop een bestreden besluit of aangevallen uitspraak (desverlangd) beoordeeld moet worden, maar om een voorschrift dat zich tot de bestuursrechter zelf richt. Dat maakt dat de rechter moet vaststellen of de Chw van toepassing is. Immers, uit de toepasselijkheid van de Chw vloeit voort dat de rechter binnen zes maanden uitspraak moet doen. Echter, een gedegen onderzoek bij ieder beroepschrift naar de vraag of de Chw van toepassing is, zou een aanpassing vergen van bestaande werkprocessen die uit een oogpunt van efficiënte zaaksbehandeling hoogst bezwaarlijk is. Wordt het onderzoek dat nodig is om vast te stellen of de Chw van toepassing is pas verricht bij de voorbereiding van de behandeling ter zitting, dan is het in het algemeen te laat om de 6-maanden uitspraaktermijn nog te halen.

Hier wringen de eisen van de wet met die van de praktische uitvoerbaarheid van de wet. Er zijn dan drie opties. Men kan de situatie accepteren zoals deze is. Men kan de praktijk proberen aan te passen aan de eisen van de wet. De derde mogelijkheid is dat men de wet aanpast aan de eisen van de praktijk. Wij zouden de laatste optie willen aanbevelen. Het punt is te belangrijk om te laten voor wat het is. De 6-maanden uitspraaktermijn is het belangrijkste versnellingsinstrumenten van de Chw. Daar komt bij dat het ongelukkig is als de hoogste algemene bestuursrechter in Nederland zich in wezen niet aan de wet houdt.

Bij de voorkeur om de wet aan te passen aan de behoeften van de praktijk en niet andersom, speelt mee dat het gaat om zaken waarin niemand heeft onderkend dat de Chw van toepassing is en ook kennelijk door geen van de partijen is gesteld dat dit het geval is (anders zou dat uit de stukken kenbaar moeten zijn). Daar kan nog bij worden aangetekend dat van partijen die belang hebben bij snelle verwezenlijking van projecten verwacht kan worden dat zij zich van de nodige juridische deskundigheid voorzien. In de praktijk is de behoefte om te profiteren van het versnellingsinstrumentarium blijkbaar niet in alle gevallen even groot. Het zou voor de Afdeling dan ook te veel gevraagd zijn om steeds direct na binnenkomst van een beroepschrift zelfstandig te onderzoeken of de Chw van toepassing is. We bevelen dan ook aan te bezien of een wettelijke voorziening kan worden getroffen om dit probleem op te lossen.

Tot slot nog een opmerking over het *derde* knelpunt. Daarvoor geldt dat uit het onderzoek blijkt dat het door de wetgever oorspronkelijk geformuleerde doel van de Chw (kort gesteld: het stimuleren van de economie) lastig is te realiseren met behulp van wetgeving die ingrijpt op procedures van besluitvorming en rechtsbescherming. Het lijkt dan ook niet reëel al te hoge verwachtingen te koesteren over wat op dit punt van wetgeving mag worden verwacht.

Hoofdstuk 1

Inleiding

1.1 Algemeen

Op 31 maart 2010 is de Crisis- en herstelwet (Chw) in werking getreden. Doel van de Chw is de uitvoering van projecten op het terrein van de infrastructuur, bouw, duurzaamheid, energie en innovatie te versnellen, ter bestrijding van de economische crisis en ter bevordering van het herstel van de economische structuur van Nederland. Daartoe zijn in hoofdstuk 1 van de Chw bepalingen opgenomen ter versnelling van besluitvormings- en rechtsbeschermingsprocedures ter zake van deze projecten.

Het was de bedoeling dat de Chw slechts korte tijd van kracht zou zijn. Voorzien was dat de wet per 1 januari 2014 zou vervallen. Mede op basis van de resultaten van de evaluaties van de Chw is besloten de werkingsduur van de wet te verlengen.¹

Op 25 april 2013 is de ‘Wet tot wijziging van de Crisis- en herstelwet en diverse andere wetten in verband met het permanent maken van de Chw en het aanbrengen van verbeteringen in het omgevingsrecht’ (kortweg: Wet permanent maken Chw) in werking getreden.² Door deze wetswijziging is de looptijd van de Chw voor onbepaalde tijd verlengd.

In de gewijzigde Chw is in artikel 5.9a het volgende bepaald:

“Onze Minister van Veiligheid en Justitie zendt, in overeenstemming met Onze Minister van Infrastructuur en Milieu binnen twee jaar na de inwerkingtreding van deze wet, en vervolgens na twee jaar, aan de Staten-Generaal een evaluatie van de effecten van de in Hoofdstuk 1 van deze wet opgenomen instrumenten op versnelling en op verbetering van de projecten waarop deze van toepassing zijn.”

De bepaling is er gekomen vanwege de aanvaarding van het amendement Wiegman-van Meppele-Scheppink.³ De wijziging van de bepaling ten opzichte van het oorspronkelijke artikel 5.9a betreft het invoegen van de zinsnede ‘en vervolgens na twee jaar’. De onderhavige evaluatie vindt plaats ter uitvoering van artikel 5.9a Chw.

¹ A.T. Marseille, B.W.N. de Waard, F.J. Jansen, K.J. de Graaf & N.A. De Vos, *Crisis- en herstelwet. Evaluatie procesrechtelijke bepalingen*, Groningen: Vakgroep bestuursrecht en bestuurskunde 2012; *Praktijkervaringen Crisis- en herstelwet; voortgangsrapportage 2011-2012*, ministerie IenM, bijlage bij *Kamerstukken II 2011/12*, 32 127, nr. 160 (mei 2012).

² *Stb.* 2013, 144 en 145.

³ *Kamerstukken II 2011/12*, 33 135, nr. 21. Zie: <https://zoek.officiëlebevestigingen.nl/kst-33135-21.html>.

1.2 Object van de evaluatie: procedure- en procesrechtelijke bepalingen uit hoofdstuk 1 Chw

Een specifieke doelstelling van de Chw is dat de voorbereiding van de besluiten ter realisering van projecten op het terrein van de infrastructuur, bouw, duurzaamheid, energie en innovatie, alsmede de eventuele tegen die besluiten gevoerde beroepsprocedures, zo efficiënt mogelijk verlopen. Daartoe bevat hoofdstuk 1 Chw een aantal bepalingen over besluitvorming en rechtsbescherming die afwijken van de algemene regeling daarover in de Awb en, voor één bepaling, de Wet milieubeheer. De bepalingen betreffende besluitvorming (de *procedurebepalingen*) hebben onder meer betrekking op advisering ter voorbereiding van besluiten en op de milieueffectrapportage. De bepalingen betreffende de rechtsbescherming (de *procesrechtelijke bepalingen*) zien onder meer op de toegang tot de procedure, op de toetsing door de rechter en op de termijn waarbinnen uitspraak wordt gedaan.

Inmiddels zijn enkele wijzigingen in hoofdstuk 1 Chw aangebracht. Zo zijn de artikelen 1.5 Chw (ruimere mogelijkheden van de rechter om gebreken in het bestreden besluit te passeren) en 1.9 Chw (relativiteitseis) overgeheveld naar de Algemene wet bestuursrecht (Awb) en is artikel 1.12 (lex silencio positivo) overgeheveld naar de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo).

Concreet betreft het huidige instrumentarium in hoofdstuk 1 in hoofdzaak het volgende.

- Procedurebepalingen
 - versoepeling verplichting uitbrengen milieueffectrapportage (art. 1.11); versoepeling omgaan met adviezen (art. 1.3); verlichte onderzoekslast bij hernieuwde besluitvorming na de vernietiging (art. 1.10)
- Procesrechtelijke bepalingen: toegang en gronden
 - beroepsgronden moeten voor het eind van de beroepstermijn zijn ingediend (art. 1.6 lid 2); na afloop van de beroepstermijn kunnen geen beroepsgronden meer worden aangevoerd (art. 1.6a); het beroepsrecht van decentrale overheden is beperkt (art. 1.4)
- Procesrechtelijke bepalingen: verkorte termijnen
 - de rechter behandelt het beroep versneld (art. 1.6 lid 1); de rechter doet uitspraak binnen 6 maanden na het verstrijken van de beroepstermijn (art. 1.6 lid 4); onder omstandigheden wordt hem meer tijd gegund (art. 1.7; art. 1.8); als in het kader van de beroepsprocedure de Stichting Advisering Bestuursrechtspraak (StAB) om advies wordt gevraagd, geldt een termijn van 2 maanden voor het uitbrengen van advies (art. 1.6 lid 3)

Op welke projecten zijn de bepalingen van hoofdstuk 1 Chw van toepassing?

Van belang zijn met name de Bijlagen I en II bij de Chw. In Bijlage I staat een aantal projecten in algemene bewoordingen omschreven (bijvoorbeeld: bestemmingsplannen die de bouw van 11 of meer woningen mogelijk maken), in Bijlage II staat een aantal projecten met naam en toenaam genoemd (bijvoorbeeld: Amsterdam Noordelijke IJouvers).

Betreft het een project dat is omschreven in Bijlage I, dan zijn de bepalingen van afdeling 2 van hoofdstuk 1 Chw (de artikelen 1.3 tot en met 1.10 Chw) van toepassing. Betreft het een project dat staat genoemd in Bijlage II, dan is daarnaast ook afdeling 3 van hoofdstuk 1 (artikel 1.11 Chw) van toepassing, zo blijkt uit artikel 1.1 Chw. In artikel 1.2 Chw is bepaald dat bij AMvB projecten aan de bijlagen bij de Chw kunnen worden toegevoegd. Dat de afgelopen jaren regelmatig is gebeurd (zie voor een overzicht van de tranches par. 2.2.3).

1.3 Onderzoeksvragen

Het evaluatieonderzoek is er op gericht een antwoord te vinden op de volgende vier onderzoeksvragen:

1. Dragen de instrumenten van hoofdstuk 1 Chw bij aan versnelling van de procedures voor de projecten aangewezen op grond van artikel 1.1 en artikel 1.2 Chw en dragen de instrumenten bij aan de versnelling van de start van de uitvoering van projecten waarop die procedures zien?
2. Zo ja, op welke wijze?
3. In hoeverre hebben deze instrumenten, volgens de betrokkenen bij de toepassing van de wet, gevolgen voor de juridische kwaliteit van de besluiten?
4. In hoeverre ervaren betrokkenen bij de toepassing van de wet (bestuursorganen, rechters, derdebelanghebbenden) knelpunten of neveneffecten bij (het gebruik van) deze instrumenten?

Ter toelichting op de vraagstelling zij opgemerkt dat deze op één punt enigszins afwijkt van de vraagstelling zoals de onderzoekers die aan het begin van het onderzoek van de opdrachtgever hadden meegekregen. In de eerste van de vier vragen was niet nadrukkelijk de specifieke vraag opgenomen naar de bijdrage van de instrumenten aan de versnelling van de start van de uitvoering van projecten waarop die procedures zien. De eerste onderzoeksvraag is op dit punt gepreciseerd omdat het doel van de wet niet louter de versnelling van procedures is, maar ook uitdrukkelijk de versnelling van de projecten waarop die procedures zien.

1.4 Opzet van het onderzoek

Het evaluatieonderzoek bouwt voort op het empirische onderzoek dat is verricht in het kader van de eerste evaluatie van de Chw. Het zal langs verschillende lijnen plaatsvinden. Wij lichten die lijnen kort toe.

Analyse projecten op basis van rechterlijke uitspraken

Voor het beantwoorden van de eerste twee onderzoeksvragen (kort gezegd: in hoeverre dragen de instrumenten van het huidige hoofdstuk 1 Chw bij aan versnelling van de procedures voor de Chw-projecten?) dienen rechterlijke uitspraken als startpunt.

Uit het eerdere evaluatieonderzoek komt naar voren dat de overgrote meerderheid van de Chw-procedures bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State wordt gevoerd.⁴ Een globale inventarisatie van de recente uitspraken van de Afdeling en navraag bij een van de in het eerste evaluatieonderzoek betrokken rechtbanken leerde dat die situatie ongewijzigd is. De gegevensverzameling ten behoeve van het onderhavige onderzoek is – ook in verband met de voor het onderzoek beschikbare tijd – beperkt tot uitspraken van de Afdeling bestuursrechtspraak.

De effectiviteit van de Chw blijkt niet louter uit de (snelheid van) afhandeling van beroepen. Het is niet denkbeeldig dat de wet tot minder beroepen leidt, vanwege de drempels die de wet op het punt van de toegang en de ontvankelijkheid opwerpt. Het onderzoek richt zich niet op de vraag naar de mate waarin de Chw voorkomt dat beroep wordt ingesteld en evenmin op mogelijke andere vormen van ‘schaduwwerking van het recht’. Dergelijke effecten zijn goed denkbaar, maar kunnen met het nu verrichte onderzoek niet worden aangetoond.

In beginsel worden alle uitspraken van de Afdeling verzameld waarvoor geldt dat de procedure- en procesrechtelijke bepalingen van de Chw daarop van toepassing zijn en die sinds de afronding van het eerste evaluatieonderzoek zijn gedaan. Die verzameling dient als basis voor het vaststellen van drie verschillende effecten:

- (1) het effect van de afzonderlijke procedurebepalingen op het verloop van de bestuurlijke besluitvorming
- (2) het effect van de afzonderlijke procesrechtelijke bepalingen op het verloop en de uitkomst van de rechterlijke procedure
- (3) het effect van het geheel van de procedure- en procesrechtelijke bepalingen op de versneling van het project.

ad 1) bestuurlijke besluitvorming

Dit effect moet indirect worden vastgesteld. Uit de uitspraak kan worden opgemaakt of bij de besluitvorming voorafgaand aan de procedure art. 1.3 Chw en/of art. 1.11 Chw een rol kunnen hebben gespeeld, of dat na afloop van de procedure – in het geval die is geëindigd met de vernietiging van het bestreden besluit – art. 1.10 Chw van betekenis kan zijn geweest. Met een selectie van uitspraken als basis kan bij een aantal bestuursorganen daarover informatie worden verzameld (zie verder onder *ad 3*).

ad 2) rechterlijke procedure

Dit effect kan relatief eenvoudig worden vastgesteld aan de hand van bestudering van de uitspraak. Het betreft dan onder meer de vraag of het beroep niet-ontvankelijk is verklaard omdat binnen de termijn niet is voldaan aan de formele verplichtingen met betrekking tot het indienen van beroep (art. 1.6 lid 2 Chw), of de bestuursrechter de StAB heeft gevraagd onderzoek te verrichten en hoeveel tijd dit onderzoek in beslag heeft genomen (art. 1.6 lid 3 Chw), hoe lang de procedure heeft geduurd (art. 1.6 lid 4 Chw).

⁴ Marseille, De Waard e.a. 2012, p. 106.

ad 3) snelheid start project

Ook dit effect zal indirect worden vastgesteld. Net als in het eerste evaluatieonderzoek is gebeurd, willen we – voor een representatieve dwarsdoorsnede van projecten – vaststellen of vanwege de toepasselijkheid van het geheel van de procedure- en procesrechtelijke bepalingen sprake is van een versnelling van de betreffende projecten.

De verzameling uitspraken wordt gebruikt voor een selectie van een veertigtal projecten waarvoor dat wordt vastgesteld. Voor de selectie van de projecten is het volgende van belang.

Uit de eerste Chw-evaluatie blijkt dat ongeveer twee-derde van de procedures over projecten waarop de procesrechtelijke bepalingen van de Chw van toepassing zijn, bestemmingsplannen betreffen en dat de overige typen besluiten die enigszins substantieel zijn vertegenwoordigd, trajectbesluiten, inpassingsplannen en omgevingsvergunningen voor bouwen betreffen. Idealiter zouden projecten inzake al die vier categorieën besluiten in de selectie vertegenwoordigd zijn.

De effecten van de toepasselijkheid van de bepalingen op de snelheid waarmee een project wordt gerealiseerd, kunnen zowel betrekking hebben op gebeurtenissen voorafgaand,⁵ tijdens⁶ en na⁷ de procedure bij de bestuursrechter. Dat laatste pleit ervoor om bij de selectie projecten te kiezen waarvoor geldt dat de uitspraak op het beroep tegen een besluit dat in het kader van dat project is genomen, enige tijd voor het begin van dit onderzoek is gedaan.⁸

Echter, de ten behoeve van de te onderzoeken projecten te selecteren uitspraken zouden ook niet al te ver in het verleden moeten liggen, omdat het onderzoek aan waarde wint naarmate het beeld dat het van de effecten van de Chw-bepalingen biedt, meer actueel is.

De analyse van het verloop van de besluitvorming ter uitvoering van de projecten is er met name op gericht meer te weten te komen over:

- het verband tussen de toepasselijkheid van de procedurebepalingen van hoofdstuk 1 Chw en de snelheid en juridische kwaliteit van de besluitvorming ter realisatie van het betreffende Chw-project;
- het verband tussen de behandeling van het beroep met toepassing van de procesrechtelijke bepalingen van hoofdstuk 1 Chw en de snelheid en juridische kwaliteit van de besluitvorming ter realisatie van het betreffende Chw-project.

Bij de analyse van de projecten wordt van de volgende bronnen gebruik gemaakt:

- analyse van uitspraken, om te kunnen vaststellen wat de invloed van de procesrechtelijke bepalingen van hoofdstuk 1 Chw is op de snelheid en juridische kwaliteit van de besluitvorming ter realisatie van het betreffende Chw-project.
- informatie die op internet is te vinden over het verloop van de procedure van besluitvorming ter zake van het betreffende project;

⁵ Bijvoorbeeld vanwege de toepassing van art. 1:11 Chw.

⁶ Bijvoorbeeld vanwege de toepasselijkheid van art. 1.6 lid 4 Chw.

⁷ Vanwege de toepasselijkheid van art. 1.10 Chw.

⁸ Immers, betreft het een uitspraak die de vernietiging van het bestreden besluit inhoudt, dan kan worden nagegaan in hoeverre met succes is geprofiteerd van de bevoegdheid van art. 1.10 Chw.

- zo nodig aanvullend telefonische interviews met ambtenaren die betrokken waren bij besluitvorming;

Voor elk van de geanalyseerde projecten willen we op basis van deze informatiebronnen vaststellen:

- of en wanneer de uitvoering van het project is gestart;
- in hoeverre de toepasselijkheid van procedure- of procesrechtelijke bepalingen van de Chw hebben bijgedragen aan de versnelling van de start en de realisatie van het project.

Interviews met betrokkenen

In de tweede plaats zijn achttien interviews gehouden met personen die direct betrokken zijn bij besluitvorming en geschilbeslechting inzake projecten waarop de procedurebepalingen en/of de procesrechtelijke bepalingen van de Chw van toepassing zijn.

Het betreft functionarissen die direct betrokken zijn bij besluitvorming en geschilbeslechting inzake Chw-projecten:

- bestuurders/ambtenaren van bestuursorganen de besluiten hebben genomen ter realisering van projecten waarop de Chw van toepassing is
- advocaten/rechtshulpverleners
- rechters en hun medewerkers

Daarnaast is gesproken met functionarissen die meer indirect bij Chw-projecten en Chw-procedures betrokken zijn:

- ambtenaren van het ministerie van Infrastructuur en Milieu;
- een functionaris van de Commissie voor de m.e.r.;
- de ‘ambtelijk coördinator’ van de Chw-procedures bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Doel van de interviews was een antwoord te vinden op de laatste twee onderzoeksvragen. Kort gezegd gaat het om de vraag wat de gevolgen zijn van de procedure- en procesrechtelijke bepalingen voor de juridische kwaliteit van de besluiten ter uitvoering van Chw-projecten en in hoeverre er sprake is van knelpunten of neveneffecten bij toepassing van deze bepalingen.

1.5 Opbouw van het rapport

Dit rapport is als volgt opgebouwd. Hoofdstuk 2 betreft het toepassingsbereik van de instrumenten van hoofdstuk 1 Chw. Daarbij is in de eerste plaats de vraag aan de orde naar de omvang en begrenzing van de toepasselijkheid van het instrumentarium van hoofdstuk 1 Chw, in de tweede plaats de vraag in hoeverre de beoogde gebruikers van het instrumentarium, bestuursorganen en rechtelijke instanties, onderkennen dat op besluiten die zij nemen en beoordelen de instrumenten van hoofdstuk 1 Chw van toepassing zijn. Hoofdstuk 3 betreft de onderzoeksbevindingen. Nadat

in paragraaf 3.2 de gegevensverzameling ten behoeve van het onderzoek aan de orde is gesteld, wordt in de paragrafen 3.3 tot en met 3.7 de bijdrage van de verschillende instrumenten van hoofdstuk 1 Chw aan de versnelling van procedures behandeld, alsmede de gevolgen ervan voor de juridische kwaliteit van besluiten en de door betrokkenen ervaren knelpunten. Hoofdstuk 4 bevat de conclusies van het onderzoek.

Hoofdstuk 2

De toepasselijkheid van het instrumentarium van hoofdstuk 1 Chw

2.1 Inleiding

De Chw bevat een aantal instrumenten die beogen de uitvoering van projecten op het terrein van de infrastructuur te versnellen. De instrumenten zijn van toepassing op een aantal (categorieën) besluiten die in twee bijlagen van de Chw staan omschreven.

Het volgende hoofdstuk richt zich op de vraag naar de effecten van de toepassing van de verschillende instrumenten. Dit hoofdstuk behandelt de vraag naar het toepassingsbereik. Twee vragen zijn aan de orde. In de eerste plaats is dat de (juridische) vraag naar de omvang en begrenzing van de toepasselijkheid van het instrumentarium van hoofdstuk 1 Chw. In de tweede plaats is de (meer empirische) vraag aan de orde in hoeverre de beoogde gebruikers van het instrumentarium, bestuursorganen en rechtelijke instanties, onderkennen dat op besluiten die zij nemen en beoordelen procedure- en procesrechtelijke bepalingen van de Chw van toepassing zijn.

Dit hoofdstuk is als volgt opgebouwd. In paragraaf 2.2 wordt kort het in de Chw neergelegde systeem geschetst aan de hand waarvan de toepasselijkheid van het instrumentarium van afdeling 2 en 3 van hoofdstuk 1 Chw kan worden vastgesteld. In paragraaf 2.3 wordt beschreven welke vragen zich in de praktijk met betrekking tot de toepasselijkheid van de Chw-instrumenten voordoen. Het hoofdstuk wordt in paragraaf 2.4 afgesloten met een korte conclusie.

2.2 Toepasselijkheid: het systeem

2.2.1 Algemeen

Hoofdstuk 1 Chw bevat acht bepalingen, opgenomen in de afdelingen 2 en 3, die instrumenten bevatten ter versnelling van procedures die moeten worden doorlopen ter realisering van infrastructurale projecten. Ze zijn in drie groepen te verdelen.

- Procedurebepalingen
 - versoepeling verplichtingen in het kader van de milieueffectrapportage (art. 1.11); versoepeling omgaan met adviezen (art. 1.3); verlichte onderzoekslast bij hernieuwde besluitvorming na de vernietiging (art. 1.10)

- Procesrechtelijke bepalingen: toegang en gronden
 - beroepsgronden moeten voor het eind van de beroepstermijn zijn ingediend (art. 1.6 lid 2); na afloop van de beroepstermijn kunnen geen beroepsgronden meer worden aangevoerd (art. 1.6a); het beroepsrecht van decentrale overheden is beperkt (art. 1.4)
- Procesrechtelijke bepalingen: verkorte termijnen
 - de rechter behandelt het beroep versneld (art. 1.6 lid 1); de rechter doet uitspraak binnen 6 maanden na het verstrijken van de beroepstermijn (art. 1.6 lid 4); onder omstandigheden wordt hem meer tijd gegund (art. 1.7; art. 1.8); als in het kader van de beroepsprocedure de Stichting Advisering Bestuursrechtspraak (StAB) om advies wordt gevraagd, geldt een termijn van 2 maanden voor het uitbrengen van advies (art. 1.6 lid 3)

2.2.2 Toepassingsbereik

Het toepassingsbereik van de instrumenten van de afdelingen 2 en 3 van hoofdstuk 1 Chw is geregeld in de artikelen 1.1 en 1.2 Chw.

Artikel 1.1 Chw luidt als volgt:

“1. Afdeling 2 is van toepassing op:

- a. alle besluiten die krachtens enig wettelijk voorschrift zijn vereist voor de ontwikkeling of verwezenlijking van de in bijlage I bij deze wet bedoelde categorieën ruimtelijke en infrastructurele projecten dan wel voor de in bijlage II bij deze wet bedoelde ruimtelijke en infrastructurele projecten;
- b. bestemmingsplannen als bedoeld in artikel 2.3, eerste lid, alsmede de voor de uitvoering van de projecten waarop die bestemmingsplannen betrekking hebben vereiste besluiten en de voor de uitvoering van maatregelen of werken als bedoeld in artikel 2.3, tweede lid, onderdelen b en c, vereiste besluiten, en
- c. projectuitvoeringsbesluiten als bedoeld in artikel 2.10, eerste lid.

2. Afdeling 3 is van toepassing op de in bijlage II bij deze wet bedoelde ruimtelijke en infrastructurele projecten en op krachtens artikel 2.18 aangewezen projecten.”

Artikel 1.2 Chw luidt als volgt:

“Bij algemene maatregel van bestuur op de voordracht van Onze Minister van Infrastructuur en Milieu, in overeenstemming met Onze Minister of Onze Ministers wie het mede aangaat, kunnen categorieën van ruimtelijke en infrastructurele projecten worden toegevoegd aan bijlage I bij deze wet en kunnen ruimtelijke en infrastructurele projecten worden toegevoegd aan bijlage II bij deze wet.”

Het toepassingsbereik van afdeling 3 van hoofdstuk 1 Chw (artikel 1.11), over het milieueffectrapport, is relatief beperkt. Artikel 1.11 is alleen van toepassing op projecten die in Bijlage II bij de Chw staan genoemd en op krachtens artikel 2.18 Chw aangewezen lokale en bovenlokale projecten van nationale betekenis.⁹

⁹ De krachtens artikel 2.18 Chw aangewezen projecten zijn vermeld op Bijlage I (onder 2.3). Op die projecten zijn derhalve alle instrumenten van afdeling 2 van hoofdstuk 1 Chw van toepassing (de artikelen 1.3 tot en met 1.10). Nu deze projecten ook in het tweede lid van artikel 1.1.Chw worden genoemd is ook artikel 1.11 (over het milieueffectrapport) van toepassing.

De toepasselijkheid van afdeling 2 van hoofdstuk 1 Chw (de artikelen 1.3 tot en met 1.10) is een stuk ruimer. De procedure- en procesrechtelijke bepalingen van deze afdeling (enerzijds de artikelen 1.3 en 1.10, anderzijds de artikelen 1.4, 1.6, 1.6a, 1.7 en 1.8) zijn ingevolge artikel 1.1 lid 1 onder a Chw in elk geval van toepassing op alle besluiten die zijn vereist voor de realisering van projecten die ofwel algemeen zijn omschreven in Bijlage I (bijvoorbeeld alle provinciale inpassingsplannen of elk bestemmingsplan op grond waarvan de bouw van meer dan 11 woningen mogelijk wordt gemaakt) ofwel met naam en toenaam genoemd zijn in Bijlage II bij de wet (bijvoorbeeld Amsterdam Noordelijke IJeoever). Daarnaast kunnen bij AMvB ontwikkelingsgebieden worden aangewezen (artikel 2.3 Chw) waardoor voor dat gebied de bevoegdheid van de gemeenteraad ontstaat om op grond van artikel 2.3 Chw een gebiedsontwikkelingsplan op te stellen. Ook op een dergelijk gebiedsontwikkelingsplan en op alle voor de uitvoering van dat plan vereiste besluiten is afdeling 2 van hoofdstuk 1 Chw van toepassing (artikel 1.1 lid 1 onder b Chw). Tot slot geldt dat de gemeenteraad onder voorwaarden de bevoegdheid heeft om een projectuitvoeringsbesluit vast te stellen. Wordt een dergelijk besluit genomen (omdat aan de bevoegdheidsvoorwaarden van artikel 2.9 Chw is voldaan), dan zijn de procesrechtelijke bepalingen eveneens van toepassing. Bedacht moet worden dat de bijlagen van de Chw bij AMvB gewijzigd kunnen worden (artikel 1.2 Chw).

Het bovenstaande impliceert dat decentrale overheden in bepaalde gevallen zelf invloed kunnen uitoefenen op het toepassingsbereik van de instrumenten van hoofdstuk 1 Chw. Ter toelichting dient te worden vermeld dat de bijlagen bij de Chw, in het bijzonder Bijlage II, mede zijn opgesteld aan de hand van de door de decentrale overheden aangeleverde projecten die zij willen realiseren. Dit geldt eveneens voor de AMvB waarin projecten worden omschreven waarvoor ontwikkelingsgebieden kunnen worden aangewezen en waarin projecten kunnen worden omschreven waarvoor een projectuitvoeringsbesluit kan worden genomen. Om die reden geldt op dat punt dat decentrale overheden een al dan niet bewuste keuze hebben gemaakt om de mogelijkheid te verkrijgen om projecten met behulp van de instrumenten van de Chw te realiseren.

Een ander keuzemoment voor bestuursorganen om al dan niet de bestuursprocesrechtelijke bepalingen van de Chw van toepassing te laten zijn, doet zich voor als ze voor de beslissing staan al dan niet gebruik te maken van het instrument projectuitvoeringsbesluit van artikel 2.10 Chw.¹⁰ De wet heeft de bevoegdheid gecreëerd om een projectuitvoeringsbesluit te nemen, de gemeenteraad kan beslissen al dan niet van die bevoegdheid gebruik te maken. Daarbij dient bedacht te worden dat als een bestuursorgaan beslist een project niet met behulp van een projectvoeringsbesluit uit te voeren, afdeling 2 van hoofdstuk 1 Chw desondanks – zij het op andere gronden (bijvoorbeeld op grond van Bijlage I bij de Chw) – van toepassing is op besluiten die vereist zijn voor het betreffende project.

Uit de interviews blijkt dat bestuursorganen er soms aan hechten dat projecten ‘onder de Chw’ vallen. Dat blijkt met name uit de pogingen van bestuursorganen om een project op Bijlage II bij de Chw te laten plaatsen. De meest voor de hand liggende reden is dat het een project betreft dat

¹⁰ Voor het gebiedsontwikkelingsplan van artikel 2.3 Chw geldt dit niet; dit dient verplicht te worden vastgesteld.

niet onder een van de categorieën van Bijlage I valt. Door opname van het project in Bijlage II wordt bereikt dat de bepalingen van de afdelingen 2 en 3 van hoofdstuk 1 Chw op besluitvormings- en geschilbeslechtsingsprocedure met betrekking tot dat project van toepassing worden. Ervaringsdeskundigen met wie wij spraken, vertelden dat het ook voorkomt dat een bestuursorgaan verzoekt een project op Bijlage II te plaatsen dat reeds onder de algemene beschrijving van Bijlage I valt en daarbij uitdrukkelijk vermeldt dat de reden van het verzoek *niet* is dat kan worden geprofiteerd van de toepasselijkheid van artikel 1.11 Chw. De symboolwaarde van een plaats op de lijst van Chw-projecten is dan het overheersende motief.

Het gegeven dat bestuursorganen onder omstandigheden invloed kunnen uitoefenen op het toepassingsbereik van de instrumenten van hoofdstuk 1 Chw, doet er niet aan af dat in de meeste gevallen de decentrale overheden en hun bestuursorganen geen keuzevrijheid hebben om te werkstelligen dat de bepalingen van afdeling 2 van hoofdstuk 1 Chw wel of juist niet van toepassing zijn op besluiten die zij nemen.

2.2.3 *Wijzigingen van en aanvullingen op de Chw*

De Chw is op 31 maart 2010 in werking getreden.¹¹ Op 17 juli 2010 is het Besluit uitvoering Crisis- en herstelwet, 1^e tranche, in werking getreden.¹² In het Besluit uitvoering Crisis- en herstelwet zijn innovatieve projecten aangewezen, zoals een eco-iglo in Leeuwarden, lokale projecten met nationale betekenis, zoals de FlorijnAs in Assen en ontwikkelingsgebieden, zoals Stadshavens Rotterdam. Sindsdien zijn de Chw en het Besluit uitvoering Crisis- en herstelwet een aantal malen gewijzigd. Hierna zullen de belangrijkste wijzigingen worden besproken.

Op 13 april 2011 is de 2^e tranche van het Besluit uitvoering Crisis- en herstelwet in werking getreden. Daarmee zijn enkele (categorieën van) projecten aan Bijlage I en II van de Chw toegevoegd en is een aantal nieuwe projecten per AMvB aangewezen als ontwikkelingsgebied. Zo vallen projecten op grond van 'Ruimte voor de Rivier' vanaf het moment van inwerkingtreden van de 2^e tranche van het Besluit uitvoering Crisis- en herstelwet onder de Chw. Tevens is categorie Aa aan bijlage II bij de Chw toegevoegd: 'Gebiedsontwikkeling met nationale uitstraling'.

Op 31 december 2011 is de reparatiewet Chw in werking getreden.¹³ De reparatiewet houdt in dat artikel 1.11 Chw wordt gewijzigd. Aanleiding voor de wijziging is een inbreukprocedure door de Europese Commissie. De wijziging houdt in dat als een bestuursorgaan in het kader van het opstellen van een plan-milieueffectrapportage vrijwillig alternatieven heeft onderzocht, een schets van deze alternatieven en de milieugevolgen die ze hebben, worden opgenomen in de milieueffectrapportage. Daarnaast wordt het mogelijk gemaakt de bevoegdheid om een projectuitvoeringsbesluit te nemen, te delegeren aan het college van B&W. Tevens wordt categorie 3.1 van Bijlage I van de Chw gewijzigd. De Chw is nu van toepassing op bestemmingsplannen die

¹¹ Stb. 2010, 135, 136, 137.

¹² Stb. 2010, 289.

¹³ Stb. 2011, 675.

de bouw van meer dan 11 woningen mogelijk maken, waar de Chw eerder pas van toepassing was bij meer dan 20 woningen. Hiermee wordt aansluiting gezocht bij de toepassingsvoorwaarden voor het nemen van een projectuitvoeringsbesluit (artikel 2.9 Chw), aangezien daar wordt gesproken over ten minste 12 woningen.

Op 1 januari 2012 is een wijziging van de Tracéwet in werking getreden, met als gevolg dat de verwijzingen in de Chw naar de Tracéwet zijn Chw gewijzigd.¹⁴

Op 25 juli 2012 is de 3e tranche van het Besluit uitvoering Crisis- en herstelwet in werking getreden. Aan Bijlage II bij de Chw zijn drie projecten toegevoegd en er zijn een viertal gebieden per AMvB aangewezen als ontwikkelingsgebied. De 4e tranche van het Besluit Crisis- en herstelwet is in werking getreden op 25 oktober 2012. Met deze tranche zijn acht projecten toegevoegd aan Bijlage II bij de Chw. Aan Bijlage I is een categorie 10.1 toegevoegd, waardoor de besluitvorming ten behoeve van de realisering van ‘installaties voor de verwerking van dierlijke mest’ vanaf dat moment onder de Chw vallen. Daarnaast zijn vijf ontwikkelingsgebieden aangewezen, waaronder ‘Vliegbasis Soest en Zeist en Soesterberg-Noord’.

Op 1 januari 2013 is de Wet aanpassing bestuursprocesrecht in werking getreden. Twee artikelen die eerder onderdeel uitmaakten van de Chw hebben een plek gekregen in de Algemene wet bestuursrecht. Het gaat om artikel 1.5 (passeren gebreken) en 1.9 (relativiteitbeginsel), die zijn komen te vervallen en nu geregeld zijn in respectievelijk artikel 6:22 en 8:69a Algemene wet bestuursrecht.

Op 6 maart 2013 is de 5^e tranche van het Besluit uitvoering Crisis- en herstelwet in werking getreden. In deze tranche zijn vier ontwikkelingsgebieden aangewezen en is een nieuw project toegevoegd aan Bijlage II, namelijk ‘Flevokust Lelystad’. Daarnaast zijn de artikelen 11 en 12 van het Besluit uitvoering Crisis- en herstelwet gewijzigd, waardoor bij de bekendmaking of mededeling van een besluit waar de Chw op van toepassing is ook moet worden vermeld dat het beroep niet-ontvankelijk wordt verklaard indien binnen de beroepstermijn geen gronden zijn ingediend.

Op 25 april 2013 is de ‘Wet tot wijziging van de Crisis- en herstelwet en diverse andere wetten in verband met het permanent maken van de Chw en het aanbrengen van verbeteringen in het omgevingsrecht’ in werking getreden. Door deze wetswijziging is de werkingsduur van de Chw, waarvan aanvankelijk was bepaald dat die zou eindigen op 1 januari 2014, met onbepaalde tijd verlengd. Daarnaast zijn wijzigingen aangebracht aan de Chw. In het kader van dit onderzoek is de wijziging in artikel 1.4 Chw de belangrijkste. De inperking van het beroepsrecht van decentrale overheden is aangepast; ze kunnen nog steeds geen beroep instellen tegen besluiten van de centrale overheid, maar wel tegen besluiten van andere overheden.

¹⁴ Stb. 2011, 595.

Op 6 juni 2013 is de 6^e tranche van het Besluit uitvoering Crisis- en herstelwet in werking getreden. In deze tranche zijn aan Bijlage I vier (sub)categorieën toegevoegd die betrekking hebben op de transformatie van kantoren en industriële gebouwen en de ontwikkeling van duurzame energie en mobiliteit. Daarnaast zijn twee projecten toegevoegd aan Bijlage II, waaronder het ‘Schiphol Logistics Park’.

In de voorgestelde 7^e en 8^e tranche worden opnieuw ontwikkelingsgebieden aangewezen en projecten toegevoegd aan Bijlage II bij de Chw. Ook voor toekomstige tranches worden regelmatig procedures in gang gezet waarbij overheden projecten voor de nieuwe tranches kunnen aanmelden.

2.3 Toepasselijkheid: de praktijk

2.3.1 Algemeen

In deze paragraaf is de vraag aan de orde in hoeverre de beoogde gebruikers van het Chw-instrumentarium, bestuursorganen en rechtelijke instanties, onderkennen dat op hun besluiten en uitspraken procedure- en procesrechtelijke bepalingen van de Chw van toepassing zijn.

Bestuursorganen en rechterlijke instanties hebben op dat punt een verschillende positie. Voor de drie procedurebepalingen (de artikelen 1.3, 1.10 en 1.11) geldt dat die bevoegdheden aan het bestuur verschaffen. Het bestuur heeft de vrijheid daar al dan niet gebruik van te maken. Voor de rechter geldt dat de bepalingen die tot hem zijn gericht (de artikelen 1.6, 1.6a, 1.7 en 1.8, en indirect ook artikel 1.4) geen bevoegdheden, maar verplichtingen bevatten. Het is voor de rechter in beginsel dan ook noodzakelijk om van elk beroep dat bij hem aanhangig wordt gemaakt, te weten of de betreffende Chw-bepalingen daarop van toepassing zijn. Als tegen besluiten waarop procedure- en procesrechtelijke bepalingen van de Chw van toepassing zijn beroep bij de bestuursrechter wordt ingesteld, toetst die de toepasselijkheid van die bepalingen ambtshalve.

2.3.2 Vragen over toepasselijkheid

In het eerste evaluatierapport over de Chw is aangegeven dat in de periode kort na de inwerkingtreding van de Chw zich regelmatig de vraag voordeed naar de toepasselijkheid van de Chw. De rechter diende die vraag te beantwoorden. Verwacht werd dat veel van de discussie over de toepasselijkheid later gekarakteriseerd zou kunnen worden als aanvangsproblematiek.¹⁵

- Een van de voorbeelden betrof windparken. Ingevolge artikel 1.1 van de Bijlage I van de Chw is de Chw van toepassing op de ‘aanleg of uitbreiding van productie-installaties voor de opwekking van duurzame elektriciteit met behulp van windenergie als bedoeld in artikel (...) 9e van de Elektriciteitswet 1998’. De vraag was aan de orde of de Chw ook van toepassing was in gevallen

¹⁵ Marseille, De Waard e.a. 2012, p. 16.

waarin provinciale staten geen inpassingsplan als bedoeld in artikel 9e van de Elektriciteitswet 1998 hebben vastgesteld. De vraag werd door de rechtbanken aanvankelijk verschillend beantwoord.¹⁶ Over een dergelijk punt hoeft maar één keer een knoop te worden doorgemaakt.

Wel werd ook toen al geconstateerd dat het niet altijd eenvoudig is om vast te stellen of de Chw van toepassing is. Inmiddels blijkt dat zich met regelmaat vragen over de toepasselijkheid blijven voordoen. De jurisprudentie van de Afdeling bestuursrechtspraak en interviews die in het kader van dit evaluatieonderzoek met ervaringsdeskundigen zijn gehouden, bieden daar voorbeelden van.

- Zo werd in een van de interviews aangegeven dat bij besluiten die zonder twijfel onder de werking van de Chw vallen, er toch nog vragen kunnen rijzen over waar de grenzen precies lopen van het gebied waar het betreffende besluit op van toepassing is. Soms is de toepasselijkheid van de Chw niet evident. Dat kan zich bijvoorbeeld voordoen bij een omgevingsvergunning voor een activiteit die valt binnen een bestemmingsplan waar de Chw op van toepassing is. Het aan de onderzoekers in een interview gegeven voorbeeld betrof een geval waarin een ‘Chw’-bestemmingsplan de bouw van een flink aantal nieuwe woningen mogelijk maakt. Hoe moet dan worden geoordeeld over de toepasselijkheid van de Chw bij een omgevingsvergunning die een verbouwing van een bestaand pand binnen datzelfde bestemmingsplan mogelijk maakt? Is die vergunning dan een besluit dat – in de bewoordingen van artikel 1.1 lid 1 onder a Chw – ‘is vereist voor de ontwikkeling of verwezenlijking van’ een project als bedoeld in Bijlage I bij de Chw?
- De vraag of een vergunning ‘is vereist’ komt ook in de jurisprudentie regelmatig terug als punt van discussie. Bijvoorbeeld of de vergunning is vereist voor de ‘aanleg of wijziging van hoofdwegen’ als bedoeld in artikel 5.1 van Bijlage I bij de Chw.¹⁷ Ook in andere zaken komt de vraag op of het bestreden besluit is ‘vereist’ voor het in de Chw beschreven doel. Op een bestemmingsplan dat is opgesteld ten behoeve van de bouw van meer dan 11 woningen¹⁸ is de Chw niet zonder meer van toepassing: als het plan eerst moet worden uitgewerkt alvorens de bouw van de woningen wordt mogelijk gemaakt, is nog geen sprake van een besluit dat ‘is vereist’ als bedoeld in artikel 1.1 lid 1 onder a Chw, aldus de Afdeling.¹⁹
- Een ander voorbeeld betreft de Wro. Die maakt het mogelijk dat de voorbereiding en bekendmaking van een bestemmingsplan gecoördineerd wordt met andere besluiten, indien dat gewenst is om een onderdeel van het gemeentelijk ruimtelijk beleid te verwezenlijken. In de jurisprudentie is uitgemaakt dat als de vaststelling van een bestemmingsplan onder de Chw valt, de in het coördinatiebesluit genoemde besluiten ook onder de Chw vallen.²⁰
- Ook de terminologie in de Bijlage I bij de Chw kan vragen opleveren. Zo kan ingevolge artikel 3.1 van Bijlage I bepalend zijn voor de toepasselijkheid of sprake is van een besluit ten behoeve van ‘de herstructurering van woon- en werkgebieden’. In een uitspraak over een vestiging van

¹⁶ Marseille, De Waard e.a. 2012, p. 13-14.

¹⁷ Zie ABRvS 4 april 2012, AB 2012/154 m.nt. De Haan, LJN BW0779 (geluidschermen A28).

¹⁸ Het criterium ‘meer dan 11 woningen’ komt uit onderdeel 3.1 van Bijlage I bij de Chw. Die Bijlage is gewijzigd. Aanvankelijk stond er: ‘meer dan 20 woningen’. Gewijzigd bij Wet van 22 december 2011 (Stb 2011, 675), in werking getreden per 1 januari 2012. Vgl. *Kamerstukken II* 2010/11, 32 588, nr. 3, p. 5 en nr. 8.

¹⁹ Vz ABRvS 7 oktober 2010, nr. 201004320/2/R1, ECLI:NL:RVS:2010:BO0224, AB 2011/20 (Zeevang), bevestigd in ABRvS 25 januari 2012, nr. 201004320/1/R4, ECLI:NL:RVS:2012:BV1839, *Gst.* 2012/72 m.a. De Haan.

²⁰ ABRvS 28 maart 2012, AB 2012/345 m.nt. De Gier, nr. 201109828/1/A1, LJN BW0181 (Schiedam); ABRvS 23 mei 2012, nr. 201107953/1/R4, ECLI:NL:RVS:2012:BW6379 (Waddinxveen).

een bouwmarkt (Hornbach) in Geleen kwam de vraag op of de geciteerde passage meebracht dat de Chw alleen van toepassing zou zijn als het besluit betrekking had op een gebied dat aange-merkt moest worden als zowel woon- als werkgebied. De Afdeling oordeelde dat de Chw ook van toepassing is als uitsluitend sprake is van herstructurering van een bedrijventerrein. Toch was in casu de Chw *niet* van toepassing, omdat het besluit niet het karakter had van een ‘herstructurering’.²¹ De vraag of sprake is van ‘herstructurering’, is in zaken bij de bestuursrechter herhaaldelijk aanleiding geweest voor debat.²²

Uit de praktijkvoorbeelden blijkt dat niet alleen in de beginperiode vragen leefden over de toepasselijkheid van de Chw. Ook ruim drie jaar na de invoering van de Chw is in procedures bij de bestuursrechter nog met enige regelmaat de vraag aan de orde of de Chw van toepassing is.

2.3.3 *Wat doen bestuur en rechter om er achter te komen of de Chw van toepassing is?*

Dat niet altijd direct duidelijk is of de procedure- en de procesrechtelijke bepalingen van de Chw van toepassing zijn, kan er toe leiden dat het instrumentarium van hoofdstuk 1 Chw onderbenut wordt. Illustratief is dat uit gesprekken bij de Afdeling bestuursrechtspraak bleek dat in zo’n 30% van de (hoger)beroepszaken bij de Afdeling waarin de Chw van toepassing is dit nog niet is onderkend op het moment dat het beroepschrift in de zaak bij de Afdeling binnenkomt. In hoeverre spannen bestuursorganen en de bestuursrechter zich in om te voorkomen dat dit het geval is, en hoe succesvol zijn hun pogingen?

Bestuursorganen

Het is onbekend hoe vaak zich de situatie voordoet dat procedurebepalingen van hoofdstuk 1 Chw op een besluit van toepassing zijn, zonder dat dit door het betreffende bestuursorgaan wordt onderkend. Interviews met ervaringsdeskundigen doen vermoeden dat dit met enige regelmaat voorkomt.

Twee situaties zijn te onderscheiden. De eerste is dat het bestuursorgaan zich er niet van bewust is dat de Chw op een besluit van toepassing is, terwijl dit wel het geval is. Dit doet zich vaker voor naarmate de toepasselijkheid van de Chw als minder vanzelfsprekend wordt ervaren. Bij omvangrijke projecten wordt de toepasselijkheid van de Chw vrijwel nooit ‘gemist’. De toepasselijkheid van de Chw wordt in de praktijk juist met grote projecten in verband gebracht, het belang om van de toepasselijkheid te profiteren is groot en als het bestuursorgaan de toepasselijkheid niet zelf onderkent, dan is er meestal wel een projectontwikkelaar die in de gaten heeft dat de Chw van toepassing is. Gaat het om kleinere projecten, dan wordt vaker over het hoofd gezien dat de Chw van toepassing is. Niet alleen op besluiten ter ontwikkeling van projecten is de Chw van toepassing, veelal ook op besluiten ter verwezenlijking van projecten. Die besluiten zijn voor

²¹ ABRvS 11 december 2013, ECLI:NL:RVS:2013:2342, nr. 201210813/1/A1 (Hornbach Geleen).

²² ABRvS 2 mei 2012, ECLI:NL:RVS:2012:BW4515 (projectbesluit Roermond; geen sprake van ‘herstructurering’ van een woon- en werkgebied). Wél sprake van ‘herstructurering’ was aan de orde in ABRvS 4 september 2013, nr. 201303213/1/R6 (bestemmingsplan ‘Oude Westen’, Rotterdam). Zie ook ABRvS 23 maart 2011, nr. 201008801 (wél vereist voor ‘herstructurering’).

de praktijk minder ‘zichtbaar’ als zijnde besluiten waarop de Chw van toepassing is. Onze gesprekspartners waren het er over eens dat de aard van het besluit en het belang van het project factoren zijn die verklaren of een bestuursorgaan onderkent dat op diens besluit de Chw van toepassing is. Opmerkelijk was voorts de constatering van twee gemeenteambtenaren dat sommige bestuurders in de veronderstelling verkeren dat zij per geval kunnen kiezen of de Chw van toepassing is. Zij denken ten onrechte dat de vermelding van een (categorie) besluit(en) hun de bevoegdheid verschaft te beslissen of de Chw al dan niet van toepassing is.

De andere situatie is dat het bestuur wel weet dat de Chw van toepassing is, of vermoedt dat de Chw van toepassing zou kunnen zijn, maar het niet opportuun vindt er gebruik van te maken. Als onzeker is of de Chw van toepassing is, kan het bestuur het zekere voor het onzekere nemen door af te zien van het toepassen van de instrumenten van hoofdstuk 1 Chw en na te laten in het besluit te vermelden dat op een eventueel het beroep daartegen de Chw van toepassing is. Het komt ook voor dat bestuursorganen er bewust voor kiezen om, ook al is evident dat de Chw van toepassing is, toepassing achterwege te laten, omdat men enerzijds geen meerwaarde ziet in toepassing van de Chw-bepalingen en anderzijds wil voorkomen dat betrokkenen bij het besluit het idee hebben dat het bestuur van het instrumentarium van de Chw wil profiteren om op een voor het bestuur gemakkelijke manier het project te realiseren.

Bestuursrechter

Het beleid van de Afdeling met betrekking tot de beoordeling van de toepasselijkheid van de Chw houdt het volgende in:

- bij het inboeken van de zaak wordt aan de hand van het bestreden besluit en/of de uitspraak van de rechtbank voorlopig vastgesteld of de Chw van toepassing is; wordt in het besluit of de uitspraak vermeld dat de Chw van toepassing is, dan wordt de zaak als ‘Chw-zaak’ gelabeld en wordt aan partijen bericht dat de Chw van toepassing is; de zaak wordt vervolgens versneld behandeld;
- bij de inhoudelijke beoordeling wordt opnieuw aandacht besteed aan de vraag of de Chw van toepassing is; wordt dan geconstateerd dat aanvankelijk ten onrechte is aangenomen dat de Chw niet van toepassing was,²³ dan wordt alsnog de Chw van toepassing op de zaak en worden partijen van die bevinding in kennis gesteld.

De bestuursrechter is over het algemeen in staat Chw-zaken af te doen met inachtneming van de bijzondere termijn van artikel 1.6 lid 4 Chw, zo stelden onze gesprekspartners bij de Afdeling bestuursrechtspraak. Zij gaven echter ook aan dat het halen van de uitspraaktermijn alleen mogelijk is als de betreffende zaak direct in een aparte werkstroom worden gesluisd. Dat laatste is alleen mogelijk als bij binnenkomst van de zaak wordt onderkend dat het om een Chw-zaak gaat.

Wordt niet onmiddellijk na het instellen van beroep onderkend dat de Chw van toepassing is, dan heeft dat als consequentie dat degene die het beroep heeft ingesteld niet kan worden gehouden aan de uit de artikelen 1.6 en 1.6a Chw voortvloeiende eisen, dat voor het eind van de beroeps-

²³ Het omgekeerde komt nauwelijks voor.

termijn gronden moeten zijn ingediend en dat geen gronden kunnen worden ingediend na het verstrijken van de beroepstermijn. Het niet direct onderkennen van de toepasselijkheid van de Chw betekent voorts dat de zaak ook niet vanaf het begin van de procedure versneld wordt behandeld. Gevolg daarvan is dat geen verkorte termijn geldt voor het voldoen van het griffierecht en dat evenmin verkorte termijnen gelden voor het overleggen van de stukken en het indienen van een verweerschrift door het bestuursorgaan. Dat alles verkleint de kans dat de Afdeling binnen een termijn van zes maanden uitspraak doet.

Om de kans zo groot mogelijk te maken dat de 6-maanden uitspraaktermijn wordt gehaald, is het derhalve noodzakelijk dat zo snel mogelijk na binnenkomst bij de Afdeling bestuursrechtspraak wordt onderkend dat de Chw van toepassing is en dat de zaak in een apart Chw-traject wordt geleid.

Het herkennen dat op een beroepszaak de Chw van toepassing is, is gemakkelijk als in het bestreden besluit of de aangevallen uitspraak uitdrukkelijk staat vermeld dat dit het geval is. Wordt niets over de toepasselijkheid van de Chw vermeld, dan is van de wijze van beoordeling van de zaak afhankelijk of, en zo ja, hoe snel wordt onderkend dat de Chw van toepassing is.

Bij de Afdeling bestuursrechtspraak wordt de beslissing om een zaak in een apart Chw-traject te leiden genomen door een administratief medewerker, bij het inboeken van de zaak. Consequentie daarvan is dat alleen zaken waar duidelijk uit het besluit of de uitspraak blijkt dat de Chw van toepassing is, in een apart Chw-traject worden geleid. Het komt regelmatig voor dat van een zaak die aanvankelijk niet als een 'Chw-zaak' is gelabeld, in de loop van de procedure alsnog wordt vastgesteld dat de Chw daarop van toepassing is. Voor de Chw-zaken bij de Afdeling bestuursrechtspraak gold in 2013, zo bleek uit onze gesprekken bij de Afdeling, dat van 70% daarvan bij het indienen van het beroep bekend was dat de Chw er op van toepassing was en dat dit bij de andere 30% pas in de loop van de procedure werd vastgesteld. Consequentie daarvan is dat een aantal van de instrumenten die er aan bij moeten dragen dat de zaak binnen zes maanden wordt gedaan, niet zijn toegepast.

Respondenten die bij de Afdeling bestuursrechtspraak werkzaam zijn, vertelden dat er bewust voor is gekozen om niet aan het begin van de procedure een inhoudelijke beoordeling van zaken te laten plaatsvindende die er op gericht is vast te stellen of op het (hoger) beroep al dan niet de Chw van toepassing is. Vertegenwoordigers van bestuursorganen en rechtshulpverleners die wij spraken, zeiden geen moeite te hebben met deze opstelling. In theorie zou wellicht kunnen worden verondersteld dat het feit dat de procesrechtelijke bepalingen van de Chw verplichtingen voor de rechter inhouden, als consequentie heeft dat de Afdeling voor ieder beroep grondig nagaat of de Chw daarop van toepassing is. Echter, benadrukt werd dat het ook een verantwoordelijkheid van het bestuur is om, als het kan profiteren van de toepasselijkheid van de Chw-bepalingen, op eigen initiatief vast te stellen of daarvan sprake is.

2.4 Conclusie

In dit hoofdstuk was de vraag aan de orde naar de toepasselijkheid van de procedurele en procesrechtelijke bepalingen van de Chw. Het blijkt in de eerste plaats dat, ook al is in de beginperiode van het van kracht zijn van de Chw op een groot aantal punten duidelijkheid ontstaan over de reikwijdte van de Chw-bepalingen, nog regelmatig de vraag aan de orde is of de procedurele en procesrechtelijke bepalingen van de Chw op een bepaald besluit van toepassing zijn. Mede als gevolg van de onduidelijkheid over het toepassingsbereik van de Chw-bepalingen onderkennen bestuursorganen niet steeds in alle gevallen dat de Chw van toepassing is. Hoe vaak dit zich voordoet, hebben we niet kunnen vaststellen, maar afgaande op de hoeveelheid bij de Afdeling aanhangige Chw-zaken waarvoor geldt dat het bestuur blijkens zijn besluit niet heeft onderkend dat het om een Chw-zaak gaat, kan worden aangenomen dat dit voor ten minste een-derde van de Chw-besluiten geldt. Het komt zowel voor dat bestuursorganen onwetend zijn van de toepasselijkheid van de Chw-bepalingen, als ook dat het bestuur wel weet dat de Chw van toepassing is (of vermoedt dat dit zo is), maar het niet opportuun vindt gebruik te maken van de Chw-bepalingen. De rechter dient de toepasselijkheid van de Chw-bepalingen, voor zover die zien op de verkorting van termijnen, ambtshalve te toetsen. Bij de invulling van die verplichting kiest de Afdeling bestuursrechtspraak een pragmatische koers. Bij de binnenkomst van zaken wordt niet al uitvoerig onderzocht of sprake is van een besluit waarop de Chw-bepalingen van toepassing zijn, maar gaat men af op wat het bestreden besluit of de bestreden uitspraak daarover meldt.

Hoofdstuk 3

Onderzoeksbevindingen

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt verslag gedaan van het onderzoek ter beantwoording van de vraag naar de bijdrage van de verschillende in hoofdstuk 1 Chw opgenomen instrumenten aan de versnelling van besluitvormings- en rechtsbeschermingsprocedures en aan de juridische kwaliteit van besluiten ter zake van Chw-projecten. Concreet betreft het de volgende vragen.

1. Dragen de instrumenten van hoofdstuk 1 Chw bij aan versnelling van de procedures voor de projecten aangewezen op grond van artikel 1.1 en artikel 1.2 Chw en dragen de instrumenten bij aan de versnelling van de start van de uitvoering van projecten waarop die procedures zien?
2. Zo ja, op welke wijze?
3. In hoeverre hebben deze instrumenten, volgens de betrokkenen bij de toepassing van de wet, gevolgen voor de juridische kwaliteit van de besluiten?
4. In hoeverre ervaren betrokkenen bij de toepassing van de wet (bestuursorganen, rechters, derdebelanghebbenden) knelpunten of neveneffecten bij (het gebruik van) deze instrumenten?

Effecten van de instrumenten van hoofdstuk 1 Chw kunnen zich op verschillende manieren voordoen. We bespreken ze hieronder.

Besluitvorming

Artikel 1.3 Chw bepaalt dat voor onderzoeken die aan een besluit ten grondslag liggen, dezelfde vergewisplicht geldt als voor onderzoeken die zijn gedaan door een wettelijk verplichte adviseur. Leidt dat tot versnelling van projecten?

Verloop en uitkomst bestuursrechtelijke beroepsprocedure

Verschiedende instrumenten van hoofdstuk 1 Chw kunnen van invloed zijn op het verloop en de uitkomst van het beroep bij de bestuursrechter tegen besluiten die zijn genomen ter uitvoering van projecten waarop die instrumenten van toepassing zijn.

Daarbij valt allereerst te denken aan de toegang tot de procedure. Te noemen zijn de verplichting om voor het eind van de beroepstermijn beroepsgronden aan te voeren (art. 1.6 lid 2 Chw), het verbod na afloop van de beroepstermijn beroepsgronden aan te voeren (art. 1.6a Chw) en de beperking van het beroepsrecht van decentrale overheden (art. 1.4 Chw). Wat is de invloed van die bepalingen op het verloop en de uitkomst van de betreffende bestuursrechtelijke beroepsprocedures?

In de tweede plaats kan worden genoemd, het onderzoek door de bestuursrechter ter voorbereiding van de zitting. Zo is in artikel 1.6 lid 3 Chw bepaald dat als de rechter in het kader van het vooronderzoek advies vraagt aan de Stichting Advisering Bestuursrechtspraak (StAB), de StAB op korte termijn (binnen twee maanden) advies uitbrengt. Is die bepaling van invloed op de snelheid en op de (aard van de) inschakeling van de StAB in Chw-procedures?

Ten slotte dient te worden genoemd, de termijn waarbinnen het beroep wordt afgedaan. Artikel 1.6 lid 4 Chw bepaalt dat op een beroep waarop de procesrechtelijke bepalingen van hoofdstuk 1 Chw van toepassing zijn, binnen zes maanden moet worden beslist. Leidt die bepaling tot een snellere afhandeling van Chw-zaken, in vergelijking met reguliere bestuursrechtelijke beroepszaken?

Besluitvorming in het vervolg op de procedure bij de bestuursrechter

Hoofdstuk 1 Chw bevat een bepaling die onder omstandigheden de besluitvorming door het bestuursorgaan na de vernietiging vergemakkelijkt. Het betreft artikel 1.10 Chw, waarin is bepaald dat het bestuursorgaan, uitzonderingen daargelaten, het nieuwe besluit kan baseren op de feiten waarop het vernietigde besluit berustte. In hoeverre profiteren bestuursorganen van wat in artikel 1.10 Chw is bepaald?

Besluitvorming ter uitvoering van Bijlage II-projecten

Uitsluitend voor projecten die staan genoemd in Bijlage II bij de Chw geldt een versoepeling van de zogeheten mer-plicht. In hoeverre profiteren projecten van die bepaling?

Realisatie van projecten

Het uiteindelijke doel van de instrumenten van hoofdstuk 1 Chw is de versnelde uitvoering van ruimtelijke projecten. De verschillende instrumenten beogen daaraan bij te dragen, maar hun invloed kan per definitie slechts indirect zijn. Daarom is het van belang meer te weten te komen over de consequenties van de toepasselijkheid van bepalingen van hoofdstuk 1 Chw op de snelheid waarmee ruimtelijke projecten kunnen worden gerealiseerd.

Dit hoofdstuk bevat het verslag van het onderzoek ter beantwoording van de vraag in hoeverre de hiervoor aangeduide mogelijke effecten van de instrumenten van hoofdstuk 1 Chw zich voordoen. De opbouw van dit hoofdstuk is als volgt. Allereerst wordt in paragraaf 3.2 ingegaan op de gegevensverzameling ten behoeve van het onderzoek. Vervolgens zijn in de daarop volgende paragrafen aan de orde, de bestuurlijke besluitvorming (paragraaf 3.3), het verloop en de uitkomst van de bestuursrechtelijke beroepsprocedure (paragraaf 3.4), de besluitvorming in het vervolg op de procedure bij de bestuursrechter (paragraaf 3.5), de besluitvorming ter uitvoering van Bijlage II-projecten (paragraaf 3.6) en het verband tussen de instrumenten van hoofdstuk 1 Chw en de realisatie van de projecten (paragraaf 3.7).

3.2 Gegevensverzameling

3.2.1 Inleiding

De gegevensverzameling ten behoeve van het empirische deel van het onderzoek heeft in hoofdzaak langs drie lijnen plaatsgevonden.

- In de eerste plaats zijn uitspraken van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State tussen 15 maart 2012 en 1 januari 2014 verzameld over procedures waarvan de Afdeling heeft vastgesteld dat de procesrechtelijke bepalingen van hoofdstuk 1 Chw daarop van toepassing zijn.
Uit het eerdere evaluatieonderzoek naar de Chw is naar voren gekomen dat de overgrote meerderheid van de Chw-procedures bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State wordt gevoerd.²⁴ Een globale inventarisatie van de recente uitspraken van de Afdeling en navraag bij een van de in het eerste evaluatieonderzoek betrokken rechtbanken leerde dat die situatie ongewijzigd is. De gegevensverzameling ten behoeve van het onderhavige onderzoek is – ook in verband met de voor het onderzoek beschikbare tijd – beperkt tot uitspraken van de Afdeling bestuursrechtspraak.
- In de tweede plaats is voor 40 Chw-projecten die hebben geleid tot een beroepsprocedure over een ter realisatie van dat project genomen besluit nagegaan in hoeverre de toepasselijkheid van de bepalingen van hoofdstuk 1 Chw van invloed was op de start van het project (case-study onderzoek).
- In de derde plaats is voor alle op Bijlage II bij de Chw genoemde projecten geïnventariseerd in hoeverre de betreffende bestuursorganen toepassing hebben gegeven aan art. 1.11 Chw.
- In de vierde plaats is een aantal gesprekken gevoerd met personen die ervaring hebben met besluitvormings- en rechtsbeschermingsprocedures waarin de toepasselijkheid van instrumenten van hoofdstuk 1 Chw aan de orde is.

Op elk van die vier aspecten van de gegevensverzameling wordt hierna ingegaan.

3.2.2 Uitspraken

We hebben over de periode van 15 maart 2012 tot en met 31 december 2013 zo veel mogelijk uitspraken verzameld ter zake van procedures waarop de procesrechtelijke bepalingen van hoofdstuk 1 Chw van toepassing zijn. Het betreft bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State gevoerde procedures.

De Afdeling bestuursrechtspraak publiceert alle uitspraken waarin een zitting is gehouden op internet.²⁵ De voor het onderzoek relevante uitspraken zijn als volgt geselecteerd. De Afdeling bestuursrechtspraak heeft ons voor intern gebruik opgestelde lijsten van zaken waarop de proces-

²⁴ Marseille, de Waard e.a. 2012, p. 106.

²⁵ www.raadvanstate.nl.

rechtelijke bepalingen van hoofdstuk 1 Chw van toepassing zijn ter beschikking gesteld. De lijst is in november 2013 aan de onderzoekers ter beschikking gesteld en bevat uitspraken tot en met 13 november 2013. De uitspraken zijn vervolgens met behulp van de site van de Raad van State geselecteerd. Uitspraken tussen 14 november en 31 december 2013 waarvan duidelijk was dat de Chw daarop van toepassing was en die we op de site van de Raad van State tegenkwamen, hebben we aan de selectie toegevoegd.

De gegevensverzameling ter zake van de uitspraken is op 31 december 2013 afgesloten. Op dat moment hadden we 451 uitspraken verzameld. In de analyses in het vervolg van het hoofdstuk zullen we niet steeds gebruik maken van al deze uitspraken. De reden is enerzijds dat in eenzelfde procedure meerdere uitspraken kunnen zijn gedaan (een tussenuitspraak, gevolgd door een einduitspraak; een uitspraak op een verzoek om voorlopige voorziening, gevolgd door een einduitspraak), anderzijds dat niet elk van de verschillende categorieën uitspraken zich even goed leent voor de beantwoording van de verschillende in dit hoofdstuk aan de orde zijnde vragen.

3.2.3 Case-study onderzoek

Het doel van het case-study onderzoek was om voor een representatieve dwarsdoorsnede van projecten die tot een beroepsprocedure bij de bestuursrechter hebben geleid, vast te stellen wat het effect is van de toepasselijkheid van het geheel van de procedure- en procesrechtelijke bepalingen op de snelheid waarmee projecten worden gerealiseerd.

Verantwoording selectie projecten

De selectie van de projecten heeft als volgt plaatsgevonden.

In eerste instantie zijn 45 besluiten bestudeerd waar de Chw op van toepassing is en die hebben geleid tot een procedure bij en een einduitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak. Vervolgens is gekeken ten behoeve van welke projecten de besluiten zijn genomen. De 45 projecten zijn verdeeld over zeven categorieën besluiten: bestemmingsplannen, inpassingsplannen, vergunningen, tracébesluiten, ontheffingen, besluiten hogere waarden en projectplannen in de zin van de Waterwet. De keuze voor de hoeveelheid projecten per categorie is ingegeven door het aandeel dat de hieruit voortvloeiende uitspraken innemen in het geheel van de voor de onderhavige evaluatie verzamelde einduitspraken. Zie hierover paragraaf 3.4.2.

Op basis daarvan is gekozen voor 30 plannen, waarvan 26 bestemmingsplannen en 4 inpassingsplannen. Van de overige 5 categorieën zijn elk 3 besluiten geselecteerd: 3 tracébesluiten, 3 vergunningen, 3 besluiten hogere waarden, 3 projectplannen in de zin van de Waterwet en 3 ontheffingen. De categorieën besluiten waarvan de uitspraken minder dan 1% uitmaken van het geheel zijn bij de keuze van projecten buiten beschouwing gelaten.

In het kader van de eerste evaluatie van hoofdstuk 1 Chw zijn uitspraken geïnventariseerd tot 15 maart 2012. Tijdens de tweede evaluatie zijn uitspraken verzameld over de periode vanaf 15 maart 2012 tot 1 januari 2014. Bij de selectie van 45 projecten is van belang dat de effecten van de toepasselijkheid van de Chw-bepalingen op de snelheid waarmee een project wordt gerealiseerd, betrekking kunnen hebben

op gebeurtenissen voorafgaand, tijdens en na de procedure bij de bestuursrechter. Daarom zijn projecten geselecteerd waarvoor geldt dat de uitspraak op het beroep tegen een besluit dat in kader van dat project is genomen, is gedaan na 14 maart 2012 en vóór 1 juli 2013. Om te voorkomen dat de uitvoering van de geselecteerde projecten te ver in het verleden ligt, is gekozen voor de eerste 45 projecten voorafgaand aan 1 juli 2013. Op deze manier ontstaat een actueel beeld van de effecten van de bepalingen van hoofdstuk 1 van de Chw.

Omdat per soort besluit een aantal uitspraken is geselecteerd van vóór 1 juli 2013, heeft een aantal uitspraken betrekking op (een deel van) hetzelfde project.²⁶

Van de 26 bestemmingsplannen die zijn opgenomen hebben er 23 betrekking op meer dan elf woningen. De andere 3 bestemmingsplannen voorzien in bedrijven en infrastructuur. De overige 19 projecten zijn verdeeld over 6 wegenprojecten, 2 besluiten die betrekking hebben op een windmolenpark, 2 besluiten die betrekking hebben op een hoogspanningsverbinding, 2 projecten die worden uitgevoerd ten behoeve van een schoolgebouw, 2 dijkversterkingsprojecten, een plan met betrekking tot de hoogte van het waterpeil, een besluit hogere waarden ten behoeve van de bouw van woningen, het burgermegebruik van een luchtvaartterrein, de aanleg van een aardgastransportleiding en de bouw van een casco voor een wegtunnel. Het totaal van de geselecteerde casus geeft een gevarieerd beeld van Chw-projecten in het kader waarvan een beroepsprocedure bij de bestuursrechter heeft plaatsgevonden.

Van de 45 geselecteerde projecten konden 32 projecten worden beschreven zonder dat nadere informatie bij de betrokken ambtenaar hoefde te worden ingewonnen.

Van de overige 13 projecten zijn er 4 buiten beschouwing gelaten. Een drietal bestemmingsplannen en een bijbehorend besluit hogere waarden bleken namelijk te bestaan uit een relatief groot aantal individuele ontwikkelingen op het gebied van woningbouw. Het bleek lastig om het moment van realisatie van het project als geheel te achterhalen.²⁷

Van de overige 9 projecten zijn de betrokken bestuursorganen benaderd. In 6 gevallen is er contact geweest per mail en in 2 gevallen heeft een telefonisch interview plaatsgevonden. Van 1 project is in de beschikbare tijd onvoldoende informatie verzameld om een oordeel te kunnen geven over het effect van de toepasselijkheid van de Chw op de realisatie van het project.²⁸ Het bestuursorgaan dat betrokken is bij dit project is benaderd maar heeft geen informatie over de realisatie van het project verstrekt.

De informatiebonnen ter zake van de geselecteerde projecten staat in de onderstaande tabel samengevat.

²⁶ Dit is het geval bij het project 'Windpark Noordoostpolder'; hiervan is naast de ontheffing van de Flora- en faunawet ook de drie vergunningen in de zin van de Waterwet bestudeerd. Ook het project 'Randstad 380 kV', een nieuwe 380 kV hoogspanningsverbinding tussen Beverwijk en Wateringen, is bekeken aan de hand van zowel het inpassingsplan 'Randstad 380 kV-verbinding Noordring Beverwijk - Zoetermeer (Bleiswijk)' als het inpassingsplan 'Transformatorstation Vijfhuizen'.

²⁷ Het gaat om het bestemmingsplan 'Bloemendaal 2012' van de gemeente Bloemendaal, bestemmingsplan 'Bestemmingsplan Valkenburg Dorp' van de gemeente Katwijk en het bestemmingsplan 'Negen Kernen-2012' van de gemeente Oss met bijbehorend besluit hogere waarden.

²⁸ Bestemmingsplan Centrum Vught van de gemeente Vught.

Tabel 1 verdeling van geanalyseerde projecten

Beschreven zonder interview		32
Bestuursorganen benaderd		9
Email	6	
Telefonisch	2	
Onvoldoende informatie	1	
Buiten beschouwing gelaten		4
<i>Totaal</i>		45

Al met al is voor 40 projecten²⁹ beschreven wat het effect is van de van de Chw op de snelheid waarmee het project wordt gerealiseerd.

Gegevens waarvan gebruik is gemaakt

Bij de beschrijving van de projecten is gebruik gemaakt van bestaande documentatie en berichtgeving in de vorm van openbaar raadpleegbare bronnen over de genoemde projecten op het internet. Onder andere de besluiten die ten grondslag liggen aan de projecten, de bekendmaking hiervan, rechterlijke uitspraken, achterliggende rapporten en informatie op internetsites van overheidsorganen, projectontwikkelaars, makelaars en verschillende (lokale) nieuwssites zijn geraadpleegd in de periode januari tot en met medio februari 2014. In de gevallen dat deze informatie niet voldeed zijn aanvullende vragen gesteld per mail en telefonische interviews gevoerd met de betrokken ambtenaar of een vertegenwoordiger van de projectontwikkelaar of makelaar.

3.2.4 Inventarisatie toepassing art. 1.11 Chw

Ter beantwoording van de vraag in hoeverre bestuursorganen die verantwoordelijk zijn voor de projecten die zijn opgenomen op Bijlage II bij de Chw, gebruik maken van de mogelijkheden die artikel 1.11 Chw biedt om een MER op te (laten) stellen zonder uitgebreid alternatievenonderzoek en zonder advisering door de Commissie voor de m.e.r., is voor de drie grootste categorieën projecten op Bijlage II van de Chw nagegaan welke keuze het betreffende bestuursorgaan heeft gemaakt.

3.2.5 Interviews

In kader van de onderhavige evaluatie zijn achttien interviews gehouden met personen die ons vanuit hun deskundigheid en/of ervaring informatie konden verschaffen over de effecten van de procesrechtelijke bepalingen van hoofdstuk 1 Chw. In op een na alle gevallen ging het om face-to-face-gesprekken. De gesprekken zijn hieronder gerubriceerd op de functie van de personen met wie is gesproken.

Rechterlijke instanties

- Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State: de voorzitters van de Ruimtelijke ordeningskamer en de Algemene kamer, een staatsraad verbonden aan de Ruimtelijke ordeningska-

²⁹ 32 zonder interview, 6 op basis van emailcontact en 2 op basis van een telefonisch interview.

mer, de adjunct-directeur bestuursrechtspraak, drie bij de Afdeling bestuursrechtspraak werkzame juristen.

Bestuursorganen

- Ministerie van Infrastructuur & Milieu: twee ambtenaren die beleidsmatig betrokken zijn bij de Chw, een ambtenaar die bij de uitvoering van besluiten is betrokken.
- Gemeente Amsterdam: twee ambtenaren van de Dienst Ruimtelijke Ordening.
- Gemeente Den Haag: een ambtenaar van de Dienst Stedelijke Ontwikkeling.

Commissie voor de milieueffectrapportage

Een medewerker van de Commissie voor de milieueffectrapportage.

Procesvertegenwoordigers

Er zijn vier gesprekken gevoerd met procesvertegenwoordigers, waarvan twee met procesvertegenwoordigers die veelal voor de overheid optreden, een met een procesvertegenwoordiger die vooral voor burgers optreedt en een met een procesvertegenwoordiger die zowel voor de overheid als voor burgers optreedt.

3.3 Besluitvorming

Hoofdstuk 1 Chw bevat twee bepalingen die van toepassing zijn op de voorbereiding van besluiten. Artikel 1.3 – over de vergewisplicht – geldt voor alle besluiten over projecten die in Bijlage I bij de Chw worden genoemd of aangeduid. Artikel 1.11 – over de milieueffectrapportage – geldt alleen voor besluiten die worden genomen ter vaststelling of uitvoering van projecten die in Bijlage II bij de Chw staan genoemd en voor lokale en regionale projecten van nationale betekenis, aangewezen krachtens artikel 2.18 Chw. De effecten van artikel 1.11 Chw komen in paragraaf 3.6 aan de orde.

Artikel 1.3 Chw luidt als volgt:

“Artikel 3:9 van de Algemene wet bestuursrecht is van overeenkomstige toepassing op onderzoeken die aan een besluit ten grondslag zijn gelegd.”

Er zijn ons geen uitspraken bekend waarin de toepassing van art. 1.3 Chw ter discussie staat. Ook uit interviews bleek op geen enkele wijze van bestuursorganen die profijt trekken van de bepaling. De reden lijkt te zijn dat de bepaling een verlichting van de onderzoekslast van het bestuur suggereert die er in werkelijkheid niet is. Is het bestuursorgaan ter voorbereiding van een besluit wettelijk verplicht onafhankelijk advies in te winnen, dan dient het bestuur, zo bepaalt artikel 3:9 Awb, zich er van te vergewissen dat het onderzoek zorgvuldig heeft plaatsgevonden. De vergewisplicht heeft, zoals de Raad van State in zijn advies bij het wetvoorstel voor de Chw opmerkte, een steeds wisselende inhoud.³⁰ De Raad van State voegde daar aan toe dat artikel 3:9 Awb weliswaar alleen betrekking heeft op de zorgvuldigheid waarmee het advies tot stand komt,

³⁰ Zie: http://www.raadvanstate.nl/adviezen/zoeken-in-adviezen/tekst-advies.html?id=8722&summary_only=&q=herstelwet.

maar dat het bestuursorgaan daarnaast op grond van de artikelen 3:2 en 3:49 Awb verplicht is na te gaan of het advies ook inhoudelijk overtuigt. Dat artikel 3:9 van overeenkomstige toepassing is op onderzoeken die aan een besluit ten grondslag zijn gelegd, betekent dus niet zonder meer dat het bestuur kan volstaan met een minder grondige beoordeling van onderzoek dat ten behoeve van een besluit is verricht. Bestuursorganen zien niet, aldus onze gesprekspartners, op welke wijze het bepaalde in artikel 1.3 Chw voor hen een werklastverlichting zou kunnen betekenen. Ze laten de bepaling daarom links liggen.

3.4 De procedure bij de bestuursrechter

3.4.1 Inleiding

Hoofdstuk 1 Chw bevat verschillende instrumenten die van invloed kunnen zijn op het verloop en de uitkomst van bestuursrechtelijke beroepsprocedures waarop die instrumenten van toepassing zijn. In deze paragraaf behandelen we die instrumenten, waarbij we een onderscheid maken tussen instrumenten die van invloed kunnen zijn op:

- *de toegang tot de procedure*: de beperking van het beroepsrecht van decentrale overheden (art. 1.4 Chw), de verplichting om voor het eind van de beroepstermijn de beroepsgronden naar voren te brengen (art. 1.6 lid 2 Chw), het verbod na afloop van de beroepstermijn beroepsgronden aan te voeren (art. 1.6a Chw)
- *het onderzoek door de rechter*: versnelde behandeling van het beroep (art. 1.6 lid 1 Chw), versnelde advisering door de StAB (art. 1.6 lid 3 Chw);
- *doorlooptijden van de Chw-zaken*: de verplichting van de rechter om binnen 6 maanden uitspraak te doen (art. 1.6 lid 4, art. 1.7 en art. 1.8).

In de paragrafen 3.4.3 tot en met 3.4.9 wordt ingegaan op de toepassing en effecten van de verschillende in hoofdstuk 1 Chw opgenomen instrumenten in beroepsprocedures bij de bestuursrechter. We maken daarbij gebruik van informatie die te vinden is in de uitspraken van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State en van de interviews die we met verschillende ervaringsdeskundigen hebben gehouden. Daaraan voorafgaand wordt in paragraaf 3.4.2 een algemeen beeld geschetst van het soort uitspraken waarop onze bevindingen zijn gebaseerd.

3.4.2 Algemeen beeld uitspraken

Over de periode van 15 maart 2012 tot 1 januari 2014 zijn 451 uitspraken verzameld van de Afdeling bestuursrechtspraak waarop de procesrechtelijke bepalingen van hoofdstuk 1 Chw van toepassing zijn en die daarmee van belang zijn voor dit onderzoek. Om wat voor soort uitspraken gaat het?

Wat betreft de aard van de uitspraken wordt onderscheiden tussen einduitspraken, tussenuitspraken³¹ en uitspraken in reactie op een verzoek om voorlopige voorziening.³² Bij de einduitspraken kan een onderscheid worden gemaakt tussen enerzijds einduitspraken die direct in reactie op een (hoger) beroep worden gedaan (voor sommige daarvan geldt dat sprake is van kortsluiting naar aanleiding van een verzoek om voorlopige voorziening³³) en anderzijds einduitspraken waar een uitspraak op een verzoek om voorlopige voorziening of een tussenuitspraak aan vooraf is gegaan.

Wat betreft instanties wordt een onderscheid gemaakt tussen de Afdeling bestuursrechtspraak in haar hoedanigheid van hogerberoepsrechter en diezelfde Afdeling als rechter in eerste en enige aanleg. Voor sommige besluiten waarop de procesrechtelijke bepalingen van hoofdstuk 1 Chw van toepassing zijn, geldt dat daartegen beroep bij de rechtbank kan worden ingesteld, met daarna de mogelijkheid van hoger beroep bij de Afdeling bestuursrechtspraak, voor andere besluiten (zoals bijvoorbeeld die betreffende de vaststelling van een bestemmingsplan) geldt dat de Afdeling bestuursrechtspraak de bevoegde bestuursrechter in eerste en enig aanleg is.

Tabel 2 Uitspraken waarop procesrechtelijke bepalingen van de Chw van toepassing zijn

Soort uitspraak	Instantie		
	ABRvS eerste aanleg	ABRvS hoger beroep	Totaal
Einduitspraak	247	15	262
Einduitspraak met kortsluiting	15	0	15
Einduitspraak na voorlopige voorziening	43	0	43
Einduitspraak na tussenuitspraak	12	1	13
Uitspraak op verzoek voorlopige voorziening	83	0	83
Tussenuitspraak	34	1	35
<i>Totaal</i>	434	17	451

In de tabel is te zien dat het bij de verzamelde uitspraken 333 keer om een einduitspraak ging (de bovenste vier rijen), 83 keer om een uitspraak op een verzoek om een voorlopige voorziening (de vijfde rij) en 35 keer om een tussenuitspraak (de zesde rij). Van de uitspraken is 96% gedaan door de Afdeling als rechter in eerste en enige aanleg, 4% door de Afdeling als hogerberoepsrechter.

De 451 uitspraken betreffen minder dan 451 procedures van (hoger) beroep. In een dezelfde procedure kan zowel een tussenuitspraak als een einduitspraak worden gedaan, of kan op een beslissing op een verzoek om voorlopige voorziening een einduitspraak worden gedaan. Hoeveel zaken vertegenwoordigen de 451 uitspraken? Dat is in de onderstaande tabel te zien.

³¹ Art. 8:80a Awb; de rechter kan een tussenuitspraak doen als hij een gebrek in een besluit constateert en het bestuur in de gelegenheid stelt een poging tot herstel te doen.

³² Art. 8:84 Awb; de rechter kan, als beroep is ingesteld dan wel, voorafgaand aan een mogelijk beroep, bezwaar is gemaakt en hij bevoegd is of kan worden in de hoofdzaak, in afwachting daarvan in spoedeisende gevallen een voorlopige voorziening treffen.

³³ Art. 8:86 lid 1 Awb: Indien het verzoek wordt gedaan indien beroep bij de bestuursrechter is ingesteld en de voorzieningenrechter van oordeel is dat na de zitting, bedoeld in artikel 8:83, eerste lid, nader onderzoek redelijkerwijs niet kan bijdragen aan de beoordeling van de zaak, kan hij onmiddellijk uitspraak doen in de hoofdzaak.

Tabel 3 Zaken waarop procesrechtelijke bepalingen van de Chw van toepassing zijn

Soort uitspraak	Instantie		
	ABRvS eerste aanleg	ABRvS hoger beroep	Totaal
Einduitspraak	247	15	262
Einduitspraak met kortsluiting	14	0	14
Einduitspraak na voorlopige voorziening	43	0	43
Einduitspraak na tussenuitspraak	11	1	12
Uitspraak op verzoek voorlopige voorziening ³⁴	30	0	30
Tussenuitspraak ³⁵	19	0	19
<i>Totaal</i>	364	16	380

Wat voor soort besluiten zijn aan de orde in de 380 zaken? Dat is in de onderstaande tabel te zien.

Tabel 4 Aard van het bestreden besluit

Aard besluit	Instantie		
	ABRvS eerste aanleg	ABRvS hoger beroep	Totaal
Bestemmingsplan Wro	289	0	289
Uitwerkingsplan	2	0	2
Wijzigingsplan Wro	5	0	5
Vrijstelling bestemmingsplan	0	3	3
Inpassingsplan Wro	14	0	14
Aanlegvergunning	0	1	1
Bouwvergunning Won.w.	1	1	2
Tracébesluit	10	0	10
Projectbesluit	1	2	3
Gebiedsontwikkelingsplan	1	0	1
Omgevingsvergunning	11	2	13
Vergunning art. 19d Nbw	3	0	3
Gedooptplicht belemmeringenwet privaatrecht	1	0	1
Vergunning art. 8.1 Wm	1	0	1
Hogere geluidswaarde art. 83 Wet geluidshinder	13	0	13
Vergunning Waterwet	1	0	1
Wegaanpassingsbesluit	1	0	1
Monumentenvergunning	0	1	1
Vergunning Wbr	1	0	1
Wijzigingsbesluit Lvw	1	0	1
Projectplan Waterwet	5	4	9
Ontheffing	3	2	5
<i>Totaal</i>	364	16	380

Het meest opvallende aspect van de tabel is de cijfermatige dominantie van bestemmingsplanzaken. 79% van de in eerste en enige aanleg door de Afdeling bestuursrechtspraak behandelde za-

³⁴ Zonder dat die is gevolgd door een einduitspraak in dezelfde zaak.

³⁵ Zonder dat die is gevolgd door een einduitspraak in dezelfde zaak.

ken waarop procesrechtelijke bepalingen van de Chw van toepassing zijn, betreft geschillen over bestemmingsplannen waarmee de bouw van meer dan elf woningen mogelijk wordt gemaakt.³⁶

Uitkomst van de procedures

Wat is de uitkomst van de procedure? In de onderstaande tabel is dat te zien.

Tabel 5 Uitkomst procedure

Uitkomst	Instantie		
	ABRvS eerste aanleg	ABRvS hoger beroep	Totaal
Niet-ontvankelijk	9	0	9
Ongegrond	222	12	234
Gegronnd, rechtsgevolgen in stand	3	1	4
Gegronnd, zelf in de zaak voorzien	7	2	9
Tussenuitspraak ³⁷	33	1	34
Gegronnd, opdracht om nieuw besluit te nemen	16	0	16
Gegronnd, kale vernietiging	48	0	48
<i>Totaal</i>	338	16	354

Ter toelichting op de tabel zij het volgende vermeld. Omdat de onderzoeksgegevens uitspraken van ter zitting behandelde beroepszaken betreft, zijn in de tabel geen zaken opgenomen waarvan de uitkomst is dat het (hoger) beroep is ingetrokken. Om diezelfde reden is het aantal zaken waarin de uitkomst is dat het beroep niet-ontvankelijk wordt verklaard, eveneens relatief klein. Interessant aan de tabel is in de eerste plaats de verhouding tussen de ongegronde beroepen (tweede rij) en gegronde beroepen (derde tot en met zevende rij). Wordt tussen die twee categorieën vergeleken, dan is te zien dat ruim twee-derde van de beroepen ongegrond is. Voorts is in de tabel te zien in hoeverre bij een gegronnd beroep pogingen worden ondernomen het juridische geschil definitief te beslechten. In 12% van de gegronde beroepen is sprake van definitieve beslechting doordat de rechtsgevolgen van het vernietigde besluit in stand worden gelaten (art. 8:72 lid 3 sub a Awb) of zelf in de zaak wordt voorzien (art. 8:72 lid 3 sub b Awb). Van de overige gegronde beroepen wordt in een op de drie gevallen toepassing gegeven aan de bestuurlijke lus.³⁸

3.4.3 Toegang tot de procedure: beperking beroepsrecht decentrale overheden

Algemeen

Drie bepalingen uit hoofdstuk 1 Chw zijn van invloed op de toegang tot de procedure. Het betreft artikel 1.4 (beperking van het beroepsrecht van decentrale overheden), artikel 1.6 lid 2 (de verplichting om voor het eind van de beroepstermijn beroepsgronden aan te voeren) en artikel 1.6a

³⁶ Als alleen wordt gekeken naar de einduitspraken, blijft dat percentage gelijk. Van de 31 in eerste en enige aanleg gedane einduitspraken betreffen er 248 bestemmingsplannen. Dat is opnieuw 79%.

³⁷ Zonder dat die is gevolgd door een einduitspraak in dezelfde zaak.

³⁸ Wel in de 34 uitspraken van de vijfde rij, niet in de 64 uitspraken van de zesde en zevende rij van de tabel. Of dat vaker is dan in vergelijkbare niet-Chw-zaken weten we niet. Het is wel aanzienlijk vaker dan in de hogerberoepszaken waarop de Chw niet van toepassing is. Zie: A.T. Marseille & D. Sietses, 'De finaliseringslag in het bestuursrecht', *NJB* 2013/10, 497, p. 606-613 (zie p. 610).

(het verbod na afloop van de beroepstermijn beroepsgronden aan te voeren). In deze paragraaf is artikel 1.4 Chw aan de orde.

Artikel 1.4 Chw bepaalt dat decentrale overheden en hun bestuursorganen geen beroep kunnen instellen tegen besluiten die niet tot hen zijn gericht en die afkomstig zijn van een tot de centrale overheid behorend bestuursorgaan.

Artikel 1.4 Chw luidt als volgt.

“In afwijking van artikel 8:1 van de Algemene wet bestuursrecht kan een niet tot de centrale overheid behorende rechtspersoon die krachtens publiekrecht is ingesteld of een niet tot de centrale overheid behorend bestuursorgaan geen beroep instellen tegen een besluit van een tot de centrale overheid behorend bestuursorgaan, indien dat besluit niet is gericht tot die rechtspersoon of tot een orgaan van die rechtspersoon, onderscheidenlijk tot dat bestuursorgaan of tot de rechtspersoon waartoe dat bestuursorgaan behoort.”

Artikel 1.4 Chw had aanvankelijk een grotere reikwijdte. De bepaling maakte het niet alleen onmogelijk dat dat bestuursorganen van de decentrale overheid opkwamen tegen besluiten van bestuursorganen van de centrale overheid die niet tot hem waren gericht, maar sloot ook uit dat ze tegen elkaars besluiten opkwamen, tenzij ze geadresseerde van elkaars besluiten waren. Per 25 april 2013 (de datum van de inwerkingtreding van de Wet permanent maken Chw) geldt het huidige artikel 1.4 Chw.

Uitspraken

Hoe vaak is de toepasselijkheid van artikel 1.4 Chw in discussie, hoe vaak wordt de bepaling toegepast?

Tabel 6 Artikel 1.4 Chw toegepast?

	Instantie		
	ABRvS eerste aanleg	ABRvS hoger beroep	Totaal
Toegepast	1%	6%	1%
in discussie, niet toegepast	0%	0%	0%
niet toegepast	99%	94%	99%
<i>Totaal</i>	100%	100%	100%
N	315	16	331

De tabel laat zien dat slechts zelden sprake is van een zaak waarin het beroep van een niet tot de centrale overheid behorende rechtspersoon of bestuursorgaan op grond van artikel 1.4 Chw niet-ontvankelijk wordt verklaard.³⁹

³⁹ Als een overheidsinstantie in hoger beroep komt tegen de niet-ontvankelijkverklaring door de rechtbank en de Afdeling bestuursrechtspraak bevestigt het oordeel van de rechtbank, luidt het dictum van die uitspraak niet dat het hoger beroep ‘niet-ontvankelijk’ is, maar dat het ‘ongegrond’ is.

Interviews

Uit de interviews met ervaringsdeskundigen komt naar voren dat artikel 1.4 Chw niet een hele populaire bepaling is en dat er nogal wat twijfel heerst over de effectiviteit van de bepaling. Rechter merken op dat in zaken met veel appellanten het niet uitmaakt of een decentrale overheid of een daartoe behorend bestuursorgaan wel of niet als appellant mee procedeert. Is dat niet het geval, dan worden de gronden die het bestuur zou hebben aangevoerd altijd wel door een of meerdere van de andere appellanten naar voren gebracht. Een rechtshulpverlener merkte op dat er voor het bestuur altijd de mogelijkheid is om met een persoon die wel toegang heeft tot de procedure af te spreken dat die beroep instelt en dat in overleg met het bestuur wordt bepaald welke gronden zullen worden aangevoerd. Een meer principiële bezwaar werd naar voren gebracht door vertegenwoordigers van bestuursorganen. Artikel 1.4 Chw creëert ongelijkheid tussen de centrale overheid en andere overheden, zo stelden zij. Bestuursorganen van de centrale overheid kunnen onder de Chw wel beroep instellen tegen besluiten van andere overheden, maar bestuursorganen van lagere overheden kunnen niet in beroep komen tegen besluiten van bestuursorganen van de centrale overheid. Men erkende volmondig dat overleg de voorkeur verdient boven het voeren van procedures, maar voegde daar aan toe dat als overleg mislukt en men het besluit dat inzet is van het overleg onrechtmatig acht, er ook voor overheidsorganen zelf de mogelijkheid moet zijn dat bij de bestuursrechter aan te vechten.

3.4.4 De toegang tot de procedure: tijdig aanvoeren van beroepsgronden

Algemeen

Artikel 1.6 lid 2 Chw houdt in dat een beroep niet-ontvankelijk wordt verklaard als niet binnen de beroepstermijn de beroepsgronden zijn aangevoerd. Herstel wordt niet geboden.

Artikel 1.6 lid 2 Chw luidt als volgt:

“In afwijking van artikel 6:6 van de Algemene wet bestuursrecht is het beroep niet-ontvankelijk indien niet is voldaan aan artikel 6:5, eerste lid, onderdeel d, van die wet.”⁴⁰

Van belang voor de toepassing van artikel 1.6 lid 2 Chw zijn de artikelen 11 en 12 van de het op de Chw gebaseerde ‘Besluit uitvoering Crisis- en herstelwet’.⁴¹

Artikel 11 van het Besluit uitvoering Crisis- en herstelwet luidt als volgt.

“1. Indien afdeling 2 van hoofdstuk 1 van de wet op een besluit van toepassing is, wordt dit bij het besluit en bij de bekendmaking of mededeling van het besluit vermeld.

2. Indien tegen het besluit beroep openstaat, wordt bij het besluit en bij de bekendmaking van het besluit voorts vermeld dat:

a. de beroepsgronden in het beroepschrift worden opgenomen;

b. het beroep niet-ontvankelijk wordt verklaard, indien binnen de beroepstermijn geen gronden zijn ingediend, en

⁴⁰ Artikel 6:5 lid 1 aanhef en onder d Awb luidt als volgt: “Het bezwaar- of beroepschrift wordt ondertekend en bevat ten minste de gronden van het bezwaar of beroep.”

⁴¹ Stb 2010, 289.

c. deze na afloop van de beroepstermijn niet meer kunnen worden aangevuld.”

Artikel 12 van het Besluit uitvoering Crisis- en herstelwet luidt als volgt.

“1. Indien afdeling 2 van hoofdstuk 1 van de wet van toepassing is op het hoger beroep tegen een uitspraak van de rechtbank, wordt dit in de uitspraak vermeld.

2. De uitspraak vermeldt voorts dat:

- a. de beroepsgronden in het beroepschrift worden opgenomen;
- b. het beroep niet-ontvankelijk wordt verklaard, indien binnen de beroepstermijn geen gronden zijn ingediend, en
- c. deze na afloop van de beroepstermijn niet meer kunnen worden aangevuld.”

De artikelen 11 en 12 van het Besluit uitvoering Crisis- en herstelwet eisen van bestuur en rechter dat in appellabele besluiten en uitspraken waar hoger beroep tegen mogelijk is, wordt vermeld dat de Chw van toepassing is, zodat degene die in bezwaar of beroep wil, weet dat de toegangseisen strenger zijn dan in reguliere procedures.

De Afdeling bestuursrechtspraak wijst appellanten in Chw-zaken op het feit dat voor het eind van de beroepstermijn de beroepsgronden moeten zijn aangevoerd en dat – ingevolge artikel 1.6a Chw (zie paragraaf 3.4.5) – na het eind van de beroepstermijn geen beroepsgronden meer kunnen worden aangevoerd.

“Op basis van de thans bekende gegevens gaat de Afdeling ervan uit dat op deze zaak het procesrecht zoals opgenomen in hoofdstuk 1 van de Crisis- en herstelwet van toepassing is. In verband daarmee wordt uw beroep versneld behandeld. Dit betekent dat de Afdeling in de beroepsprocedure – zo nodig in afwijking van de in de Procesregeling bestuursrechtelijke colleges 2014 genoemde termijnen – kortere termijnen stelt dan mogelijk is bij een beroep/verzoek dat niet versneld wordt behandeld.

Ingevolge de Crisis- en herstelwet kunnen na afloop van de beroepstermijn geen beroepsgronden meer worden aangevoerd. Dit betekent dat indien uitsluitend buiten de beroepstermijn gronden zijn aangevoerd, het beroep/verzoek vanwege het ontbreken van gronden niet-ontvankelijk zal worden verklaard.”

Als in het bestreden besluit ten onrechte niet is vermeld dat de artikelen 1.6 en 1.6a Chw van toepassing zijn op het beroep, gunt de Afdeling de appellant(en) een (extra) termijn van drie weken voor het aanvoeren van gronden. De betreffende brief vermeldt het volgende:

“Ingevolge de Crisis- en herstelwet kunnen na afloop van de beroepstermijn geen beroepsgronden meer worden aangevoerd. Omdat die echter in strijd met het Besluit uitvoering Crisis- en herstelwet, niet is vermeld, stel ik u in de gelegenheid onmogelijk buiten de beroepstermijn, maar binnen drie weken na dagtekening van deze brief, gronden aan te voeren. Indien uitsluitend buiten de beroepstermijn en de termijn van drie weken na dagtekening van deze brief gronden zijn aangevoerd, zal het beroep vanwege het ontbreken van gronden niet-ontvankelijk worden verklaard.”

Uitspraken

Ten behoeve van het onderzoek beschikken we alleen over uitspraken in zaken die ter zitting zijn behandeld. Verondersteld zou kunnen worden dat het daardoor niet goed mogelijk is zicht te krijgen op zaken waarin de Afdeling toepassing geeft aan artikel 1.6 lid 2 Chw. Immers, het lijkt voor de hand te liggen dat beroepen die niet-ontvankelijk worden verklaard omdat binnen de termijn geen beroepsgronden zijn aangevoerd, vereenvoudigd (met toepassing van artikel 8:54

Awb, en dus buiten zitting) worden afgedaan. Dat is echter niet het geval. Navraag bij de Afdeling leerde dat in Chw-zaken als regel slechts zaken buiten zitting worden afgedaan waarin niet tijdig aan het griffierecht is voldaan. Zaken waarin vragen over vormverzuimen aan de orde zijn, zoals de verplichting tijdig beroepsgronden in te dienen, worden in beginsel ter zitting behandeld. De reden: men wil voorkomen dat na een eventuele vereenvoudigde afdoening verzet wordt ingesteld, met als gevolg dat de procedure uiteindelijk langer duurt dan zes maanden. Of dit betekent dat er niet of nauwelijks uitspraken zijn waarin het (hoger) beroep kennelijk niet-ontvankelijk wordt verklaard omdat de appellants in strijd met artikel 1.6 lid 2 Chw niet binnen de beroepstermijn gronden heeft aangevoerd, hebben we niet kunnen vaststellen.

Uit de ons ter beschikking staande uitspraken blijkt dat er slechts in een enkel geval discussie is over de vraag of toepassing moet worden gegeven aan artikel 1.6 lid 2 Chw. In onderstaande tabel is dit te zien.

Tabel 7 Artikel 1.6 lid 2 Chw toegepast?

	Instantie		
	ABRvS eerste aanleg	ABRvS hoger beroep	Totaal
Toegepast	0%	0%	0%
wel in discussie, niet toegepast	2%	6%	2%
niet toegepast	98%	94%	98%
<i>Totaal</i>	100%	100%	100%
N	315	16	331

We vonden acht uitspraken waarin de vraag naar toepassing van artikel 1.6 lid 2 Chw aan de orde was. In zeven van die uitspraken betoogde het verwerende bestuursorgaan of een derde partij dat appellants te laat met zijn beroepsgronden was gekomen.⁴² In geen van die gevallen honoreerde de Afdeling dat argument. Steeds was de reden dat in het bestreden besluit niet was voldaan aan de verplichting van het Besluit uitvoering Crisis- en herstelwet om in het besluit te vermelden dat, vanwege de toepasselijkheid van de Chw, het beroep niet-ontvankelijk zal worden verklaard als binnen de beroepstermijn geen gronden zijn ingediend. De achtste zaak betrof een beroep tegen het Inpassingsplan Gasopslag Bergermeer.⁴³ Een van de appellants, de SOOB, betoogde dat de artikelen 1.6 lid 2 Chw en 1.6a Chw buiten toepassing zouden moeten blijven. De Afdeling verwierp dat betoog. Uit de uitspraak blijkt niet of de SOOB gronden heeft aangevoerd die bij de beoordeling door de Afdeling buiten beschouwing zijn gelaten.

Interviews

Rechtshulpverleners die voor burgers optreden, stellen dat het belangrijkste gevolg van artikel 1.6 lid 2 Chw is dat het niet meer mogelijk is een pro-forma beroepschrift in te dienen en te wachten met het indienen van gronden tot na het verstrijken van de beroepstermijn. Dat is vooral een probleem als ze vlak voor het verstrijken van de beroepstermijn door een appellants worden benaderd. Er is dan soms maar weinig tijd voor het opstellen van een beroepschrift waarin alle

⁴² De zaken met de nummers 201107432, 201110216, 201113483, 201201329, 201202930, 201207003, 201211915.

⁴³ De zaak met het nummer 201105967.

relevante beroepsgronden zijn opgenomen. Dat probleem wordt soms ‘opgelost’ door in het beroepschrift de beroepsgronden beknopt te omschrijven en ze in een later stadium nader toe te lichten. Dat is lastig voor het verwerende bestuursorgaan, omdat dat zijn verweerschrift baseert op de gronden zoals die in het beroepschrift naar voren zijn gebracht en zijn toegelicht.

3.4.5 De toegang tot de procedure: na de beroepstermijn aangevoerde gronden

Algemeen

Artikel 1.6a Chw houdt in dat – ook al zijn binnen de beroepstermijn gronden aangevoerd – het niet mogelijk is om na het verstrijken van de beroepstermijn nieuwe gronden aan te voeren.

Artikel 1.6a Chw luidt als volgt:

“Na afloop van de termijn voor het instellen van beroep kunnen geen beroepsgronden meer worden aangevoerd.”

Op basis van de artikelen 11 en 12 van het Besluit uitvoering Chw Eerste Tranche geldt voor artikel 1.6a Chw, net als voor artikel 1.6 lid 2 Chw, dat de toepasselijkheid bij de bekendmaking van het besluit moet zijn vermeld.

Uitspraken

Hoe vaak is de toepasselijkheid van artikel 1.6a Chw in discussie, hoe vaak wordt de bepaling toegepast?

Tabel 8 Artikel 1.6a Chw toegepast?

	Instantie		Totaal
	ABRvS eerste aanleg	ABRvS hoger beroep	
Toegepast	4%	13%	4%
in discussie, niet toegepast	4%	6%	4%
niet toegepast	92%	81%	92%
<i>Totaal</i>	100%	100%	100%
N	315	16	331

Uit de tabel blijkt dat er slechts af en toe discussie is over de vraag of sprake is van gronden die buiten de beroepstermijn zijn ingediend en om die reden buiten beschouwing moeten worden gelaten. In de helft van de gevallen is de uitkomst van die discussie dat het inderdaad gaat om nieuwe gronden, die niet bij de rechterlijke beoordeling kunnen worden betrokken.

Interviews

Bij de vraag naar de werking van artikel 1.6a Chw is van belang hoe de rechter argumenten waar een appellant na afloop van de beroepstermijn mee komt, interpreteert. Beschouwt hij ze als nieuwe beroepsgronden, of als een nadere onderbouwing van reeds naar voren gebrachte beroepsgronden? Afhankelijk van hoe royaal de rechter zich opstelt, hebben appellanten meer of minder mogelijkheden om datgene wat ze in hun beroepschrift naar voren hebben gebracht, aan te vullen. De ervaringsdeskundigen die wij spraken waren niet eenstemmig in hun oordeel over

hoe royaal de rechter is. Rechter benadrukten dat zij niet extra royaal zijn om de harde grens die artikel 1.6a Chw in theorie stelt, voor de praktijk enigszins te verzachten. Andere ervaringsdeskundigen hadden die indruk wel. Hoe het ook zij, de beperking die artikel 1.6a Chw stelt, leidt er slechts in een zeer beperkt aantal gevallen toe dat aangevoerde beroepsgronden niet bij de beoordeling van het bestreden besluit worden betrokken.

3.4.6 *Het onderzoek door de rechter: versnelde behandeling*

Artikel 1.6 lid 1 Chw bepaalt dat een beroep waarop de procesrechtelijke bepalingen van hoofdstuk 1 van toepassing zijn, versneld wordt behandeld.

Artikel 1.6 lid 1 Chw luidt als volgt:

“De bestuursrechter behandelt het beroep met toepassing van afdeling 8.2.3 van de Algemene wet bestuursrecht.”

Wat de consequenties van een versnelde behandeling van een beroep zijn, is te lezen in artikel 8:52 Awb. Dat luidt als volgt:

- “1. De bestuursrechter kan, indien de zaak spoedeisend is, bepalen dat deze versneld wordt behandeld.
 2. In dat geval kan de bestuursrechter:
 a. de in artikel 8:41, vijfde lid, bedoelde termijn verkorten;
 b. de in artikel 8:42, eerste lid, bedoelde termijn verkorten;
 c. artikel 8:43, tweede lid, geheel of gedeeltelijk buiten toepassing laten;
 d. artikel 8:47, derde lid, geheel of gedeeltelijk buiten toepassing laten;
 e. de in artikel 8:47, vijfde lid, bedoelde termijn verkorten; en/of de in artikel 8:58, eerste lid, bedoelde termijn verkorten.
 3. Indien de bestuursrechter bepaalt dat de zaak versneld wordt behandeld, bepaalt hij tevens zo spoedig mogelijk het tijdstip waarop de zitting zal plaatsvinden en doet hij daarvan onverwijld mededeling aan partijen. Artikel 8:56 is niet van toepassing.”

Hoe maakt de Afdeling gebruik van de mogelijkheden van artikel 8:52 Awb? Appellanten krijgen drie weken (in plaats van vier) voor het voldoen van het griffierecht, het bestuur krijgt een week (in plaats van vier) voor het toezenden van de op de zaak betrekking hebbende stukken, twee weken (in plaats van vier) voor het indienen van een verweerschrift. Voor het herstel van eventuele verzuimen die aan het beroepschrift kleven (behalve het ontbreken van gronden, want dat is immers direct fataal), krijgt de appellant drie weken (in plaats van vier). De verschillen kunnen als volgt worden samengevat.

Tabel 9 Termijnen onder de Chw

<i>Handeling</i>	<i>Termijn in reguliere zaken</i>	<i>Termijn in Chw-zaken</i>
Appellant: voldoen griffierecht	4 weken	3 weken
Bestuursorgaan: toezending gedingstukken	4 weken	1 week
Bestuursorgaan: indienen verweerschrift	4 weken	2 weken
Appellant: herstel verzuimen beroepschrift	4 weken	3 weken

Het valt op dat vooral voor het bestuursorgaan de termijnen korter zijn. Voor wat betreft het griffierecht is van belang te vermelden dat het niet tijdig voldoen ervan na (eerste) maning – anders dan in niet Chw-zaken⁴⁴ – niet kan worden hersteld.⁴⁵

Interviews

Welk consequenties heeft de versnelde behandeling voor partijen? Rechtshulpverleners die voor bestuursorganen optreden vertellen dat de termijn van twee weken om met een verweerschrift te komen, knapper is naarmate er meer appellanten zijn. In zaken met tientallen appellanten vergt het dat meerdere advocaten en/of medewerkers een gezamenlijke geconcentreerde actie ondernemen om binnen de termijn van twee weken met een volledig verweerschrift te kunnen komen. Een rechtshulpverlener vertelde dat als een zaak met veel appellanten bij de Afdeling aanhangig wordt gemaakt, informeel contact met de Afdeling er toe leidt dat zodra er een beroepschrift binnen is, dit direct aan het verwerende bestuursorgaan ter beschikking wordt gesteld, ook al is de beroepstermijn nog niet verstreken. Het bestuur heeft daardoor vaak wat meer tijd dan de twee weken die het officieel wordt gegund vanaf het moment dat het, direct na het verstrijken van de beroepstermijn, er van op de hoogte wordt gebracht dat tegen zijn besluit beroep is ingesteld. De termijn van twee weken voor het indienen van een verweerschrift is een termijn van orde. Dat neemt niet weg dat, zo stelden vertegenwoordigers van bestuursorganen, het in het belang van het bestuursorgaan is dat het verweerschrift zo snel mogelijk in het bezit van de Afdeling is, zodat het verweer van het bestuur vanaf het begin van het onderzoek door de rechter bij de beoordeling van de zaak kan worden betrokken.

3.4.7 Het onderzoek door de rechter: inschakeling Stichting Advisering Bestuursrechtspraak

Algemeen

De rechter moet in Chw-zaken binnen zes maanden uitspraak doen (art. 1.6 lid 4 Chw; zie daarover paragraaf 3.4.8). Het halen van die termijn vormt een grotere uitdaging naarmate een zaak bewerkelijker is. Hoe bewerkelijk een zaak is, wordt onder meer bepaald door het aantal appellanten dat beroep heeft ingesteld en door het aantal en de inhoud van de beroepsgronden die de appellanten hebben aangevoerd. De Afdeling bestuursrechtspraak heeft daarop geen invloed. Een aspect van de afhandeling waar de Afdeling wel invloed op heeft, betreft de keuze om, in het kader van het onderzoek naar de zaak, al dan niet advies te vragen aan de Stichting Advisering Bestuursrechtspraak (StAB). Dit betreft een discretionaire bevoegdheid van de bestuursrechter. Artikel 1.6 lid 3 Chw stelt een termijn van twee maanden voor onderzoek door de StAB.

Artikel 1.6 lid 3 Chw luidt als volgt:

“Indien de bestuursrechter het advies van de Stichting advisering bestuursrechtspraak inwint, brengt de Stichting binnen twee maanden na het verzoek advies uit.”

⁴⁴ Voor niet-Chw zaken geldt dat de bestuursrechtelijke colleges binnen twee weken na ontvangst van het beroepschrift een eerste maning sturen om het griffierecht te voldoen. Zie artikel 8 lid 1 Procesregeling bestuursrechtelijke colleges 2014. Wordt niet binnen de termijn voldaan, dan volgt een tweede maning. Zie ABRvS 16 juli 2010, AB 2010/209 m.nt. Ortlep (200908650/3/H3).

⁴⁵ ABRvS 14 oktober 2010, ECLI:NL:RVS:2010:BO0542, AB 2011/22 m.nt. De Waard.

Uitspraken

Hoe vaak wordt advies aan de StAB gevraagd? In onderstaande tabel is dat te zien.

Tabel 10 Advies aan de StAB gevraagd?

	Instantie		<i>Totaal</i>
	ABRvS eerste aanleg	ABRvS hoger beroep	
Nee	95%	100%	95%
Ja	5%	0%	5%
<i>Totaal</i>	100%	100%	100%
N	315	16	331

Uit de tabel blijkt dat in 5% van de Chw-zaken advies wordt gevraagd aan de StAB. Het betreft 15 zaken. Om wat voor zaken gaat het? In 9 gevallen betreft het een geschil over een bestemmingsplan, maar opvallender is dat in 4 van de 12 geschillen over inpassingsplannen (een bestemmingsplan van de provincie) het StAB wordt ingeschakeld en dat in de 10 zaken over tracébesluiten het StAB geen enkele keer wordt ingeschakeld. Anders gezegd: in 3,6% van de bestemmingsplanzaken wordt advies van de StAB gevraagd, in 33% van de van de procedures over inpassingsplannen en in 0% van de procedures over tracébesluiten. Weer niet opvallend is het dat het in 14 van de 15 zaken om meervoudig behandelde beroepen gaat (terwijl van alle Chw-zaken 56% meervoudig wordt behandeld) en dat het in 7 van de 15 gevallen gaat om zaken met vijf of meer appellanten (terwijl slechts in 13% van de Chw-zaken sprake is van vijf of meer appellanten). Uit de uitspraken valt niet af te leiden of de StAB zich aan de termijn van twee maanden houdt.

Interviews

Uit de interviews valt op te maken dat betrokkenen de indruk hebben dat als de StAB om advies wordt gevraagd, het advies er over het algemeen snel is. De termijn van twee maanden wordt niet vaak overschreden. Dit stemt overeen met wat in de cijfermatige bijlage van het Jaarverslag van de StAB over 2012 valt te lezen:

“In 2011 is besloten voor het uitbrengen van deskundigenberichten niet meer met de voorheen gehanteerde vaste termijn van drie maanden te werken, maar maatwerk te leveren. Daarbij wordt genoemde driemaandetermijn wel als basis gehanteerd, maar afhankelijk van de kwestie en de omstandigheden wordt met de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State of met de betrokken rechtbank een kortere of langere afdoeningstermijn afgesproken.”

De gemiddelde duur van de advisering bedraagt 2,5 maanden, wat het aannemelijk maakt dat in Chw-zaken de termijn van 2 maanden veelal wordt gehaald.⁴⁶ Wordt de termijn overschreden, dan is de overschrijding beperkt, zo vernamen we verder. De vraag of inschakeling van de StAB er toe leidt dat de afhandeling van het beroep meer tijd in beslag neemt, behandelen we in paragraaf 3.4.8.

⁴⁶ <http://www.stab.nl/over-ons/Documents/jaarverslag2012/Cijfermatige%20bijlage%20jaarverslag%202012.pdf>.

In gesprekken met ervaringsdeskundigen hebben we de vraag gesteld in hoeverre de artikelen 1.6 lid 3 en 4 Chw van invloed zijn op de mate waarin de StAB om advies wordt gevraagd en op de inhoud van de adviesaanvraag. De consensus was dat de termijn van 6 maanden om uitspraak te doen zeker een rol speelt bij de afweging van de Afdeling betreffende de inschakeling van de StAB. Opgemerkt werd dat de vraagstelling aan de StAB veelal beperkter is dan in zaken waarop de Chw niet van toepassing is. Een voorbeeld biedt de zaak over de Buitenring Parkstad Limburg.⁴⁷ De StAB is in die zaak om advies gevraagd, maar alleen over de geluidsaspecten. Door de vraagstelling te beperken, wordt de kans groter dat de StAB binnen twee maanden met een advies kan komen.

Inschakeling van de StAB in Chw-zaken en in niet Chw-zaken

Maakt het voor de kans of het StAB wordt ingeschakeld nog uit of het een procedure betreft waarin de Afdeling op grond van artikel 1.6 lid 4 Chw binnen zes maanden uitspraak moeten doen, of een procedure waarin die eis niet geldt? Ter beantwoording van die vraag hebben we ons gericht op bestemmingsplanzaken. Dit omdat een meer algemene vergelijking tussen ‘Chw-zaken’ en ‘niet-Chw-zaken’ het risico in zich bergt dat de uitkomst daarvan mede wordt beïnvloed door verschillen in de aard van de besluiten die in de ‘Chw-zaken’ en de ‘niet-Chw-zaken’ aan de orde zijn. Een aanname bij de vergelijking tussen Chw-bestemmingsplanzaken’ en ‘niet-Chw-bestemmingsplanzaken’ is dat ze – gemiddeld genomen – in complexiteit niet voor elkaar onder doen, zodat er in beginsel in elk van de beide categorieën even veel (of weinig) zaken zijn waar aanleiding kan bestaan voor het inschakelen van de StAB.

Wordt de StAB vaker ingeschakeld in bestemmingsplanzaken waar de Chw niet op van toepassing is dan in bestemmingsplanzaken waar de Chw wel op van toepassing is? We hebben dit bekeken voor de periode van 15 maart 2012 tot 1 januari 2014. In die periode vonden we 1827 einduitspraken inzake bestemmingsplannen, waarvan 248 in Chw-zaken. Voor de 1579 ‘niet Chw-zaken’ hebben we met behulp van de zoektermen ‘Stichting advisering bestuursrecht-spraak’ gekeken hoe vaak in het kader van de procedure aan de StAB advies is gevraagd. Dat bleek in 90 zaken het geval, derhalve in 5,7% van die zaken. Voor de Chw-zaken inzake bestemmingsplannen hadden we al vastgesteld dat daar in 9 van de 248 zaken, derhalve in 3,6% van de zaken, de StAB was ingeschakeld, duidelijk minder vaak derhalve. De resultaten kunnen als volgt in tabelvorm worden weergegeven.

Tabel 11 Advies aan StAB gevraagd? (alleen bestemmingsplanprocedures)

	Soort zaak		
	Chw	niet-Chw	Totaal
ja	3,6%	5,7%	5,4%
nee	96,4%	94,3%	94,6%
Totaal	100%	100%	100%
n	248	670	918

Tau-b = .03, p = .12⁴⁸

⁴⁷ Uitspraken van 7 december 2011, 201011757/1/R1 en 201012728/1/R1, JB 2012/45 m.nt. Teunissen.

⁴⁸ De sterkte van een verband kan worden uitgedrukt met behulp van Kendalls Tau. Daarbij geldt dat het verband tussen de variabelen waartussen wordt vergeleken sterker is, naarmate de waarde van Tau dichter bij 1 ligt. De p-waarde zegt vervolgens iets

In de tabel is te zien dat het verschil in de mate waarin de StAB wordt ingeschakeld in zaken betreffende bestemmingsplannen waarop de Chw wel en niet van toepassing is, niet significant is.

3.4.8 Doorlooptijden van Chw-procedures

3.4.8.1 Algemeen

De toepasselijkheid van bepalingen van hoofdstuk 1 Chw op bestuursrechtelijke beroepsprocedures betekent dat de rechter gehouden is te voldoen aan de eis van artikel 1.6 lid 4 Chw, die inhoudt dat binnen zes maanden na het verstrijken van de beroepstermijn uitspraak wordt gedaan.

Artikel 1.6 lid 4 Chw luidt als volgt:

“De bestuursrechter doet uitspraak binnen zes maanden na afloop van de beroepstermijn.”

Er zijn twee situaties waarin de rechter meer tijd wordt gegund. De eerste is aan de orde als de rechter de bestuurlijke lus toepast. Daarover gaat artikel 1.7 Chw.

Artikel 1.7 Chw luidt als volgt.

- “1. Artikel 1.6, vierde lid, is niet van toepassing, indien artikel 8:51a of 8:51d van de Algemene wet bestuursrecht wordt toegepast.
2. In dat geval doet de bestuursrechter:
 - a. binnen zes maanden na afloop van de beroepstermijn een tussenuitspraak, en
 - b. binnen zes maanden na de verzending van de tussenuitspraak een einduitspraak.”

De tweede situatie betreft de mogelijkheid van de rechter prejudiciële vragen te stellen aan het hof van Justitie van de Europese Gemeenschap. Daarover gaat artikel 1.8 Chw.

Artikel 1.8 Chw luidt als volgt.

- “1. Artikel 1.6, vierde lid, is niet van toepassing, indien de bestuursrechter met toepassing van artikel 234 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap prejudiciële vragen stelt.
2. In dat geval worden de vragen binnen zes maanden na afloop van de beroepstermijn bij tussenuitspraak gesteld.
3. In de tussenuitspraak beslist de rechter zoveel mogelijk ook op de beroepsgronden die niet door de vragen worden geraakt.
4. Tegen een tussenuitspraak van de rechtbank kan hoger beroep worden ingesteld tegelijk met het hoger beroep tegen de einduitspraak.”

over de vraag of het gevonden verband significant is. Daarbij geldt dat als $p < .10$, de kans dat het gevonden verband op toeval berust, kleiner is dan 10%. Als $p < .05$, is de kans dat het gevonden verband op toeval berust, kleiner dan 5% en als $p < .01$, is de kans dat het gevonden verband op toeval berust, kleiner dan 1%. Tau-b wordt gebruikt in tabellen met twee rijen en twee kolommen, Tau-c in tabellen met twee rijen en drie kolommen.

3.4.8.2 Uitspraken

Hoe vaak slaagt de Afdeling er in de uitspraak te doen binnen de 6-maanden uitspraaktermijn van artikel 1.6 lid 4 Chw? Dat is in de onderstaande tabel te zien.

Tabel 12 6-maanden uitspraaktermijn gehaald?

	Instantie		
	ABRvS eerste aanleg	ABRvS hoger beroep	<i>Totaal</i>
ja	43%	50%	43%
nee	57%	50%	57%
<i>Totaal</i>	100%	100%	100%
n	315	16	331

In de tabel is te zien dat in ruim 40% van de procedures waarvoor de 6-maanden uitspraaktermijn van artikel 1.6 lid 4 Chw geldt, de einduitspraak binnen die termijn wordt gedaan.

Hoe vaak lukt het de Afdeling in zaken waarin de bestuurlijke lus wordt toegepast te voldoen aan de verplichting van artikel 1.7 om binnen zes maanden met een tussenuitspraak te komen? Dat is in de onderstaande tabel te zien.

Tabel 13 6-maanden uitspraaktermijn (tot de tussenuitspraak) gehaald?

	Instantie		
	ABRvS eerste aanleg	ABRvS hoger beroep	<i>Totaal</i>
ja	20%	100%	24%
nee	80%	0%	76%
<i>Totaal</i>	100%	100%	100%
n	44	2	46

Uit de tabel blijkt dat het in een kwart van de gevallen lukt om, als een tussenuitspraak wordt gedaan, daar binnen zes maanden mee te komen.

Als op de tussenuitspraak een einduitspraak volgt, hoeveel tijd neemt die dan in beslag?

Tabel 14 6-maanden uitspraaktermijn (van de tussen- tot de einduitspraak) gehaald?

	Instantie		
	ABRvS eerste aanleg	ABRvS hoger beroep	<i>Totaal</i>
ja	18%	100%	25%
nee	82%	0%	75%
<i>Totaal</i>	100%	100%	100%
n	11	1	12

Opnieuw is te zien dat het in een kwart van de zaken waarin op een tussenuitspraak een einduitspraak volgt, lukt om binnen zes maanden na de tussenuitspraak een einduitspraak te doen.

Tot slot kijken we naar de totale lengte van de procedure, voor die zaken waarin eerst een tussenuitspraak en daarna een einduitspraak is gedaan.

Tabel 15 Lengte totale procedure als tussenuitspraak is gedaan

	Instantie		
	ABRvS eerste aanleg	ABRvS hoger beroep	Totaal
binnen 12 maanden	9%	100%	17%
meer dan 12 maanden	91%	0%	83%
<i>Totaal</i>	100%	100%	100%
<i>n</i>	11	1	12

Van de twaalf zaken waarvan bekend is dat er na de tussenuitspraak een einduitspraak volgde, zijn er twee waar de totale lengte van de procedure minder dan een jaar bedroeg. In de overige tien zaken duurde de procedure meer dan een jaar.

We hebben een zaak gevonden waarin artikel 1.8 Chw van toepassing was. De procedure betreft een besluit van 6 juni 2011, waarin de Minister van Infrastructuur en Milieu en M het tracébesluit A2 's-Hertogenbosch-Eindhoven vastgesteld. Het besluit is op 16 augustus 2011 ter inzage gelegd. Tegen dit besluit heeft een groot aantal personen beroep ingesteld. Bij besluit van 25 januari 2012 heeft de minister het tracébesluit gewijzigd. De zaak is ter zitting behandeld op 26 en 27 maart 2012. Vervolgens heeft de Afdeling partijen medegedeeld dat het onderzoek is heropend en dat zij van plan is het Hof van Justitie van de Europese Unie prejudiciële vragen voor te leggen. beslissing uitspraak te doen op voor te leggen vragen. De tekst van deze vragen is in concept aan partijen voorgelegd. Bij uitspraak van 7 november 2012 heeft de Afdeling de prejudiciële vragen aan het Hof van Justitie voorgelegd,⁴⁹ derhalve ruim buiten de termijn van artikel 1.8 Chw. In februari 2014 liep de zaak nog.

Factoren die van invloed zijn op het al dan halen van de 6-maanden uitspraaktermijn

Welke factoren bepalen of de 6-maanden uitspraaktermijn al dan niet wordt gehaald? Een eerste mogelijke factor waar we naar kijken, betreft de aard van het beroep. Wordt gekeken naar verschillende soorten zaken die de Afdeling als rechter in eerste en enige aanleg behandelt, dan zijn de volgende verschillen te zien.

Tabel 16 6-maanden uitspraaktermijn gehaald? (soort zaak, alleen ABRvS eerste aanleg)

	Soort besluit			
	bestemmingsplan	tracébesluit	omgevingsvergunning	hogere geluidswaarden
ja	44%	40%	89%	42%
nee	56%	60%	11%	58%
<i>Totaal</i>	100%	100%	100%	100%
<i>n</i>	248	10	9	12

In de tabel is te zien dat de verschillende categorieën besluiten elkaar nauwelijks ontlopen. Opvallend is slechts dat het in zaken over omgevingsvergunningen zo goed als altijd lukt binnen zes maanden met een uitspraak te komen.

⁴⁹ Nummer van de uitspraak: 201110075.

Een volgende factor waar we naar kijken, betreft de aard van de behandeling van de zaak: enkelvoudig (door één rechter) of meervoudig (door drie rechters). We kijken daartoe eerst in hoeverre Chw-zaken enkelvoudig dan wel meervoudig worden behandeld.

Tabel 17 Beroep enkelvoudig of meervoudig behandeld?

	Soort procedure		
	eerste aanleg	hoger beroep	Totaal
enkelvoudig	44%	6%	42%
meervoudig	56%	94%	58%
<i>Totaal</i>	100%	100%	100%
n	315	16	331

In de tabel is te zien dat Chw-zaken in meerderheid meervoudig worden behandeld. In zaken die in eerste en enige aanleg worden behandeld in ruim de helft van de gevallen, in hogerberoepszaken bijna zonder uitzondering.

Wat bepaalt of een zaak meervoudig wordt behandeld? Ter beantwoording van die vraag kijken we naar de Afdeling als rechter in eerste en enige aanleg, omdat in hoger beroep op een na alle Chw-zaken meervoudig zijn behandeld. We richten ons op twee aspecten, de aard van het besluit en het aantal appellanten.

Tabel 18 Beroep enkelvoudig of meervoudig behandeld? (soort besluit; ABRvS eerste aanleg)

	Soort besluit			
	Bestemmingsplan	Tracé-besluit	omgevingsvergunning	hogere geluidswaarden
enkelvoudig	48%	30%	55%	8%
meervoudig	52%	70%	45%	92%
<i>Totaal</i>	100%	100%	100%	100%
n	248	10	11	12

Tabel 19 Beroep enkelvoudig of meervoudig behandeld? (aantal app.; ABRvS eerste aanleg)

	Aantal appellanten			
	1	2, 3, of 4	5 of meer	Totaal
enkelvoudig	57%	40%	12%	44%
meervoudig	43%	60%	88%	56%
<i>Totaal</i>	100%	100%	100%	100%
n	147	125	43	315

In de eerste van de twee tabellen is te zien dat tracébesluiten en besluiten over hogere grenswaarden relatief vaak meervoudig worden behandeld, in de tweede tabel dat hoe meer appellanten er zijn, des te groter de kans is dat een zaak meervoudig wordt behandeld.

We kijken vervolgens naar het verband tussen twee aspecten van Chw-zaken (wijze van behandeling en het aantal appellanten) en de tijd die de behandeling in beslag neemt. Omdat de hogerberoepszaken op een na allemaal meervoudig zijn behandeld, beperken we ons tot de in eerste en enige aanleg behandelde zaken.

Tabel 20 6-maanden uitspraaktermijn gehaald? (alleen ABRvS eerste aanleg)

	Wijze van behandeling		
	enkelvoudig	meervoudig	<i>Totaal</i>
Ja	64%	27%	43%
Nee	36%	73%	57%
<i>Totaal</i>	100%	100%	100%
n	138	177	315

Tau-b = .37, p = .00

In de tabel is een tamelijk sterk en significant verband te zien tussen de wijze van behandeling en de vraag of de 6-maanden uitspraaktermijn wordt gehaald.

We kijken vervolgens naar het verband tussen het aantal appellanten dat bij een procedure is betrokken en de tijd die het de rechter kost een beroep af te doen.

Tabel 21 6-maanden uitspraaktermijn gehaald? (alleen ABRvS eerste aanleg)

	Aantal appellanten		
	1	2, 3, of 4	5 of meer
ja	52%	40%	20%
nee	48%	60%	80%
<i>Totaal</i>	100%	100%	100%
n	146	125	44

Tau-c = .20, p = .00

Opnieuw is in de tabel is een duidelijk verband te zien: hoe meer appellanten, des te groter de kans dat de 6-maanden uitspraaktermijn niet wordt gehaald.

Uit de tabellen valt op te maken dat de duur van de procedure zowel samenhangt met de vraag of de zaak enkelvoudig of meervoudig is behandeld, als met de vraag hoeveel appellanten bij de zaak zijn betrokken. Dat roept de vraag op of de keuze voor enkelvoudige of meervoudige behandeling, als we die constant houden voor het aantal appellanten, nog steeds een verband tussen de wijze van behandeling en de tijdsduur laat zien. We kijken daartoe naar zaken met een of twee appellanten. Neemt meervoudige behandeling daar nog steeds meer tijd in beslag dan enkelvoudige behandeling?

Tabel 22 Uitspraaktermijn gehaald? (alleen 1e aanleg; alleen zaken met 1 of 2 appellanten)

	Aard van de behandeling		
	Enkelvoudig	Meervoudig	<i>Totaal</i>
Ja	65%	28%	48%
Nee	35%	72%	52%
<i>Totaal</i>	100%	100%	100%
n	122	99	221

Tau-b = .36, p = .00

De tabel laat nog steeds een tamelijk sterk en significant verband zien.

Al met al kan worden geconcludeerd dat zowel wijze van behandeling (enkelvoudig of meervoudig) als het aantal appellanten factoren zijn die invloed hebben op de tijd die de behandeling van Chw-zaken in beslag neemt.

Gemiddelde afdoeningsduur

We hebben gekeken hoe vaak de rechter de 6-maanden uitspraaktermijn haalt. Een andere manier om het effect van die die termijn te beschouwen, is door te kijken naar de gemiddelde afdoeningsduur van zaken waarvoor die termijn geldt.

In de onderstaande tabel is voor een aantal categorieën zaken te zien hoe snel die worden afgedaan. Behalve het gemiddelde hebben we ook de mediaan (het getal dat weergeeft na hoeveel maanden de helft van het totaal aantal zaken is afgedaan) berekend.

Tabel 23 Gemiddelde afdoeningsduur

<i>categorie</i>	<i>gemiddelde</i>	<i>mediaan</i>	<i>n</i>
alle zaken	7,4	6,4	331
zaken in eerste en enige aanleg	7,4	6,5	315
hogerberoepszaken	7,3	6,0	16
enkelvoudig behandelde zaken	5,9	5,1	139
meervoudig behandelde zaken	8,5	7,4	192
zaken met 1 appellant	6,7	5,9	154
zaken met 2-4 appellanten	7,7	6,8	132
zaken met 5 of meer appellanten	8,9	7,9	44
bestemmingsplannen	7,4	6,4	248
tracébesluiten	7,7	6,9	10
omgevingsvergunningen	4,3	3,9	11
hogere waarden	6,9	7,1	12
zaken waar de StAB is ingeschakeld	10,2	8,7	15
zaken met tussenuitspraak: tot tussenuitspraak	8,8	8,4	46
zaken met tussenuitspraak van tussen- tot einduitspr.	8,4	7,7	12
zaken met tussenuitspraak: totale duur procedure	16,2	15,6	12

Wat is in de tabel te zien?

- In de eerste plaats is te zien dat de helft van de zaken waarop de Chw van toepassing is, in ten hoogste 6,4 maand wordt afgedaan. De gemiddelde afdoeningsduur bedraagt 7,4 maanden.
- Vervolgens is te zien dat het voor de lengte van de procedure uitmaakt of een zaak enkelvoudig of meervoudig wordt afgedaan. Wordt de zaak enkelvoudig afgedaan, dan duurt de behandeling gemiddeld 5,9 maanden, meervoudig behandelde zaken nemen gemiddeld 8,5 maanden in beslag.

- Ook het aantal appellanten is van invloed op de afdoeningsduur. Is er maar een appellant dan duurt de behandeling gemiddeld 6,7 maanden. De behandelingsduur stijgt in het geval er vijf of meer appellanten zijn naar 8,9 maanden.
- De aard van de zaak is nauwelijks van invloed op de afhandelingsduur. Alleen omgevingsvergunningen worden opvallend snel (gemiddeld in 4,3 maanden) afgedaan.
- Zaken waarin de StAB is ingeschakeld duren aanzienlijk langer van allemaal: gemiddeld 10,2 maanden.
- Zaken waarin eerst een tussenuitspraak wordt gedaan en daarna een einduitspraak, duren het langst van allemaal: gemiddeld 16,2 maanden.

Vergelijking in de tijd

Vervolgens kijken we naar de relatie tussen het moment in de tijd dat een zaak waarop de Chw van toepassing is, wordt afgedaan en de behandelingsduur. Is daar een verband tussen? Er zijn zowel goede redenen om te veronderstellen dat hier wel of juist geen sprake van is. Aan de ene kant kan worden geredeneerd dat er steeds meer routine ontstaat in het afdoen van Chw-zaken, waardoor ze steeds sneller worden afgedaan. Aan de andere kant kan worden verwacht dat, mocht al sprake zijn van een routine die is ontwikkeld in de eerste twee jaar dat de Chw gold, inmiddels een optimum is bereikt waardoor van verdere versnelling geen sprake kan zijn.

Om te kijken in hoeverre sprake is van een verschuiving in de afdoeningsduur, hebben we de totale periode waarop het onderzoek betrekking heeft in zes perioden verdeeld: lente 2012, zomer 2012, herfst 2012, winter 2012/13, lente 2013 en zomer 2013. In de tabel hieronder is de gemiddelde afdoeningsduur te zien van zaken waar in die periode een einduitspraak is gedaan.

Tabel 24 Ontwikkeling in de tijd

<i>periode</i>	<i>lente 12</i>	<i>zomer 12</i>	<i>herfst 12</i>	<i>winter 12/3</i>	<i>lente 13</i>	<i>zomer 13</i>
maanden	8,3	8,2	7,6	6,8	7,2	6,7
n	65	49	60	40	41	53

In de tabel is duidelijk te zien dat de afdoeningsduur in de loop van de tijd afneemt.

Verdringing?

In de gesprekken met ervaringsdeskundigen werd bijna zonder uitzondering gesteld dat het feit dat de Afdeling zaken waarop de procesrechtelijke bepalingen van de Chw van toepassing zijn, binnen zes maanden moet afdoen, er toe leidt dat de afhandeling van zaken waarvoor die eis niet geldt, extra langt duurt.

Daarbij is van belang dat onder ‘verdringing’ verschillende zaken kunnen worden verstaan. In de eerste plaats kan van verdringing worden gesproken als uit een vergelijking tussen de tijd die de Afdeling voorafgaand aan de invoering van de Chw nodig had om een uitspraak te doen enerzijds en de tijd die zij na invoering van de Chw in vergelijkbare zaken daarvoor nodig heeft anderzijds, zou blijken dat de afhandelingsduur van die zaken is toegenomen. In de tweede plaats kan van verdringing worden gesproken als het verschil in afhandelingsduur tussen Chw-zaken en

niet-Chw-zaken toeneemt, dus als een eventuele versnelling van de afhandeling van Chw-zaken niet gepaard gaat met een relatief even grote versnelling van de afhandeling van niet-Chw zaken (of, andersom, als een vertraging in de afhandeling van Chw-zaken gepaard gaat met een nog grotere vertraging in de afhandeling van niet-Chw-zaken).

Om meer te weten te komen over de afhandelingsduur van Chw-zaken en niet-Chw-zaken, vergelijken we bestemmingsplanzaken waarop de Chw wel en niet van toepassing. In de onderstaande tabel is voor drie maanden (juni 2012, december 2012 en juni 2013) te zien hoeveel tijd de in die maanden afgehandelde bestemmingsplanprocedures waarop de Chw niet van toepassing was, in beslag nam.⁵⁰

Tabel 25 Ontwikkeling in de tijd (niet-Chw bestemmingsplanzaken)

<i>Periode</i>	<i>juni 12</i>	<i>december 12</i>	<i>juni 13</i>
Gemiddelde	12,7	11,6	10,4
Mediaan	11,3	10,6	9,6
N	61	63	69

In de tabel is te zien dat in elke volgende periode bestemmingsplanzaken sneller worden afgedaan. Voor de in juni 2012 gedane uitspraken geldt dat de bestemmingsplanprocedures gemiddeld 12,7 maanden in beslag namen. Voor de in juni 2013 gedane uitspraken lag het gemiddelde op 10,4 maanden.

Vervolgens hebben we uit de verzameling Chw-uitspraken de einduitspraken betreffende bestemmingsplannen geselecteerd, en voor zes opeenvolgende periodes gekeken hoe veel tijd de afhandeling van die zaken in beslag heeft genomen.

Tabel 26 Ontwikkeling in de tijd (Chw-bestemmingsplanzaken)

<i>periode</i>	<i>lente 12</i>	<i>zomer 12</i>	<i>herfst 12</i>	<i>winter 12/3</i>	<i>lente 13</i>	<i>zomer 13</i>
gemiddelde	8,8	8,5	7,6	6,9	6,7	6,6
mediaan	8,7	7,5	6,9	5,9	5,7	5,3
n	47	38	49	30	31	37

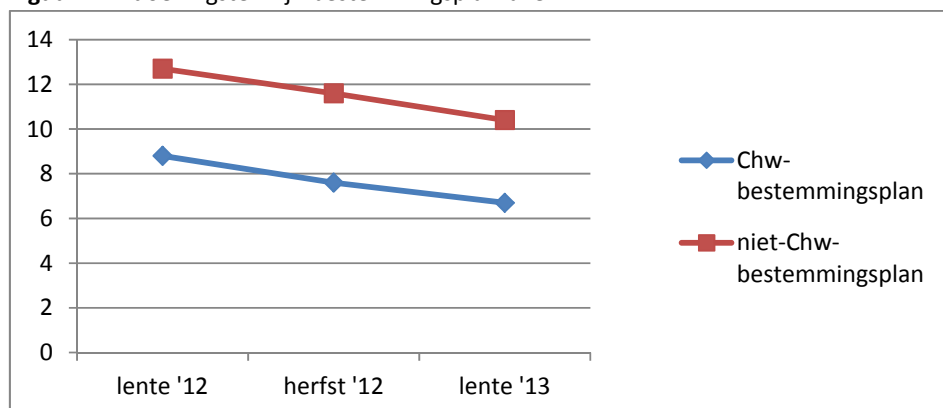
Ook in deze tabel is te zien dat naarmate de tijd vordert, de Chw-bestemmingsplanzaken sneller worden afgedaan.

In de onderstaande figuur zijn de resultaten van de beide tabellen samengevat.⁵¹

⁵⁰ We hebben ons beperkt tot einduitspraken.

⁵¹ Daarbij is vergeleken tussen de kolommen 'juni 12', 'december 12' en 'juni 13' uit de tabel 'Ontwikkeling in de tijd (niet-Chw bestemmingsplanzaken)' en de kolommen 'lente 12', 'herfst 12' en 'lente 13' uit de tabel 'Ontwikkeling in de tijd (Chw-bestemmingsplanzaken)'.

Figuur 1: Afdoeningstermijn bestemmingsplanzaken

In de figuur is te zien dat voor beide categorieën zaken geldt dat de tijd die de afdoening ervan in beslag neemt, in ongeveer gelijke mate afneemt. Al met al biedt een vergelijking tussen de afdoeningsduur van Chw-bestemmingsplanzaken en niet-Chw-bestemmingsplanzaken geen bevestiging van de veronderstelling dat sprake is van verdringing

Vergelijking met eerder afgedane Chw-zaken en met andere dan Chw-zaken

Een tweede manier waarop we kunnen kijken hoe de afhandeldingsduur van Chw-zaken zich verhoudt tot de afhandeldingsduur van reguliere beroepszaken, is door gegevens afkomstig van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State op een rij te zetten. Onderstaande tabel is deels gebaseerd op gegevens uit jaarverslagen van de Raad van State, deels op aanvullende gegevens waar de Afdeling bestuursrechtspraak ons van heeft voorzien.⁵²

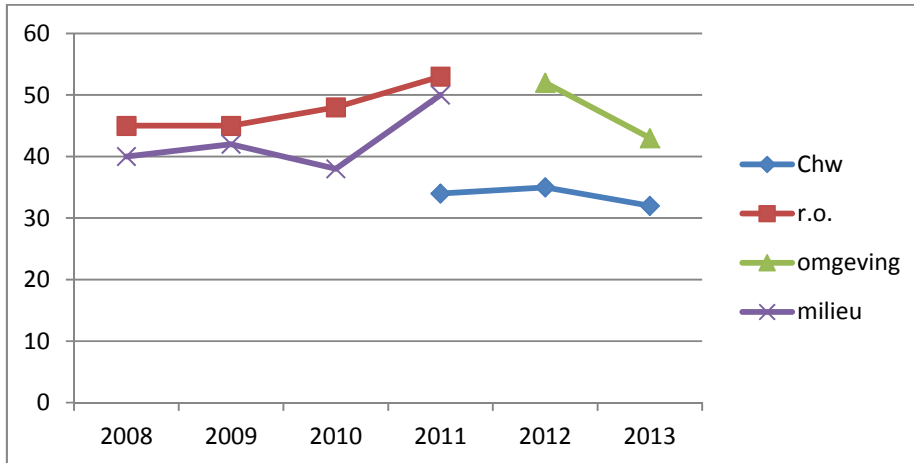
Tabel 27 Gemiddelde doorlooptijden hoofdzaken bij de Afdeling bestuursrechtspraak in weken

	Jaar					
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
<i>bodemzaken:</i>						
eerste aanleg: ruimtelijke ordening	35	35	35	41	42	34
eerste aanleg: milieu	27	29	25	36		
hoger beroep	28	30	26	27	35	36
<i>ter zitting behandelde bodemzaken:</i>						
eerste aanleg: ruimtelijke ordening	45	45	48	53	52	43
eerste aanleg: milieu	40	42	38	50		
hoger beroep	33	35	32	35	44	47
<i>ter zitting behandelde Chw-zaken:</i>						
eerste aanleg: ruimtelijke ordening				34	35	32
hoger beroep				24	31	28

⁵² Daarbij zij opgemerkt dat de Afdeling bij de berekening van de afdoeningstermijnen een iets ander uitgangspunt hanteert dan wij in dit onderzoek doen. Wij rekenen met de het tijdstip waarop de beroepstermijn verstrijkt en bepalen de afdoeningstermijn door te kijken hoeveel tijd er verloopt tussen het einde van die termijn en het moment dat uitspraak wordt gedaan. Voor de berekening van de afdoeningstermijn door de Afdeling is bepalend, het moment dat de zaak in behandeling wordt genomen.

We maken de ontwikkeling van de afdoeningstermijnen vervolgens zichtbaar in twee figuren. De eerste betreft de in eerste en enige aanleg door de Afdeling behandelde zaken.

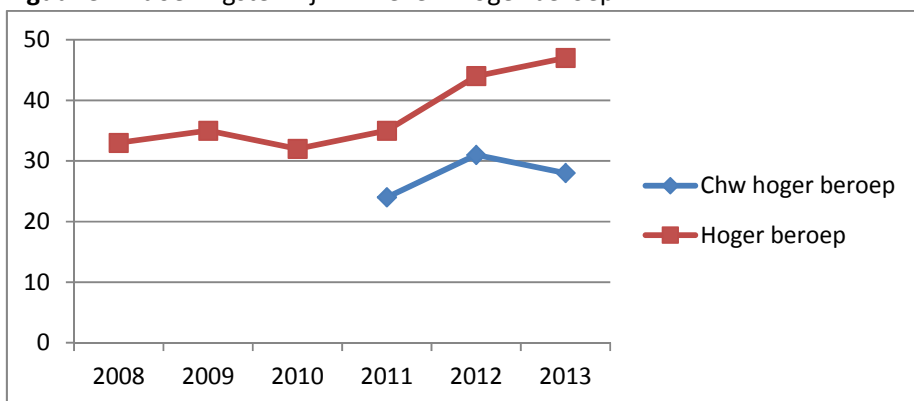
Figuur 2: Afdoeningstermijn in weken: eerste aanleg

In de figuur is te zien dat als wordt gekeken naar de niet-Chw-zaken, de afdoeningstermijnen tussen 2008 en 2011 een licht stijgende lijn vertonen en dat vanaf 2011 een dalende lijn is te zien.⁵³ Voor Chw-zaken geldt dat de afdoeningstermijn tussen 2011 en 2012 heel licht stijgt en tussen 2012 en 2013 iets daalt. Duidelijk is dat de figuur geen bevestiging biedt voor het in meerdere met ervaringsdeskundigen gevoerde gesprekken (zie hierna in paragraaf 3.4.8.3) gesuggereerde verdringingseffect.

De figuur betreffende het hoger beroep biedt een ander beeld.

Figuur 3: Afdoeningstermijn in weken: hoger beroep

⁵³ De onderbreking tussen 2011 en 2012 heeft als reden dat tot en met 2011 werd onderscheiden tussen milieu- en ruimtelijkeordeningzaken en vanaf 2012 niet meer.

Het beeld dat uit de figuur naar voren komt is duidelijk: de afdoeningstermijn van de niet-Chw-hogerberoepszaken stijgt, die van de Chw-hogerberoepszaken stijgt tussen 2011 en 2012, maar daalt tussen 2012 en 2013. Van belang bij de interpretatie van de figuur is echter dat op een totaal van meerdere duizenden niet-Chw-hogerberoepszaken slechts een tiental Chw-zaken staat. Stijging van de afdoeningstermijn van de niet-Chw-zaken kan dus onmogelijk worden toegerekend aan de verplichting Chw-zaken binnen zes maanden af te handelen.

3.4.8.3 Interviews

Uit de interviews met ervaringsdeskundigen komt naar voren dat artikel 1.6 lid 4 in alle opzichten de belangrijkste van de procedure- en procesrechtelijke bepalingen is van hoofdstuk 1 van de Chw. Artikel 1.6 lid 4 Chw doet er toe. Het effect ervan is onmiskenbaar en duidelijk zichtbaar. Procedures waar de bepaling op van toepassing is, worden beduidend sneller afgerond dan procedures waar artikel 1.6 lid 4 Chw niet geldt. De rechter slaagt er weliswaar niet altijd in binnen zes maanden uitspraak te doen, maar toch heel vaak wel – en belangrijker: wordt de 6-maanden uitspraaktermijn overschreden, dan is de overschrijding veelal beperkt.

Wat is de waarde voor betrokkenen van een snelle uitspraak? Daarover heerst geen volledige eenstemmigheid. De meerderheid van de vertegenwoordigers van bestuursorganen die we spraken vindt het vooral prettig dat ze de zekerheid hebben dat de procedure niet veel langer dan zes maanden zal duren. Als het instellen van beroep tegen een besluit betekent dat pas op de plaats moet worden gemaakt met de besluitvorming, weten ze op welk moment er zekerheid ontstaat over de status van het besluit. Daarnaast werd genoemd, zij het met minder nadruk, dat een snelle uitspraak een snelle voortgang van het project mogelijk maakt. Ter nuancering werd daarbij opgemerkt dat, in het licht van de totale duur van de besluitvorming over projecten, een versneling van drie à vier maanden (de winst die gemiddeld bij de rechter wordt geboekt als artikel 1.6 lid 4 Chw van toepassing is) slechts een beperkte tijdsinstroom betekent. Een andere nuance betreft besluiten waarvoor geldt dat het aanhangig zijn van een procedure niet als consequentie heeft dat de uitvoering van het project vertraging oploopt. Een voorbeeld bieden tracébesluiten. Beroep tegen een tracébesluit leidt er niet toe dat de uitvoering van het project in het kader waarvan dat besluit is genomen, wordt stilgelegd. Dat is pas aan de orde als het besluit, in reactie op een verzoek om voorlopige voorziening, wordt geschorst. Als niet de noodzaak wordt gevoeld dat de rechter op korte termijn uitspraak doet, gaan de nadelen van de versnelde procedure zwaarder wegen. Een van onze – voor een bestuursorgaan werkzame – gesprekspartners vertelde dat hij, zeker in procedures met veel appellanten, graag wat langer op een uitspraak zou wachten, in ruil voor wat meer tijd om een verweerschrift te schrijven.

Wat betekent het voor de rechter dat hij op termijn is gesteld? Betrokkenen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State die we daarover spraken, beschouwen de 6-maanden uitspraaktermijn als een gegeven waar ze de inrichting van de procedure zo veel als mogelijk op proberen af te stemmen. Een aantal zaken valt daarbij op. In de eerste plaats betekent de 6-maanden uitspraaktermijn dat concessies moeten worden gedaan aan de efficiëntie waarmee een beroepszaak wordt behandeld. In zaken waar niet die termijn voor de rechter geldt, worden de

verschillende acties die de Afdeling verricht ter behandeling van de zaak volgtijdig uitgevoerd. Met de inhoudelijke analyse van het juridische geschil wordt in principe pas begonnen als de standpunten van partijen over de geschilpunten duidelijk zijn. Er is ruimte om rekening te houden met vertragingen bij het aanvoeren van de gronden of bij het voeren van verweer. De kans op dubbel of overbodig werk is dan klein. Bij zaken die binnen zes maanden moeten worden afgedaan, is juist regelmatig sprake van dubbel of overbodig werk. Het verweerschrift wordt vaak pas ingediend als al met de instructie van de zaak is begonnen. Dat draagt niet bij aan een effectieve voorbereiding van de zaak. Men ziet het als onvermijdelijk gevolg van de termijn waar aan moet worden voldaan en heeft de indruk dat de afhandeling van andere zaken daardoor extra lang duurt.

Beslissingen in het kader van het onderzoek ter voorbereiding van de zitting kunnen van invloed zijn op de afhandelingsduur. Wordt in het kader van de voorbereiding van de zaak advies gevraagd aan de StAB, dan betekent dat gemiddeld een vertraging van drie maanden. Enkele van onze gesprekspartners bij de Afdeling bestuursrechtspraak lieten weten dat van de verschillende factoren die die keuze om de StAB wel of juist niet in te schakelen, de 6-maanden uitspraaktermijn er een van is.

Eenstemmigheid heerst er ten slotte over een neveneffect van de verplichting van de rechter Chw-zaken binnen zes maanden af te doen: de afhandeling van andere zaken neemt meer tijd in beslag. Bijna al onze gesprekspartners lieten desgevraagd weten dat de verplichting om in Chw-zaken binnen zes maanden uitspraak te doen, als consequentie heeft dat de afdoening van andere zaken langer duurt.

3.4.9 Vergelijking afgeronde procedures in de periode voor en na 15 maart 2012

De Crisis- en herstelwet is in werking getreden op 31 maart 2010. Ten tijde van de onderhavige evaluatie was de wet bijna vier jaar van kracht. In het eerste evaluatieonderzoek zijn gegevens verzameld over de periode vanaf de invoering van de wet tot aan 15 maart 2012. Ten behoeve van de onderhavige evaluatie zijn gegevens verzameld over de periode vanaf 15 maart 2012 tot 1 januari 2014. Op een aantal punten kunnen die gegevens van de eerste evaluatie en dit onderzoek met elkaar worden vergeleken. Het betreft met name de procedure bij de Afdeling bestuursrechtspraak.

In deze paragraaf richten we ons op de procedure in eerste en enige aanleg bij de Afdeling bestuursrechtspraak, waar het overgrote deel van de zaken waarop de bepalingen van de Chw van toepassing zijn, zich afspeelt. Voor een aantal van de aspecten van de wet waarvan de toepassing in de vorige paragrafen aan de orde was, bekijken we of er verschillen zijn tussen de periode tot 15 maart 2012 en de periode vanaf 15 maart 2012.

Als eerste kijken we naar de aard van de zaken waarin uitspraak is gedaan.

Tabel 27 Aard van het besluit waar het geschil over gaat⁵⁴

	datum uitspraak	
	<i>tot 15.3.2012</i>	<i>vanaf 15.3.2012</i>
bestemmingsplan	66%	79%
inpassingsbesluit	10%	4%
tracébesluit	11%	3%
overig	12%	14%
<i>Totaal</i>	100%	100%
n	107	364

In de tabel is te zien dat het aandeel van bestemmingsplanzaken verder is toegenomen. Betrof het aantal bestemmingsplanprocedures tot 15 maart 2012 twee-derde van het geheel, in de periode daarna nam het toe tot bijna 80%.

In de drie onderstaande tabellen wordt gekeken naar de toepassing van de artikelen 1.4, 1.6 lid 2 en 1.6a Chw.

Tabel 28 Toepassing art. 1.4 Chw⁵⁵

	datum uitspraak	
	<i>tot 15.3.2012</i>	<i>vanaf 15.3.2012</i>
toegepast	3%	1%
in discussie, niet toegepast	0%	0%
niet toegepast	97%	99%
<i>Totaal</i>	100%	100%
n	107	315

Tabel 29 Toepassing art. 1.6 lid 2 Chw⁵⁶

	datum uitspraak	
	<i>tot 15.3.2012</i>	<i>vanaf 15.3.2012</i>
toegepast	1%	0%
in discussie, niet toegepast	4%	2%
niet toegepast	95%	98%
<i>Totaal</i>	100%	100%
n	107	315

Tabel 30 Toepassing art. 1.6a Chw⁵⁷

	datum uitspraak	
	<i>tot 15.3.2012</i>	<i>vanaf 15.3.2012</i>
toegepast	6%	4%
in discussie, niet toegepast	0%	4%
niet toegepast	94%	92%
<i>Totaal</i>	100%	100%
n	107	315

De drie tabellen laten zien dat geen van de drie bepalingen vaak wordt toegepast. De verschillen tussen tot en vanaf 15 maart 2012 zijn verwaarloosbaar klein.

⁵⁴ De linkerkolom van de tabel is gebaseerd op Marseille, De Waard e.a. 2012, p. 108.

⁵⁵ De linkerkolom van de tabel is gebaseerd op Marseille, De Waard e.a. 2012, p. 111.

⁵⁶ De linkerkolom van de tabel is gebaseerd op Marseille, De Waard e.a. 2012, p. 109.

⁵⁷ De linkerkolom van de tabel is gebaseerd op Marseille, De Waard e.a. 2012, p. 110.

De volgende tabel betreft de mate waarin advies van de Stichting Advisering Bestuursrecht-spraak wordt ingewonnen.

Tabel 31 StAB ingeschakeld?⁵⁸

	datum uitspraak	
	<i>tot 15.3.2012</i>	<i>vanaf 15.3.2012</i>
ja	5%	5%
nee	95%	95%
<i>Totaal</i>	100%	100%
n	107	315

Uit de tabel blijkt dat de mate waarin de StAB om advies wordt gevraagd constant is. Zowel in de periode tot 15 maart 2012 als in de periode daarna gebeurt het in 5% van de Chw-zaken.

Wat betreft de 6-maanden uitspraaktermijn is, zoals we al eerder zagen, wel sprake van een duidelijk verschil.

Tabel 32 6-maanden uitspraaktermijn gehaald?⁵⁹

	datum uitspraak	
	<i>tot 15.3.2012</i>	<i>vanaf 15.3.2012</i>
ja	28%	43%
nee	72%	57%
<i>Totaal</i>	100%	100%
n	107	315

Tau-b = -.13, p = .01

Het aantal zaken dat binnen zes maanden wordt afgedaan, neemt toe. Het aandeel zaken dat binnen de termijn werd afgedaan, steeg van 28% naar 42%. Het verschil is significant.

In de volgende twee tabellen wordt gekeken naar het mogelijke verband tussen de toename van het aantal zaken dat binnen de termijn wordt afgedaan en de wijze van behandeling van het beroep (enkelvoudig of meervoudig).

Tabel 33 wijze van behandeling⁶⁰

	datum uitspraak	
	<i>tot 15.3.2012</i>	<i>vanaf 15.3.2012</i>
enkelvoudig	34%	44%
meervoudig	66%	56%
<i>Totaal</i>	100%	100%
n	107	315

In de tabel is te zien dat de Afdeling meer zaken enkelvoudig is gaan behandelen. Eerder zagen we dat zaken die enkelvoudig worden behandeld, sneller worden afgedaan dan zaken die meer-

⁵⁸ De linkerkolom van de tabel is gebaseerd op Marseille, De Waard e.a. 2012, p. 113-114.

⁵⁹ De linkerkolom van de tabel is gebaseerd op Marseille, De Waard e.a. 2012, p. 119.

⁶⁰ De linkerkolom van de tabel is gebaseerd op Marseille, De Waard e.a. 2012, p. 120.

voudig worden behandeld. Kan dat een verklaring bieden voor de stijging van het aantal zaken dat binnen zes maanden wordt afgedaan? Dat is in de onderstaande tabel te zien.

Tabel 34 uitspraaktermijn gehaald? (verschil tussen enkelvoudig en meervoudig)⁶¹

	wijze van afdoening			
	enkelvoudig		meervoudig	
	<i>tot 15.3.2012</i>	<i>vanaf 15.3.2012</i>	<i>tot 15.3.2012</i>	<i>vanaf 15.3.2012</i>
ja	50%	64%	17%	27%
nee	50%	36%	83%	64%
<i>Totaal</i>	100%	100%	100%	100%
n	36	138	71	177

In de tabel is te zien dat zowel bij enkelvoudig behandelde zaken als bij meervoudig behandelde zaken sprake is van een lichte stijging van het aantal zaken dat binnen de termijn van zes maanden wordt afgedaan. De stijging kan derhalve niet worden verklaard door het feit dat de Afdeling meer zaken enkelvoudig is gaan behandelen. Dat de stijging van het aantal zaken dat binnen de termijn wordt afgedaan zich bij alle soorten zaken voordoet, wordt bevestigd in de volgende tabel.

Tabel 35 uitspraaktermijn gehaald? (verschil tussen aantal partijen)⁶²

	aantal partijen					
	1		2, 3 of 4		5 of meer	
	<i>tot 15.3.12</i>	<i>vanaf 15.3.12</i>	<i>tot 15.3.12</i>	<i>vanaf 15.3.12</i>	<i>tot 15.3.12</i>	<i>vanaf 15.3.12</i>
ja	51%	52%	17%	40%	11%	20%
nee	49%	48%	83%	60%	89%	80%
<i>Totaal</i>	100%	100%	100%	100%	100%	100%
n	39	146	49	125	19	44

In de tabel is te zien dat, ongeacht het aantal appellanten, steeds geldt dat in de tweede periode meer zaken binnen de 6-maanden uitspraaktermijn worden afgedaan dan in de eerste periode.

Tot slot kijken we naar de gemiddelde lengte van de procedure.

Tabel 36 Gemiddelde duur van de procedure in dagen⁶³

	<i>uitspraak gedaan in periode tot 15.3.2012</i>	<i>uitspraak gedaan in periode vanaf 15.3.12</i>
gemiddelde	263	225
mediaan	259	196
n	107	315

In de tabel is te zien dat de gemiddelde lengte van de procedure in Chw-zaken daalt van 263 naar 225 dagen. De versnelling bedraagt 19%. Wordt de gemiddelde lengte van de procedure gerelateerd aan de 6-maanden uitspraaktermijn, dan kan worden geconstateerd dat de overschrijding afneemt van 44% in de eerste periode tot 23% in de tweede periode. Wordt gekeken naar de mediaan, dan is de versnelling nog een fractie groter: 24%.

⁶¹ De linkerkolom van de tabel en de tweede kolom van rechts zijn gebaseerd op Marseille, De Waard e.a. 2012, p. 108.

⁶² In de tabel zijn de eerste, derde en vijfde kolom van links gebaseerd op Marseille, De Waard e.a. 2012, p. 108.

⁶³ De linkerkolom van de tabel is gebaseerd op Marseille, De Waard e.a. 2012, p. 108.

Al met al kan uit de vergelijking tussen de periode tot 15 maart 2012 en de periode daarna worden opgemaakt dat de mate waarin beroepen stranden op formele drempels zeer gering was en is, dat de Afdeling niet kariger (noch royaler) wordt in het inschakelen van extern advies ter beoordeling van het beroep, maar dat ze er wel frequenter in slaagt zaken binnen de 6-maanden uitspraaktermijn af te doen en dat de tijd die de behandeling van een Chw-zaak gemiddeld in beslag neemt, afneemt.

3.5 Na de vernietiging: verlichte onderzoekslast bij totstandbrengen nieuw besluit

Als de bestuursrechter een besluit vernietigt en het bestuursorgaan als gevolg daarvan een nieuw besluit moet nemen, biedt artikel 1.10 Chw dat bestuursorgaan onder voorwaarden de mogelijkheid het nieuwe besluit te baseren op feiten waarop het vernietigde besluit was gebaseerd.

Artikel 1.10 lid 1 Chw luidt als volgt:

“Indien een bestuursorgaan na vernietiging van een besluit door de bestuursrechter een nieuw besluit moet nemen, kan het dat besluit baseren op de feiten waarop het vernietigde besluit berustte, behoudens voor zover de onjuistheid of het onvoldoende vast staan van deze feiten een grond voor de vernietiging was.”

Als de bestuursrechter een beroep gegrond verklaart en het besluit vernietigt, moet het bestuur in de regel een nieuw besluit nemen in plaats van het vernietigde besluit. De besluitvorming, waaronder de feitenvaststelling, hoeft niet steeds te worden herhaald. In beginsel kan worden volstaan met herstel van de geconstateerde gebreken. In het algemeen blijkt uit de uitspraak welke aspecten van het besluit gebrekkig waren en hoe verbetering moet plaatsvinden. De overige onderdelen van het besluit kunnen blijven zoals ze zijn. Dat is alleen anders als de feiten inmiddels anders liggen. Dan moet worden bekeken of de gewijzigde feiten tot een ander besluit nopen.

Artikel 1.10 Chw verschaft het bestuur de bevoegdheid zich te baseren op de feiten zoals het die bij het oorspronkelijke besluit heeft vastgesteld. De wetgever heeft met name gedacht aan de (soms vele) onderzoeksrapporten die vereist zijn om tot zorgvuldige besluitvorming te komen. Deze rapporten dienen een actueel beeld van de feitelijke omstandigheden te geven. De consequentie van artikel 1.10 Chw is dat het bestuursorgaan, in de situatie dat het op die feitelijke omstandigheden gebaseerde besluit is vernietigd vanwege een daaraan niet gerelateerd gebrek, geen nieuw onderzoek naar die feitelijke omstandigheden hoeft uit te (laten) voeren. Schreuder-Vlasblom schrijft over het toepassen van die bevoegdheid:

“De aanwending van deze bevoegdheid is m.i. vatbaar voor rechterlijke toetsing indien ook het hernieuwde besluit wordt beroepen. Ik vraag me af of de rechter zal accepteren dat ingrijpende feitelijke ontwikkelingen die de impact van het besluit wezenlijk beïnvloeden, geheel genegeerd worden in de hernieuwde afweging. Art. 1.10

Chw schept immers slechts een bevoegdheid, geen verplichting en de aanwending van de geboden discretie lijkt me vatbaar voor een, zij het nogal marginale, toets.⁶⁴

Uit de gesprekken met ervaringsdeskundigen komt naar voren dat de Afdeling ook voorafgaand aan de invoering van de Chw, en ook in andere dan Chw-zaken, zich soepel opstelt ter zake van de verplichting van het bestuur om nieuw onderzoek (gewijzigde feiten) mee te nemen in de hernieuwde besluitvorming. Als illustratie kan een uitspraak uit 2006 dienen.⁶⁵ Daarin overwoog de Afdeling onder meer het volgende:

“De Afdeling stelt vast dat de door andere appellanten in die procedure aangevoerde bezwaren met betrekking tot de luchtkwaliteit niet hebben geleid tot vernietiging van het tracébesluit van 15 januari 2003 en dat dit besluit ten aanzien van het onderhavige tracédeel alleen is vernietigd omdat verweerder destijds onvoldoende had onderzocht hoe de nadelige gevolgen van het tracébesluit voor appellanten konden worden beperkt. Dit brengt in dit geval met zich dat voor verweerder geen aanleiding bestond om andere aspecten dan aspecten met betrekking tot bovenvermelde vernietigingsgrond in de besluitvorming te betrekken aangezien het geschil tussen appellanten en verweerder als gevolg van de uitspraak van 17 maart 2004 hiertoe is afgebakend. Voor appellanten bestaat thans, anders dan in de voorafgaande procedure, geen mogelijkheid meer om andere aspecten dan aspecten met betrekking tot het onderzoek naar de mogelijkheden om de nadelige gevolgen van het tracé voor hen te beperken, aan de orde te stellen.”

De ervaringsdeskundigen die wij hebben gesproken, benadrukken dat in situaties waarin beroep wordt ingesteld tegen een besluit dat de reparatie inhoudt van een eerder door de rechter vernietigd besluit, de bestuursrechter zijn beoordeling in hoge mate beperkt tot de gerepareerde onderdelen van het besluit. De andere aspecten van het besluit worden in zekere zin ‘buiten de discussie geplaatst’. Die aspecten kunnen hoogstens in de discussie worden betrokken als een appellant onderbouwd stelt dat sprake is van een wijziging van de feitelijke situatie die noopt tot bijstelling van het besluit. Uitgaande van de hiervoor genoemde, door Schreuder-Vlasblom voorgestane interpretatie van artikel 1.10 Chw, lijkt die bepaling meer een bevestiging van de door de Afdeling gevormde jurisprudentie dan dat ze bestuursorganen meer ruimte verschaft dan ze voor de invoering van de Chw van de rechter kregen. Daarnaast werd opgemerkt dat, met name in zaken die de Afdeling in eerste en enige aanleg behandelt, zeer regelmatig de bestuurlijke lus wordt toegepast, en dat het probleem waar artikel 1.10 Chw aan tegemoet wil komen, bij toepassing van de bestuurlijke lus helemaal niet meer speelt. Immers, bij toepassing van de bestuurlijke lus is materieel gezien veelal sprake van een gedeeltelijke ongegrondverklaring en een gedeeltelijke grondverklaring van het beroep. Voor zover het beroep ongegrond is, is de discussie over de aspecten van het besluit waar de ongegrondverklaring op ziet, beëindigd.

De Afdeling heeft tot nu toe slechts één keer een uitspraak gedaan waarin de toepassing van artikel 1.10 Chw ter discussie stond. De Voorzitter oordeelde in een voorlopige voorzieningsprocedure dat de raad van de gemeente Epe bij de hernieuwde vaststelling van het bestemmingsplan uit mocht gaan van de feiten die ten grondslag waren gelegd aan het vaststellingsbesluit en geen

⁶⁴ M. Schreuder-Vlasblom, *Rechtsbescherming en bestuurlijke voorprocedure*, Deventer: Kluwer 2013, p. 965.

⁶⁵ ABRvS 17 mei 2006, ECLI:NL:RVS:2006:AX2091.

rekening hoefde te houden met de uitkomsten van nieuw onderzoek naar de woningbehoefte in de gemeente Epe.⁶⁶

Al met al biedt artikel 1.10 Chw het bestuur niet wezenlijk meer speelruimte dan het al had voordat die bepaling van kracht werd. Bovendien komt het bij besluiten waarop de Chw van toepassing is – mede vanwege het gebruik door de rechter van de bestuurlijke lus – maar weinig voor dat het bestuur voor de vraag komt te staan of het zich bij het nieuwe besluit opnieuw zal baseren op feiten (onderzoeksrapporten) waarop het zich bij het eerdere, vernietigde besluit had gebaseerd. Het effect van de bepaling is dus verwaarloosbaar klein.

3.6 Voorziening ten behoeve van Bijlage II-projecten: verlichting mer-plicht

3.6.1 Algemeen

Als een milieueffectrapport (MER) wordt opgesteld in het kader van de voorbereiding van een besluit ter verwezenlijking van een project dat is opgenomen in Bijlage II bij de Chw, is de initiatiefnemer van het project ingevolge artikel 1.11 Chw – in afwijking van wat daarover in de Wet milieubeheer is bepaald – niet verplicht (redelijke) alternatieven voor dat project te onderzoeken en is deze evenmin verplicht om bij de Commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie voor de m.e.r.) advies te vragen over het opgestelde MER. Mocht de initiatiefnemer wel onderzoek hebben gedaan naar de gevolgen voor het milieu van de redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven, dan verplicht de bepaling dat een schets wordt gegeven van de voornaamste alternatieven en de milieugevolgen daarvan.

Artikel 1.11 Chw luidt als volgt:

- “1. Indien op grond van artikel 7.2 van de Wet milieubeheer een milieueffectrapport wordt opgesteld ten behoeve van een besluit, is:
- a. artikel 7.23 van die wet voor zover dat regels stelt over alternatieven voor de voorgenomen activiteit, niet van toepassing;
 - b. artikel 7.32, vijfde lid, van die wet niet van toepassing.
2. Indien door degene die de betreffende activiteit wil ondernemen, ten behoeve van de voorbereiding van het besluit waarvoor op grond van artikel 7.2 van de Wet milieubeheer een milieueffectrapport wordt gemaakt, onderzoek is verricht naar de gevolgen voor het milieu die alternatieven van de voorgenomen activiteit kunnen hebben, bevat dat milieueffectrapport een schets van de voornaamste alternatieven die zijn onderzocht en van de mogelijke gevolgen voor het milieu daarvan, met een motivering van de keuze voor de in beschouwing genomen alternatieven.”

⁶⁶ Vz. ABRvS 17 maart 2011, ECLI:NL:RVS:2011:BP8731.

Wat betreft de milieueffectrapportage moet onderscheid worden gemaakt tussen rapportages voor *plannen* en rapportages voor *besluiten* (concrete projecten). Artikel 1.11 Chw heeft alleen betrekking op milieueffectrapporten voor besluiten. Dit blijkt uit de woorden ‘ten behoeve van een besluit’.

Wat is de waarde van artikel 1.11 Chw voor bestuursorganen? Het vervallen van de verplichting alternatieven in het MER te onderzoeken heeft als gevolg dat het op te stellen MER minder uitgebreid hoeft te zijn. Het vervallen van de verplichting advies bij de Commissie voor de m.e.r. te vragen, kan tijdswinst opleveren. Bij beide veronderstelde voordelen kunnen kanttekeningen worden geplaatst. Weliswaar kan worden aangenomen dat een MER zonder een alternatievenonderzoek minder omvangrijk is dan een MER waarin daaraan wel aandacht is besteed, maar of dat ook betekent dat het totstandbrengen van het MER in kortere tijd kan gebeuren, is de vraag. Advisering door de Commissie voor de m.e.r. kost tijd, maar als de advisering gelijktijdig plaatsvindt met het ter inzage leggen van het MER, is de kans op vertraging vanwege de advisering minimaal: voor advisering door de Commissie voor de m.e.r. staan zes weken, precies even lang als de termijn van terinzagelegging van het MER.⁶⁷ Tijdswinst wordt wel geboekt als de initiatiefnemer een MER heeft opgesteld waarover, was die aan de Commissie voor de m.e.r. ter toetsing voorgelegd, negatief zou zijn geadviseerd. Een MER dat onder de maat is, moet worden aangepast; een MER waarover geen advies hoeft te worden gevraagd en waarover om die reden ook geen advies wordt gevraagd, hoeft per definitie niet te worden aangepast. Echter, ook bij dit voordeel valt een kanttekening te plaatsen: als aan een besluit een (ondermaatse) MER ten grondslag ligt dat niet door de Commissie voor de m.e.r. is getoetst, loopt het bestuursorgaan (en de initiatiefnemer, als het project niet door het bestuursorgaan is geïnitieerd) het risico dat het besluit dat op dat MER is gebaseerd, een eventueel beroep bij de bestuursrechter niet zal overleven.

Al met al betekent het ingeval van artikel 1.11 Chw vervallen van de verplichting om alternatieven te onderzoeken en om de Commissie voor de m.e.r. om advies te vragen, niet zonder meer dat een bestuursorgaan dat een project dat staat vermeld op Bijlage II van de Chw zo snel mogelijk wil realiseren, er verstandig aan doet een MER zonder alternatievenonderzoek op te (laten) stellen en een verzoek om advies aan de Commissie voor de m.e.r. achterwege te laten.

3.6.2 *Het gebruik van artikel 1.11 Chw*

In hoeverre maken bestuursorganen die verantwoordelijk zijn voor de projecten die zijn opgenomen op Bijlage II bij de Chw gebruik van de mogelijkheden die artikel 1.11 Chw biedt om een MER op te (laten) stellen zonder uitgebreid alternatievenonderzoek en zonder advisering door de Commissie voor de m.e.r.?

⁶⁷ Deze termijn wordt verlengd met 5 weken als de Commissie m.e.r. ook die zienswijzen bij haar toetsing betreft, zoals voor 1 juli 2010 praktijk was.

Om die vraag te beantwoorden is van de drie grootste categorieën projecten op Bijlage II van de Chw, de categorieën A ('Nota Ruimte'), Aa ('Overige ruimtelijke projecten') en E ('Wegenprojecten'), nagegaan welke keuze het betreffende bestuursorgaan heeft gemaakt. Daarbij is een viertal mogelijkheden te onderscheiden.

1. In de eerste plaats is het voorstelbaar dat het project ten tijde van de inwerkingtreding van de Chw of ten tijde van de plaatsing op Bijlage II van de Chw reeds zo ver gevorderd was, dat al een MER was opgesteld met een alternatievenonderzoek en dat bovendien al advies was ingewonnen bij de Commissie voor de m.e.r.⁶⁸ ('Artikel 1.11 Chw komt te laat').
2. Ten tweede is het mogelijk dat het bestuursorgaan heeft besloten om toepassing te geven aan de mogelijkheid die artikel 1.11 Chw biedt, door een alternatievenonderzoek en voorlegging ter advisering aan de Commissie voor de m.e.r. achterwege te laten ('Artikel 1.11 Chw toegepast').
3. Voorts is het mogelijk dat het bestuursorgaan (of de initiatiefnemer), ook zonder de verplichting daartoe, er niettemin voor kiest een alternatievenonderzoek te doen en advies aan de Commissie voor de m.e.r. te vragen ('Geen gebruik gemaakt van artikel 1.11 Chw').
4. Tot slot is het mogelijk dat de besluitvorming over het project nog niet het stadium heeft bereikt dat over dit punt reeds een beslissing is genomen. Het bestuursorgaan kan dan nog twee kanten op: gebruik maken van artikel 1.11 Chw of onverplicht alternatieven onderzoeken en advies vragen. Is dat het geval, dan zal soms al wel, maar soms ook nog niet bekend zijn wat het bestuursorgaan gaat doen ('Beslissing over gebruikmaking van artikel 1.11 Chw moet nog worden genomen').

Voor 61 van de in totaal 63 projecten die zijn opgenomen op de bijlage II Chw in de categorieën A, Aa en E hebben we kunnen vaststellen welke van de vier hiervoor genoemde situaties bij dat project (zeker of waarschijnlijk) aan de orde is. Van 2 projecten weten we dat niet.⁶⁹ Hoe zijn de overige 61 projecten te verdelen over de hiervoor besproken vier mogelijkheden?

1. *Artikel 1.11 Chw komt te laat*

Dit betreft 40 projecten:⁷⁰

Amsterdam Noordelijke IJoevers, Den Bosch Spoorzone, Den Haag Internationale Stad (onderdeel Scheveningen Boulevard), Greenports, Greenport Aalsmeer/PrimaViera, Klavertje 4 Venlo, Nijmegen Waalfront, Eindhoven A2 zuidelijke aansluiting, Nieuwe Hollandse Waterlinie, Nieuw Reijerwaard/Westelijke Dordtse Oever, Zuidplaspolder, Oude Rijnzone, Hengelo Hart van Zuid, IJsselsprong, Mooi en Vitaal Delfland, Rotterdamse Stadshavens, Brainport Eindhoven, Den Haag Internationale Stad (onderdeel Worldfo-

⁶⁸ Hieronder valt ook de situatie dat geen MER hoeft te worden opgesteld voor het betreffende project of dat tot nu toe alleen een plan-MER moest worden opgesteld, waarvoor artikel 1.11 Chw niet geldt.

⁶⁹ Westelijke Veenweiden en Windmolenpark Tweede Maasvlakte.

⁷⁰ Ter toelichting op deze lijst zij vermeld dat de eerste negentien projecten (tot en met Breda Centraal) bij de start van de wet in Bijlage II zijn opgenomen en dat toen niet is gekeken naar de planning van de projecten. Hetzelfde geldt voor het project Groningen Centrale Zone.

rum), Breda Centraal, Atalanta Emmen, Spoorzone Delft, Vossenbergr-West II Tilburg, Landschapspark Lingezege, Bedrijvenpark Deventer A1, Nieuwe Driemanspolder, Rotterdamse Baan, A1/A6/A9, A12, A4, A74, N61, N18, Apeldoorn Kanaalzone, Amstelveenlijn, Ruimte voor de Vecht, Bedrijvenpark H2O, Glastuinbouwcluster Withagen en afvalverwerking VAR,⁷¹ Hofbogen Rotterdam, N50, Groningen Centrale Zone.

2. *Artikel 1.11 Chw wordt toegepast*

Dit betreft 7 projecten:

Stationsomgeving Driebergen-Zeist en Landgoed de Reehorst, A2 Passage Maastricht, A6/A7 Joure, N31 (Flessenhals Harlingen), N35, Buitenring Parkstad, A7 (Zuidelijke Ringweg Groningen).

3. *Geen gebruik gemaakt van artikel 1.11 Chw*

Dit betreft 9 projecten:

Waterdunen, Maastricht Belvedere, IJsseldelta, Amsterdam VU-gebied, Amsterdam Zuidas, Amsterdam Connecting Trade (ACT)/A4 Zone West, A1/A27, N23, Flevokust Lelystad.

4. *Beslissing over gebruikmaking van artikel 1.11 Chw moet nog worden genomen*

Dit betreft 5 projecten:

Den Haag Binckhorst, Gebiedsontwikkeling Luchthaven Twente, Almere Weerwaterzone.⁷² A15 (Blankenburgverbinding)⁷³ en Schiphol Logistics Park.⁷⁴

Al met al kan worden geconcludeerd dat het zowel voorkomt dat bestuursorganen (of initiatiefnemers) er voor kiezen artikel 1.11 Chw toe te passen, als ook dat ze beslissen toepassing ervan achterwege te laten. Voor zover de beslissing al is gevallen, hield die ongeveer even vaak in dat onverplicht van toepassing van artikel 1.11 Chw werd afgezien als dat artikel 1.11 Chw werd toegepast.

3.6.3 Interviews

Welke factoren zijn van invloed op de beslissing om al dan niet gebruik te maken van art. 1.11 Chw? In de interviews met ervaringsdeskundigen was in de eerste plaats de vraag aan de orde in welke situaties bestuursorganen er wel of juist niet verstandig aan doen gebruik te maken van de mogelijkheid die artikel 1.11 Chw biedt onderzoek naar alternatieven en raadpleging van de Commissie voor de m.e.r. achterwege te laten.

Onze gesprekspartners benadrukten dat in veel gevallen inhoudelijke overwegingen tot de beslissing leiden alternatieven te onderzoeken, ook al is het bestuur daar op grond van artikel 1.11 Chw niet toe verplicht. Als sprake is van enige twijfel over de meest wenselijke invulling van

⁷¹ Volgens het bestuursorgaan is het project niet m.e.r.-plichtig, daarover loopt nog een procedure bij de ABRvS.

⁷² Eventueel vindt voor dit project nog een m.e.r.-beoordeling plaats in een later stadium. Als dan een m.e.r. nodig blijkt te zijn, zal worden afgezien van toepassing van artikel 1.11 Chw.

⁷³ Voor dit project zal artikel 1.11 Chw worden toegepast.

⁷⁴ Voor dit project is waarschijnlijk dat afgezien wordt van toepassing van artikel 1.11 Chw.

een project, dan is er bijna per definitie behoefte aan informatie over de milieueffecten van verschillende mogelijke alternatieven teneinde besluitvorming zorgvuldig voor te bereiden.

Van belang is voorts het draagvlak voor de beslissing een bepaald project te gaan uitvoeren. Om een zo groot mogelijk draagvlak te creëren, is het van waarde om betrokkenen te kunnen laten zien dat de uiteindelijke keuze voor een bepaalde invulling van een project is gebaseerd op een gedegen onderzoek naar (de milieueffecten van) verschillende mogelijke alternatieven. Het draagvlak kan alleen maar groter worden als blijkt dat de verschillende alternatieven aan de Commissie voor de m.e.r. zijn voorgelegd en als die zich daar positief over heeft uitgelaten,

Een meer pragmatische, maar niet minder belangrijke overweging betreft een mogelijk beroep bij de rechter. Als een bestuursorgaan voorziet dat zijn besluit bij de rechter zal worden aangevochten, zal het er alles aan willen doen de kans dat het besluit de rechterlijke toetsing overleeft, zo groot mogelijk te maken. Het kan dan helpen dat aan het besluit een onderzoek naar de milieueffecten van alternatieven ten grondslag ligt en dat die door de Commissie voor de m.e.r. zijn getoetst.

Al die overwegingen betekenen niet dat de ervaringsdeskundigen van mening zijn dat toepassing van artikel 1.11 Chw eigenlijk altijd achterwege zou moeten blijven. In een van de gesprekken werd als voorbeeld genoemd, een uitbreiding van een fabriek waarbij voor wat betreft de wijze van uitbreiding eigenlijk niets te kiezen viel en die verder ook weinig controversieel was. Daar werd dankbaar gebruik gemaakt van artikel 1.11 Chw.

Een tweede punt dat in de interviews aan de orde was, betrof de tijdswinst die gebruikmaking van artikel 1.11 Chw kan opleveren. De ervaringsdeskundigen schetsten een genuanceerd beeld. In nogal wat procedures geldt dat het inschakelen van de Commissie voor de m.e.r. niet of nauwelijks tot vertraging hoeft te leiden, zeker niet als het een besluitvormingstraject betreft met veel procedurele stappen. Zo gaf één van onze gesprekspartners aan dat raadpleging van de Commissie voor de m.e.r. vaak gelijktijdig met het ter inzage leggen van het ontwerpbesluit kan plaatsvinden, wat de vertraging van de totstandkoming van het besluit tot een minimum kan beperken. Een andere respondent bracht naar voren dat het antwoord op de vraag of van versnelling sprake kan zijn mede afhankelijk is van de wijze waarop de besluitvorming is georganiseerd. Als voorbereiding en beslissing in een hand liggen (wat vaak het geval is bij besluiten van ministers) zal eerder sprake zijn van tijdswinst dan als degene die het besluit voorbereidt iemand anders is dan degene die het besluit neemt (wat bij besluiten van gemeenten en provincies nogal eens het geval is).

3.7 Projecten nader beschouwd

Voor het onderzoek is voor 45 besluiten onderzocht wat het effect van de toepasselijkheid is van de instrumenten van hoofdstuk 1 Chw op de snelheid waarmee de projecten worden gerealiseerd

waarop die besluiten betrekking hebben. De geanalyseerde projecten zijn uiteenlopend van aard en betreffen onder andere bestemmingsplannen die voorzien in woningbouw en daarnaast onder meer windmolenparken, dijkversterkingsprojecten, wegenprojecten, een aardgastransportleiding en een hoogspanningsverbinding.

Over al deze projecten zijn procedures gevoerd bij de Afdeling bestuursrechtspraak. Na een voor de overheid gunstige uitspraak van de rechter is het besluit dat ten grondslag ligt aan het project onherroepelijk en kan het project van start gaan. Indien de procedure door de toepasselijkheid van de Chw sneller is verlopen, kan de uitvoering van het project ook sneller van start gaan. Echter, uit het case-study onderzoek blijkt dat dit lang niet bij alle projecten het geval is.

Bij het case study onderzoek bleek dat de procedure inzake besluiten over een aantal projecten, ondanks de toepasselijkheid van de Chw, niet sneller is verlopen dan een niet-Chw procedure. Wanneer de toepasselijkheid van de Chw niet voor een versnelling van de procedure heeft gezorgd, kan de realisatie van het project hierdoor ook niet eerder van start gaan. Het militair luchtvaartterrein 'De Kooy' bij Den Helder en het bestemmingsplan 'Garderen Zuidland' zijn hiervan voorbeelden.

In een aantal gevallen bleek de uitvoering van de werkzaamheden mede afhankelijk van een andere omstandigheid, zoals het verkrijgen van nadere vergunningen. Hoewel ook op die nadere vergunningen de Chw van toepassing is, zal een nieuwe procedure het proces veelal vertragen. Andere omstandigheden waarvan afhankelijk is hoe snel na de uitspraak met het project wordt gestart, zo bleek uit de case study, zijn het doorlopen van een aanbestedingstraject, het ontwikkelen van een stedenbouwkundig plan, het onherroepelijk worden van een meeromvattend besluit of de noodzakelijke verkoop van een percentage van de te bouwen woningen voordat het project van start gaat.

In sommige gevallen waarbij de realisatie van het project mede afhankelijk is van een of meerdere dergelijke omstandigheden is geconstateerd dat er wel sprake is van een aan de Chw toe te rekenen versnelling. De voorbereiding van deze projecten bestaat uit verschillende fasen. De snelle Chw-procedure heeft er in verschillende onderzochte gevallen voor gezorgd dat een van de voorbereidingsfasen sneller wordt doorlopen en dat niet de gehele voorbereiding naar voren hoeft te worden geschoven. Dit was het geval bij het bestemmingsplan 'Brouwerijstraat en Pauwstraat te Noordgouwe' van de gemeente Schouwen-Duiveland, het tracébesluit 'N31 Traverse Harlingen' en de tweede fase van het besluitvormingstraject van het 'Windpark Noord-oostpolder'. In de gevallen waarin het voorbereidingstraject nog niet helemaal is doorlopen, is het mogelijk dat vertraging in een latere fase er toe leidt dat de versnelling door de toepasselijkheid van de Chw in een eerdere fase teniet wordt gedaan.

In enkele gevallen bleek dat de uitvoering al was gestart, vooruitlopend op de uitspraak op het beroep. Een voorbeeld hiervan is de 'Aardgastransportleiding Beverwijk-Wijngaarden' en het 'Gerrit Rietveldcollege Tuindorp' in Utrecht. In het laatstgenoemde voorbeeld is de start van de

bouw te verklaren door het feit dat de beroepsgronden alleen waren gericht tegen de sloop van de oude school en niet tegen de bouw van een hiernaast geplande nieuwe school.

Vervolgens deed zich in een enkel geval de omstandigheid voor als gevolg waarvan na het onherroepelijk worden van het besluit de uitvoering van het project niet doorging. Een voorbeeld van die situatie biedt de aanleg van de N340/N48 tussen Zwolle en Ommen. Na de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak werd de financiële investering heroverwogen en werden de geplande werkzaamheden uitgesteld. Een ander voorbeeld is het plan voor woningbouw op het Saronixterrein in Doetinchem; de aannemer ging failliet voordat het nieuwbouwproject kon worden uitgevoerd.

Uit het case-study onderzoek blijkt ook dat de Chw regelmatig van toepassing is op projecten die geen spoedeisend karakter hebben. Voorbeelden zijn de bestemmingsplannen 'Schieoevers Zuid' in Delft en 'De Contreie' in Oosterhout. In deze gevallen is de uitvoering van het project bij voorbaat al gepland ver na de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak. Het moment van de uitspraak heeft geen invloed op het moment van de start van de uitvoering.

Ten slotte zijn er gevallen waarin de procedure niet tot versnelling van de start van het project kan leiden omdat het beroep gegrond wordt verklaard, waardoor er in eerste instantie geen sprake kan zijn van uitvoering. Voordat de werkzaamheden kunnen beginnen, is dan eerst nieuwe besluitvorming nodig. Een voorbeeld is het bestemmingsplan 'Kern Vuren' in de gemeente Lingewaal. Vernietiging hoeft niet altijd te betekenen dat van geen sprake is van versnelling. Ondanks de vernietiging van een deel van het bestemmingsplan 'Ruimtelijke ontwikkeling gebied Schoolstraat-Oude Trambaan Thorn' in de gemeente Maasgouw is toch sprake van een geringe versnelling van de realisatie van het project. Het gebrek in het bestemmingsplan werd snel hersteld, waarna alsnog met de bouw kon worden begonnen.

Zoals in paragraaf 3.2.3 al is aangegeven, kon van 40 van de 45 projecten worden nagegaan in hoeverre sprake was van een versnelling van de uitvoering van het project als gevolg van een snellere afhandeling van een beroep tegen een in het kader van de uitvoering van het project genomen besluit. Van de overige 5 projecten zijn 4 buiten beschouwing gelaten en was van 1 project onvoldoende informatie beschikbaar over de realisatie van het project. In de tabel die op deze paragraaf volgt is te zien in hoeverre in elk van de projecten sprake is van versnelling.

Uit de tabel blijkt dat bij 24 van de 40 procedures de norm artikel 1.6 lid 4 Chw wordt gehaald en er binnen 6 maanden (of 12 maanden in het geval van een bestuurlijke lus) na het einde van de beroepstermijn uitspraak is gedaan. Voor 16 procedures wordt de norm niet gehaald. Voor 35 procedures geldt dat het beroep sneller is afgedaan dan een beroep in een vergelijkbare niet-Chw zaak. Hierbij is uitgegaan van de duur van een gemiddelde procedure bij de Afdeling bestuursrechtspraak in eerste en enige aanleg (11 maanden) en in hoger beroep (10 maanden). De overige 5 procedures hebben langer geduurd dan het gemiddelde. In deze gevallen kan bij voorbaat worden gezegd dat de toepasselijkheid van de Chw niet heeft gezorgd voor een versnelling van de

realisatie van het project. Vervolgens is gekeken naar de relatie tussen de snelheid waarmee het beroep is afgedaan en de eventuele versnelling van het project. Noodzakelijke voorwaarde is niet alleen dat de beroepsprocedure sneller is verlopen dan vergelijkbare beroepsprocedures, maar ook dat, als consequentie van het beroep dat is ingesteld tegen het in het kader van de realisering van het project genomen besluit, is gewacht met de start van het project, of dat de uitvoering van het reeds gestarte project is opgeschort. Hier is te zien dat bij 15 van de 40 projecten sprake is van versnelling, waarvan bij 4 projecten een kanttekening kan worden geplaatst omdat de realisatie mede afhankelijk is van het verloop van een andere fase in de voorbereiding van het project (in de tabel aangeduid als 'Ja*').

		Duur beroep in maanden	Duur beroep t.o.v. norm (6 of 12 maanden tussenuitspraak)	Duur beroep t.o.v. gemiddelde vergelijkbare procedure	Project versneld?	
Bijlage	Project					Toelichting
§2.1	Bestemmingsplan Barneveld 'Garderen Zuidrand'	19	+7	+8	Nee	Procedure is niet sneller verlopen dan een niet-Chw procedure en de bouw van de woningen is gestart vóór het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan.
§2.2	Bestemmingsplan Steenberg 'Oostgroeneweg Dinte-loord'	17	+11	+6	Nee	Procedure is niet sneller verlopen dan een niet-Chw procedure. Inmiddels heeft de gemeente overeenstemming bereikt met de woningstichting over de bouw van de woningen.
§2.3	Bestemmingsplan Maasdriel 'Buitengebied herziening 2009, Achterstraat Ammerzoden'	14	+8	+3	Nee	Vernietiging wegens onvoldoende onderzoek, nieuwe besluitvorming nodig. Procedure is niet sneller verlopen dan een niet-Chw procedure.
§2.4	Bestemmingsplan Olst-Wijhe 'Wijhe - Park Wijhezicht'	10	+4	-1	Ja	Start bouw huurwoningen gerelateerd aan uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak. Start ontwikkeling koopwoningen echter gerelateerd aan vraag.
§2.5	Bestemmingsplan Bloemendaal 'Bloemendaal 2012'	8	+2	-3	?	Buiten beschouwing gelaten.
§2.6	Bestemmingsplan Haarlemmermeer 'Hoofddorp Oost'	9	-3	-2	Nee	Ontwikkelingen hebben geen spoedeisend karakter, vergunningaanvragen ontbreken of zijn nog in behandeling.
§2.7	Bestemmingsplan Soest 'Vliegbasis Soesterberg'	9	+3	-2	Nee	De start van de bouw is niet gerelateerd aan de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak. De bouw van het museum is begonnen vóór het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan en de bouw van de woningen volgt na ontwikkeling van een stedenbouwkundig plan.
§2.8	Bestemmingsplan Lingewaal 'Kern Vuren'	8	+2	-3	Nee	Na vernietiging nieuwe besluitvorming nodig.
§2.9	Bestemmingsplan Woerden 'Defensie-eiland'	6	0	-5	Ja	De vergunningen kunnen eerder worden ingediend en de start van de bouw kan eerder beginnen.
§2.10	Bestemmingsplan Sint-Michiëlsgestel 'Berlicum-Noord, herziening Milrooijseweg 45-67'	7	+1	-4	Nee	Het bestemmingsplan legaliseert een bestaande situatie en een situatie die tijdens de procedure is ontstaan.
§2.11	Bestemmingsplan Veenendaal 'Balkon Zuid'	5	-1	-6	Ja	Verkoop eerste vrije kavel aantal dagen na de einduitspraak.
§2.12	Bestemmingsplan Schouwen-Duivenland 'Brouwerijstraat en Pauwstraat te Noordgouwe'	6	0	-5	Ja*	Men heeft gewacht met bouwtekeningen en verkoop woningen tot onherroepelijk worden bestemmingsplan. *Start uitvoering echter gerelateerd aan vraag; indien 70% wordt verkocht begint de bouw.
§2.13	Bestemmingsplan Oss 'Negen Kernen-2012'	5	-1	-6	?	Buiten beschouwing gelaten.
§2.14	Bestemmingsplan Oss 'Midden-Noord-Oss-2012'	5	-1	-6	Nee	Door marktsituatie nog geen uitvoering gegeven aan het project.

§2.15	Bestemmingsplan Haaren 'Den Hoek, Helvoirt'	6	0	-5	Ja	Na de uitspraak van Afdeling bestuursrechtspraak wordt met het bouwrijp maken van de grond begonnen.
§2.16	Bestemmingsplan Maasgouw 'Ruimtelijke ontwikkeling gebied Schoolstraat-Oude Trambaan Thorn'	6	0	-5	Ja	Relatief snel herstel bestemmingsplan en uitvoering na uitspraak Afdeling bestuursrechtspraak. Duur beroep sneller dan een niet-Chw procedure waardoor vertraging door vernietiging kan worden voorkomen.
§2.17	Bestemmingsplan Vught 'Centrum Vught e.o.'	6	0	-5	?	Onvoldoende informatie.
§2.18	Bestemmingsplan Utrecht 'Gerrit Rietveldcollege, Tuindorp'	5	-1	-6	Nee	Met de bouw gestart vóór het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan.
§2.19	Bestemmingsplan Leidschendam-Voorburg 'Nieuw Mariënpark'	6	0	-5	Nee	Huurovereenkomst kan niet worden nagekomen en financiering is onzeker geworden. Versnelling Chw wordt opgeheven door verträgen die zich voordoen na de einduitspraak.
§2.20	Bestemmingsplan Delft 'Schieoovers Zuid'	4	-2	-7	Nee	Lange termijn projecten, geen of nauwelijks invloed van Chw.
§2.21	Bestemmingsplan Leiden 'De Leidse Schans'	6	0	-5	Ja	Bouw eerste fase start kort na de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak en een half jaar eerder dan voorzien.
§2.22	Bestemmingsplan Katwijk 'Valkenburg'	3	-3	-8	?	Buiten beschouwing gelaten.
§2.23	Bestemmingsplan Zevenaar 'BAT-terrein'	4	-2	-7	Nee	Uitvoering project afhankelijk van aanbestedingsproject dat zorgt voor vertraging waardoor versnelling Chw wordt opgeheven.
§2.24	Bestemmingsplan Doetinchem 'Saronixterrein e.o.-2012'	5	-1	-6	Nee	De aannemer gaat failliet voordat de bouw kan starten.
§2.25	Bestemmingsplan Zwolle 'Infrastructuur Turnhoutsweg-Boeierweg'	4	-2	-7	Nee	Uitvoering begonnen vóór de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak, ook van het gedeelte dat is vernietigd.
§2.26	Bestemmingsplan Oosterhout 'De Contreie, herziening I (2012)'	5	-1	-6	Nee	Uitvoering afhankelijk van de vraag en het project heeft geen spoedeisend karakter.
§3.1	Inpassingsplan Overijssel 'N340/N48 Zwolle-Ommen'	8	+2	-3	Nee	Na de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak wordt het kostenplaatje heroverwogen en de uitvoering naar voren geschoven.
§3.2	Rijksinpassingsplan 'Transformatorstation Vijfhuizen'	7	+1	-4	Nee	Hoewel de bouw volgens planning plaatsvindt zorgt de Chw niet voor vertraging of versnelling.
§3.3	Rijksinpassingsplan 'Randstad 380 kV-verbinding Noordring Beverwijk - Zoetermeer (Bleiswijk)'	7	+1	-4	Nee	Moment indienen vergunningen en start uitvoering niet gerelateerd aan uitspraak Afdeling bestuursrechtspraak. Vergunningaanvragen nog niet ingediend.
§3.4	Rijksinpassingsplan 'Aardgastransportleiding Beverwijk - Wijngaarden'	6	0	-5	Nee	Bouw begint vóór de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak.
§4.1	Tracébesluit 'Omlegging A9 Badhoevedorp'	7	+1	-4	Ja	Start werkzaamheden na onherroepelijk worden tracébesluit en tracébesluit laatste stap in de procedure.
§4.2	Tracébesluit 'Verdubbeling N33 Assen-Veendam-Zuidbroek'	6	0	-5	Ja	Pas nadat het tracébesluit onherroepelijk is verklaard, is de realisatie van het project gestart.
§4.3	Tracébesluit 'N31 Traverse Harlingen'	4	-2	-7	Ja*	Start daadwerkelijke uitvoering project mede afhankelijk van aanbestedingsprocedure dat na de beroepsprocedure moet worden afgerond. *Hierdoor beperkte invloed Chw.
§5.1	Omgevingsvergunning Assen 'TT Institute'	6	0	-5	Ja	Start bouw is opgeschort wegens beroep bij Afdeling bestuursrechtspraak en aangevangen na de einduitspraak.
§5.2	Omgevingsvergunning Schiedam 'Casco Schiedam'	8	+2	-2 (hb)	Nee	Bouw landtunnel begint vóór de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak.

§5.3	Vergunning Waterwet Zuiderzeeland 'Windpark Noord-oostpolder' (zie ook §8.3)	7	+1	-4	Ja*	*Beperkte invloed Chw want daadwerkelijke uitvoering afhankelijk van onherroepelijk worden van besluiten uit de derde fase (zie §8.3).
§6.1	Besluit hogere waarden t.b.v. bestemmingsplan 'Buitening Parkstad Limburg 2012'	9	+3	-2	Nee	Start realisatie project mogelijk na opheffen schorsing Afdeling bestuursrechtspraak, start realisatie niet gerelateerd aan deze Chw-procedure, over het inpassingsplan ten behoeve waarvan het besluit hogere waarden is genomen nog niet uitgeprocedeerd.
§6.2	Besluit hogere waarden t.b.v. bestemmingsplan 'Negen Kernen-2012'	5	-1	-6	?	Buiten beschouwing gelaten.
§6.3	Besluit hogere waarden t.b.v. bestemmingsplan 'Brede School Maasbracht	5	-1	-6	Ja	Na de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak kan de aanbesteding worden afgerond en met de bouw worden begonnen.
§7.1	Projectplan Hollands Noorderkwartier 'Watergebiedsplan Koegras - Den Helder'	5	-1	-5 (hb)	Nee	De uitvoering van het project is gestart voor het onherroepelijk worden van het plan.
§7.2	Projectplan Zuid-Holland 'Dijkversterking Krimpen'	6	0	-5	Ja*	Na uitspraak Afdeling bestuursrechtspraak gaan de voorbereidingswerkzaamheden van start. *Start daadwerkelijke bouwwerkzaamheden afhankelijk van aanbestedings- en onteigeningsprocedure.
§7.3	Projectplan Zuid-Holland 'Dijkversterking Eiland van Dordrecht Oost'	3	-3	-8	Nee	De planning van de start van de uitvoering ligt redelijk ver na de uitspraak en is niet gerelateerd aan het moment van de uitspraak.
§8.1	Ontheffing Ffw 'A31 Haak om Leeuwarden'	12	0	+1	Nee	Werkzaamheden worden gestaakt na de tussenuitspraak en wordt hervat nadat de staatssecretaris een nieuw besluit neemt maar voordat de Afdeling bestuursrechtspraak definitief over het beroep heeft geoordeeld.
§8.2	Ontheffing aanwijzing militair luchtvaartterrein 'De Kooy'	22	+16	+12 (hb)	Nee	Procedure is niet sneller verlopen dan een niet-Chw procedure.
§8.3	Ontheffing Ffw 'Windpark Noordoostpolder' (zie ook §5.3)	7	+1	-4	Ja	Uitspraak Afdeling bestuursrechtspraak zorgt ervoor dat de realisatie van het Windpark volgens planning door kan gaan.

Hoofdstuk 4

Conclusies

4.1 Inleiding

Aan het begin van dit rapport zijn de volgende vier onderzoeksvragen geformuleerd:

1. Dragen de instrumenten van hoofdstuk 1 Chw bij aan versnelling van de procedures voor de projecten aangewezen op grond van artikel 1.1 en artikel 1.2 Chw en dragen de instrumenten bij aan de versnelling van de start van de uitvoering van projecten waarop die procedures zien?
2. Zo ja, op welke wijze?
3. In hoeverre hebben deze instrumenten, volgens de betrokkenen bij de toepassing van de wet, gevolgen voor de juridische kwaliteit van de besluiten?
4. In hoeverre ervaren betrokkenen bij de toepassing van de wet (bestuursorganen, rechters, derde-belanghebbenden) knelpunten of neveneffecten bij (het gebruik van) deze instrumenten?

In dit concluderende hoofdstuk worden die vier vragen van een antwoord voorzien. De beantwoording van de onderzoeksvragen is in de komende drie paragrafen aan de orde. De eerste twee vragen worden gezamenlijk in paragraaf 4.2 behandeld, de derde onderzoeksvraag is in paragraaf 4.3 aan de orde, de vierde en laatste in paragraaf 4.4.

4.2 Bijdrage van de Chw-instrumenten aan versnelling

De eerste twee onderzoeksvragen zien op de mate waarin en de wijze waarop de instrumenten van hoofdstuk 1 Chw bijdragen aan versnelling. Daarbij gaat het enerzijds om de versnelling van procedures ter realisering van de projecten waarop de Chw van toepassing is, en anderzijds om de versnelling van de start van de projecten zelf.

Bij het beantwoorden van de vraag naar de versnelling van de procedures maken we een onderscheid tussen bepalingen die betrekking hebben op besluitvorming en bepalingen die zien op de procedure bij de bestuursrechter. Vervolgens beantwoorden we de vraag naar de versnelling van de projecten zelf.

Voor wat betreft de *procedures bij de bestuursrechter* (de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State) kan op basis van het onderzoek het volgende worden vastgesteld.

- De verplichting van de bestuursrechter om in Chw-zaken binnen zes maanden uitspraak te doen, heeft een positief effect op de snelheid waarmee Chw-zaken worden afgedaan. Hoewel de 6-maanden uitspraaktermijn in 57% van de zaken niet wordt gehaald, is de overschrijding beperkt. Chw-zaken worden gemiddeld in 7,4 maanden afgedaan. Dat is zo'n 40% sneller dan de termijn waarbinnen vergelijkbare zaken bij de Afdeling bestuursrechtspraak worden afgedaan. Ook lukt het de Afdeling steeds beter de Chw-zaken tijdig af te doen. De gemiddelde afhandelingsduur daalde van ruim 8 maanden aan het begin van de onderzoeksperiode tot ongeveer 6 maanden aan het eind van de onderzoeksperiode.
- Is behalve een effect op de snelheid ook sprake van een effect op de uitkomst van het beroep? Daarvan *kan* sprake zijn als de uitkomst van de procedure is dat het bestreden besluit in stand blijft en de rechter een of meer van de volgende bepalingen heeft toegepast: artikel 1.4, artikel 1.6 lid 2 en/of artikel 1.6a Chw. Het instandlaten van het besluit kan dan het gevolg zijn van het feit dat een bestuursorgaan niet tot de procedure is toegelaten (art. 1.4 Chw), dat een appellant heeft verzuimd binnen de termijn gronden aan te voeren (art. 1.6 lid 2 Chw) of dat gronden die hij na afloop van de beroepstermijn heeft aangevoerd niet bij de beoordeling van het besluit worden betrokken (art. 1.6a). Afgaande op de door ons geanalyseerde uitspraken van de Afdeling is hoogstens sprake van een zeer beperkt effect. In 1% van de zaken werd een bestuursorgaan buiten de deur gehouden, in 4% van de zaken werden na afloop van de beroepstermijn aangevoerde gronden buiten beschouwing gelaten. In die zaken is derhalve denkbaar dat de uitkomst van de procedure anders was geweest als het bestuur wel had mee kunnen procederen of als de na het verstrijken van de beroepstermijn ingediende gronden wel bij de beoordeling van de rechtmatigheid van het besluit waren betrokken. Of dat werkelijk zo is, kan op basis van dit onderzoek niet worden vastgesteld.

Uit het onderzoek blijkt derhalve dat met name de invoering van artikel 1.6 lid 4 Chw positieve gevolgen heeft voor de snelheid waarmee de bestuursrechter zaken afdoet waarop deze bepaling van de Chw van toepassing is.

Voor zover het *procedures van besluitvorming* betreft, zijn de bevindingen ter zake van de instrumenten van artikel 1.3 (verplichte vergewisplicht voor adviezen), artikel 1.11 (versoepeling mer-plicht) en artikel 1.10 Chw (opnieuw gebruik maken van eerder feitenonderzoek bij hernieuwde besluitvorming) van belang.

- Over artikel 1.3 Chw kunnen we kort zijn. Wij hebben geen enkele aanwijzing dat deze bepaling bewust door bestuursorganen wordt toegepast, of dat zij van de gelding ervan profiteren. Zeker is dat er geen jurisprudentie over artikel 1.3 Chw bestaat. Het heeft er alle schijn van dat de toegevoegde waarde van de bepaling voor de versnelling van projecten afwezig is.
- Wat betreft artikel 1.11 Chw valt op dat in een substantieel aantal projecten de toepasselijkheid ervan niet aan de orde is omdat, op het moment dat artikel 1.11 Chw in werking

trad, het stadium dat moest worden beslist over alternatievenonderzoek en/of inschakeling van de Commissie voor de m.e.r. al was gepasseerd. Voor zover in projecten de vraag aan de orde is of al dan niet gebruik zal worden gemaakt van artikel 1.11 Chw, wordt ongeveer even vaak beslist om gebruik van artikel 1.11 Chw, als dat wordt beslist van gebruikmaking af te zien. Of gebruikmaking van artikel 1.11 Chw tijdwinst oplevert, hebben we niet kunnen vaststellen. De door ons geraadpleegde ervaringsdeskundigen beantwoorden deze vraag niet eenduidig.

- Tot slot artikel 1.10 Chw. In de onderzoeksperiode zijn we geen enkele uitspraak tegengekomen waarin de toepasselijkheid van artikel 1.10 aan de orde is. Uit interviews met ervaringsdeskundigen en bestudering van jurisprudentie van de Afdeling bestuursrecht spraak komt naar voren dat artikel 1.10 Chw het bestuur niet wezenlijk meer speelruimte biedt dan het al had voordat die bepaling van kracht werd. Bovendien komt het bij besluiten waarop de Chw van toepassing is maar weinig voor dat het bestuur voor de vraag staat of het zich bij het nieuwe besluit opnieuw zal baseren op feiten (onderzoeksrapporten) waarop het zich bij het eerdere, vernietigde besluit had gebaseerd. De toepassing van de bestuurlijke lus speelt daarbij een rol. Bij toepassing van een bestuurlijke lus vindt geen vernietiging plaats. Artikel 1.10 Chw is in dat geval niet aan de orde. Of het bestuursorgaan zich in de hernieuwde besluitvorming mag baseren op ‘oude’ gegevens zal dan bovendien blijken uit de tussenuitspraak waarin toepassing wordt gegeven aan de bestuurlijke lus.

De resultaten van het door ons uitgevoerde onderzoek naar de effecten van de bepalingen van de Chw die betrekking hebben op de procedure van besluitvorming (art. 1.3 en 1.10 Chw), laten zien dat de versnelling als gevolg van die bepalingen beperkt tot zeer beperkt is.

Tot slot gaan we in op de vraag of de Chw-instrumenten tot gevolg hebben dat de projecten zelf sneller gerealiseerd worden. In hoeverre is sprake van een relatie tussen de snelheid waarmee een beroep onder de Chw wordt afgedaan en de snelheid waarmee het project, in het kader waarvan de beroepsprocedure is gevoerd, wordt gerealiseerd?⁷⁵

- Het beeld is divers. Van de 40 projecten in het kader waarvan een beroepsprocedure is gevoerd waarop bepalingen van hoofdstuk 1 Chw van toepassing waren en waarvan voor dit onderzoek de relatie tussen de beroepsprocedure en de voortgang van het project is bestudeerd, geldt voor 11 dat aannemelijk is dat ze hebben geprofiteerd van de relatief snelle afhandeling van het beroep. Voor 4 van de 40 projecten is de tijdwinst, gezien de looptijd van het project als geheel, relatief beperkt.⁷⁶ Voor de overige 25 projecten geldt dat die om verschillende redenen niet hebben geprofiteerd van het feit dat er binnen zes maanden een uitspraak moet zijn. Redenen zijn onder meer dat geen sprake was van een

⁷⁵ Voor de volledigheid zij nogmaals opgemerkt dat alleen die gevallen zijn onderzocht waarin beroep is ingesteld; daarmee blijft een mogelijke versnelling van projecten doordat beroepsprocedures achterwege blijven, buiten beeld.

⁷⁶ Bij 15 projecten is sprake van versnelling, waarvan bij 4 projecten een kanttekening kan worden geplaatst omdat de realisatie mede afhankelijk is van het verloop van een andere fase in de voorbereiding van het project.

relatief snelle uitspraak, dat het beroep gegrond was, dat het aanhangig zijn van het beroep niet leidde tot uitstel van de uitvoering van het project of dat de start of voortzetting van het project pas plaatsvond, langere tijd nadat de bestuursrechter uitspraak had gedaan.

Een belangrijke bevinding van het onderzoek is derhalve dat de snelheid waarmee de procedure bij de bestuursrechter wordt afgerond in beperkte mate relevant is voor de snelheid waarmee het project daadwerkelijk wordt gerealiseerd.

4.3 Gevolgen van de Chw-instrumenten voor de juridische kwaliteit

In deze paragraaf is de vraag naar de gevolgen van de in hoofdstuk 1 van de Chw opgenomen bepalingen voor de juridische kwaliteit aan de orde. Wij onderscheiden de gevolgen voor de juridische kwaliteit van besluiten en de gevolgen voor de juridische kwaliteit van de rechtspleging door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Met betrekking tot de vraag naar de verhouding tussen de instrumenten van hoofdstuk 1 Chw en de juridische kwaliteit van besluiten maken we opnieuw een onderscheid tussen de procesrechtelijke en de procedurebepalingen van hoofdstuk 1 Chw.

- Voor elk van de procesrechtelijke bepalingen geldt dat als de rechter er toepassing aan geeft en zijn uitspraak vervolgens inhoudt dat het aangevochten besluit in stand blijft, het betreffende besluit de rechterlijke toetsing overleeft, waar dit *mogelijk* niet was gebeurd als deze bepalingen niet hadden gegolden. Met andere woorden: steeds als sprake is van de toepasselijkheid van een van de procesrechtelijke instrumenten van hoofdstuk 1 Chw en de beslissing van de rechter houdt in dat aangevochten besluit in stand blijft, is *denkbaar* dat sprake is van een situatie dat de rechter *als gevolg van de toepasselijkheid van een of meerdere van die instrumenten* een besluit dat onrechtmatig is (en dus van ondermaatse juridische kwaliteit) in stand laat. Echter, zoals we hiervoor zagen, de analyse van de door de Afdeling bestuursrechtspraak gedane Chw-uitspraken en de interviews met ervaringsdeskundigen geven geen aanleiding te veronderstellen dat de toepassing van het instrumentarium van meer dan marginale invloed is op de uitkomst van de procedures. Derhalve is er geen reden te veronderstellen dat de procesrechtelijke bepalingen van de Chw afbreuk doen aan de juridische kwaliteit van besluiten.
- Voor wat betreft de procedurebepalingen geldt het volgende. Van toepassing van artikel 1.3 Chw is op geen enkele wijze gebleken. Artikel 1.11 Chw wordt wel af en toe toegepast. Wij hebben geen aanwijzingen dat die toepassing ten koste gaat van de juridische kwaliteit van besluiten. Belangrijkste reden voor die constatering is dat de toepassing van de bepaling zich lijkt te beperken tot juist die gevallen waarin het achterwege laten van een alternatievenonderzoek en/of het raadplegen van de Commissie voor de m.e.r. geen negatieve gevolgen heeft voor het – eventuele toekomstige – oordeel van de bestuurs-

rechter over de zorgvuldigheid van de besluitvorming. Kortom, in de praktijk wordt door bestuursorganen in het kader van de zorgvuldige voorbereiding relatief veel waarde gehecht aan het onderzoeken en weergeven van (milieuvriendelijkere) alternatieven in het milieueffectrapport en de rol van de Commissie voor de m.e.r. Voor artikel 1.10 Chw geldt ten slotte dat deze bepaling de speelruimte van het bestuur bij het opnieuw beslissen na een vernietiging niet wezenlijk heeft vergroot, met als consequentie dat de bepaling ook niet kan leiden tot een wezenlijke achteruitgang van de kwaliteit van de besluitvorming.

De conclusie over de gevolgen van de toepasselijkheid van de bepalingen van de Chw op de juridische kwaliteit van besluiten luidt derhalve dat uit het onderzoek niet kan worden opgemaakt dat die kwaliteit daardoor in belangrijke mate negatief wordt beïnvloed.

Een vraag die in deze paragraaf eveneens aandacht verdient, is die naar de gevolgen van de Chw-instrumenten voor de juridische kwaliteit van de rechtspleging door de bestuursrechter. Dit onderzoek had niet primair als doel die vraag te beantwoorden, maar het onderzoek geeft wel aanleiding om daarover twee opmerkingen te maken. Beide betreffen de effecten van de termijnen die gelden voor partijen en de rechter in de beroepsprocedure op de kwaliteit van de zaaksbehandeling.

- Duidelijk is dat de 6-maanden uitspraaktermijn druk op alle betrokkenen legt en helder is ook dat daaraan risico's kunnen kleven; onder meer kan worden gedacht aan een verlies aan juridische kwaliteit als het gaat om de door betrokkenen geschreven processtukken. Appellanten en verweerder hebben minder tijd voor beroep- en verweerschrift, appellanten hebben minder mogelijkheden om verzuimen te herstellen. Uit het onderzoek komt niet naar voren dat daardoor frequent problemen ontstaan. De praktijk lijkt zich met de nieuwe termijnen te redden. Of de op snelle afdoening van de Chw-zaken gerichte behandeling door de Afdeling een succes is, hangt onder meer af van het halen van de korte termijn door verweerder; komt deze (te) laat met een inhoudelijk verweerschrift, dan gaat dat ten koste van de efficiëntie van de (ambtelijke) voorbereiding van de zaak door de Afdeling bestuursrechtspraak, omdat na binnenkomst van het verweerschrift nogmaals naar het dossier moet worden gekeken.
- Er zijn geen aanwijzingen dat de 6-maanden uitspraaktermijn gevolgen heeft voor inhoudelijke aspecten van de zaaksbehandeling door de rechter. Weliswaar maakt de rechter in Chw-bestemmingsplanzaken iets minder vaak gebruik van de mogelijkheid deskundig advies in te winnen (bij de Stichting Advisering bestuursrechtspraak (StAB)), maar het verschil met niet-Chw- bestemmingsplanzaken is niet significant.

Derhalve is niet vast te stellen of daadwerkelijk sprake is van een verlies aan juridische kwaliteit van de zaaksbehandeling door de rechter. Evenmin is vast te stellen of sprake is van een effect op de uitkomst van de procedure. Daar staat tegenover dat het de vraag is of de druk die de Chw-bepalingen opleggen aan rechter en partijen, in alle gevallen wordt gerechtvaardigd door de

spoedeisendheid van het betreffende project (zie paragraaf 3.7 en de bijlage bij hoofdstuk 3). In gesprekken met ervaringsdeskundigen zijn voorbeelden gegeven van projecten waarvoor geldt dat de voortgang ervan niet wordt beïnvloed door de vraag of de uitspraak op het beroep er na zes, negen of twaalf maanden is. Dat roept de vraag op of de 6-maanden uitspraaktermijn wel in alle gevallen het doel dient dat er mee wordt beoogd.

4.4 Knelpunten en neveneffecten bij het gebruik van de Chw-instrumenten?

In het onderzoek zijn door betrokkenen bij de toepassing van de wet knelpunten en neveneffecten genoemd die zich voordoen bij het gebruik van de instrumenten van de Chw. Voor twee daarvan geldt dat wij in het ons onderzoek daarvoor geen bevestiging hebben gevonden. Voor de andere drie knelpunten geldt dat wel.

Bij de twee knelpunten die wel zijn genoemd, maar niet in het onderzoek zijn bevestigd, gaat het om de volgende.

Geen aanwijzingen voor verdringing

Zo goed als alle ervaringsdeskundigen die wij spraken, merkten op dat het feit dat de Afdeling bestuursrechtspraak verplicht is Chw-zaken met voorrang te behandelen, er toe leidt dat de behandeling van andere zaken langer duurt. Degenen die bij de uitvoering van de Chw zijn betrokken, gaan er derhalve van uit dat sprake is van een zekere mate van verdringing. Zo stelden onze gesprekspartners bij de Raad van State dat zij de eis van afhandeling binnen zes maanden als een gegeven zien, en de vertraging (verdringing) bij andere zaken als een onvermijdelijke consequentie. Wanneer kan gesproken worden van verdringing?

Een eerste interpretatie kan zijn dat van verdringing sprake is als uit een vergelijking tussen de tijd die de Afdeling voorafgaand aan de invoering van de Chw in bestemmingsplanzaken nodig had om tot een uitspraak te komen enerzijds en de tijd die zij na invoering van de Chw in niet-Chw bestemmingsplanzaken daarvoor nodig heeft anderzijds, zou blijken dat de afhandeldingsduur van die laatste categorie zaken is toegenomen. Van verdringing in die zin is geen sprake. Immers, de gemiddelde afhandeldingsduur van zaken bij de Afdeling als rechter in eerste en enige aanleg is sinds 31 maart 2010 – ook voor niet-Chw-bestemmingsplanzaken – korter geworden.

Een tweede interpretatie is dat het verschil in afhandeldingsduur tussen Chw-zaken en niet-Chw-zaken toeneemt. Zo bezien is van verdringing ook sprake als een eventuele versnelling van de afhandeling van Chw-zaken niet gepaard gaat met een relatief even grote versnelling van de afhandeling van niet-Chw-zaken (of als een vertraging in de afhandeling van Chw-zaken gepaard gaat met een nog grotere vertraging in de afhandeling van niet-Chw-zaken). Ook daarvan is geen sprake. De onderzoeksgegevens bieden derhalve op geen enkele wijze steun voor de veronderstelling dat van verdringing sprake is.

Geen aanwijzingen voor terughoudender gebruik van rechterlijke onderzoeksbevoegdheden

In de interviews was frequent de vraag aan de orde of de verkorte afdoeningstermijn consequenties heeft voor de mate waarin in het kader van het vooronderzoek door de rechter een deskundigenonderzoek is gelast. Veel van onze gesprekspartners zeiden de indruk te hebben dat de Afdeling in Chw-zaken terughoudender is met het inschakelen van deskundigen (in de praktijk zo goed als altijd de Stichting Advisering Bestuursrechtspraak (StAB)). Uit een vergelijking tussen zaken waarop de Chw-bepalingen wel en niet van toepassing zijn, blijkt weliswaar dat de StAB in niet-Chw-zaken iets vaker wordt ingeschakeld, maar het verschil is niet significant. Ook dit veronderstelde knelpunt is door het onderzoek derhalve niet bevestigd.

Drie knelpunten waarvoor we in het onderzoek wel bevestiging hebben gevonden, betreffen het volgende.

1. De 6-maanden uitspraaktermijn is niet bevorderlijk voor een effectieve zaaksbehandeling

Het gegeven dat zaken waarop de Chw-bepalingen van toepassing zijn binnen zes maanden moeten worden afgedaan, betekent dat de Afdeling die zaken volgens een strak werkproces afhandelt. Uit gesprekken bij de Afdeling blijkt dat dat efficiënt werkt, zo lang alle betrokkenen alle proceshandelingen op tijd verrichten. Maar rek zit er niet in het systeem. Als het bestuursorgaan niet binnen de termijn met een verweerschrift komt, wordt toch gewoon gestart met de inhoudelijke beoordeling van de zaak. Komt er – wat zich nogal eens voordoet – na enige tijd alsnog een verweerschrift, dan moet opnieuw inhoudelijk naar het dossier worden gekeken. Al met al is de 6-maanden uitspraaktermijn te kort voor het realiseren van een zo efficiënt mogelijke zaaksbehandeling.

2. Toepasselijkheid Chw wordt vaak pas in een laat stadium van de procedure onderkend

Nogal eens wordt pas in een laat stadium van de procedure ontdekt dat de Chw van toepassing is op het besluitvormings- en het rechtsbeschermingstraject. Het lijkt er op dat van de besluiten die voor een project het meest essentieel zijn (zoals een bestemmingsplan), veelal wel wordt onderkend dat deze onder de Chw vallen, maar dat dit niet geldt voor een substantieel aantal (uitvoerings)besluiten die evenzeer onder de Chw vallen. In de conclusie van het eerste evaluatieonderzoek naar de werking van de procedure- en procesrechtelijke bepalingen van de Chw werd de verwachting uitgesproken dat het aantal besluiten waarop de procesrechtelijke bepalingen van de Chw van toepassing is, zeer sterk zou toenemen, met name omdat de Chw niet alleen van toepassing is op besluiten ter vaststelling van bepaalde categorieën bestemmingsplannen, maar ook op de besluiten die worden genomen ter uitvoering van die bestemmingsplannen. Die toename van het aantal door de bestuursrechter behandelde zaken waar de Chw op van toepassing is, is uitgebleven. Een eenduidige verklaring daarvoor is moeilijk te geven. Een van de redenen is, zo maken we op uit de gesprekken met ervaringsdeskundigen, dat in een aantal gevallen niet wordt onderkend dat de Chw op besluiten van toepassing is. De reden dat dit niet wordt onderkend, is in sommige gevallen onwetendheid, maar het komt ook voor dat een bestuursorgaan zich wel realiseert dat de Chw (mogelijk) van toepassing is, maar daarvan geen werk maakt. Een andere mo-

gelijke verklaring is dat de belangrijkste bezwaren worden geuit tegen de meest essentiële besluiten en dat tegen de andere (uitvoerings)besluiten minder vaak wordt geprocedeerd.

Consequentie van het feit dat het bestuursorgaan niet onderkent dat Chw-bepalingen op een besluit van toepassing zijn, is dat dit waarschijnlijk pas in de loop van de procedure bij de Afdeling bestuursrechtspraak wordt opgemerkt, met als consequentie dat de kans afneemt dat de 6 maanden uitspraaktermijn wordt gehaald.

3. Geen eenduidige relatie tussen een snelle uitspraak en snelle start van het project

Een derde knelpunt betreft het ontbreken van een eenduidige relatie tussen de versnelling van de besluitvorming en de bestuursrechtelijke procedure enerzijds en het daadwerkelijk (sneller) realiseren van de projecten waarvoor die versnelling is bedoeld anderzijds. Het oorspronkelijke oogmerk van de Chw was nadrukkelijk om de projecten waarop die wet van toepassing werd verklaard, sneller te realiseren dan zou zijn gebeurd zonder dat de bepalingen van hoofdstuk 1 Chw daarop van toepassing zijn. Die doelstelling wordt maar zeer ten dele waargemaakt, met name omdat geen sprake is van een eenduidig verband tussen de versnelling van besluitvorming en rechtsbescherming enerzijds en anderzijds de uitvoering van het project waarop de procedures betrekking hadden. Hoewel voorop staat dat het de rechtszekerheid ten goede komt als sneller duidelijkheid ontstaat over de onherroepelijkheid van de besluiten die nodig zijn om een bepaald project te realiseren, zijn er zowel projecten die ook zonder de (absolute) rechtszekerheid van start gaan (nogal eens omdat de overheid zelf initiatiefnemer is) als ook projecten waarvoor geldt dat (de versnelling van) de behandeling van de zaak door de bestuursrechter niet van invloed is op het moment waarop met het project wordt gestart. Er is geen sprake van een duidelijke causale relatie tussen de versnelling van de (besluitvormings- en rechtsbeschermings)procedures en de daadwerkelijke start van het project.

Oplossingen voor de knelpunten?

Zijn de knelpunten op te lossen? Niet zonder meer. Voor wat betreft het *eerste* en het *tweede* knelpunt is van belang iets meer te zeggen over de manier waarop de Afdeling bestuursrechtspraak Chw-zaken behandelt. Het inboeken van zaken bij de Afdeling gebeurt door de administratie. Blijkt niet uit het bestreden besluit of de bestreden uitspraak dat de Chw van toepassing is op de zaak, dan wordt – uitzonderingen daargelaten – niet al bij het inboeken van de zaak onderkend dat de Chw daarop van toepassing is en wordt op de zaak dus ook niet het traject van de versnelde behandeling toegepast. In een aantal gevallen zal in de loop van de procedure alsnog worden opgemerkt dat de Chw van toepassing is, maar dan is het meestal te laat om de 6 maanden uitspraaktermijn nog te halen.

Dat het niet om een incident gaat, blijkt uit het feit dat tegenover elke twee zaken waarvan ten tijde van het instellen van (hoger) beroep bij de Afdeling bekend is dat de Chw daarop van toepassing is, een zaak staat waarvan pas in de loop van de procedure wordt ontdekt dat de Chw van toepassing is. Anders gezegd: bij een-derde van de zaken waarvan de Afdeling beslist dat de Chw van toepassing is, wordt dit pas tijdens de procedure vastgesteld. In interviews bij de Afde-

ling is aangegeven dat in een geval waarin een bestuursorgaan niet heeft voldaan aan de plicht te vermelden dat het om een Chw-zaak gaat (en – naar wij aannemen – daarvan uit de ingediende stukken ook niet anderszins expliciet blijkt), de Afdeling zich er niet verantwoordelijk voor voelt dat de termijnen van artikel 1.6 Chw niet worden gehaald. Er vindt niet bij elke zaak waarop in theorie de Chw van toepassing is, een zelfstandig onderzoek plaats naar de vraag of dit het geval is – en al helemaal niet direct aan het begin van de procedure.

Uitgangspunt in procedures bij de bestuursrechter is dat de rechter zich beperkt tot de beoordeling van geschilpunten die door partijen zijn aangedragen. Bij de vraag of de Chw van toepassing is, gaat het niet om een punt waarop een bestreden besluit of aangevallen uitspraak (desverlangd) beoordeeld moet worden, maar om een voorschrift dat zich tot de bestuursrechter zelf richt. Die omstandigheid maakt dat de rechter moet vaststellen of de Chw van toepassing is. Immers, uit de toepasselijkheid van de Chw vloeit voort dat de rechter binnen zes maanden uitspraak moet doen. Echter, als bij binnenkomst van een beroepschrift een gedegen eigen onderzoek naar de vraag of de Chw van toepassing is zou (moeten) plaatsvinden, zou dat een ernstige inbreuk maken op de bestaande werkprocessen. Het zou een aanpassing vergen die uit een oogpunt van efficiënte zaaksbehandeling hoogst bezwaarlijk is. Daar staat tegenover dat als het onderzoek dat nodig is om vast te stellen of de Chw van toepassing is pas wordt verricht bij de voorbereiding van de behandeling ter zitting, het in het algemeen te laat is om de 6-maanden uitspraaktermijn nog te halen.

Op dit punt wringen de eisen van de wet met de eisen van praktische uitvoerbaarheid van de wet. Er zijn dan drie opties. Men kan de situatie accepteren zoals deze is. Men kan de praktijk proberen aan te passen aan de eisen van de wet. De derde mogelijkheid is dat men de wet aanpast aan de eisen van de praktijk.

Wij zouden de laatste optie willen aanbevelen. Wij vinden dat het gaat om een punt dat te belangrijk is om te laten voor wat het is. De 6-maanden uitspraaktermijn is het belangrijkste versnellingsinstrumenten van de Chw. Een belangrijk argument om de kwestie niet te laten zoals deze is, is verder dat het ongelukkig is als de hoogste algemene bestuursrechter in Nederland zich in wezen niet aan de wet houdt.

Bij de voorkeur om de wet aan te passen aan de behoeften van de praktijk en niet andersom, hebben wij in de beoordeling betrokken dat het in bedoelde gevallen gaat om zaken waarin niemand heeft onderkend dat de Chw van toepassing is en ook kennelijk door geen van de partijen is gesteld dat dit het geval zou zijn (anders zou dat uit de stukken kenbaar moeten zijn). In deze gevallen was de toepasselijkheid van de Chw kennelijk niet evident en/of bestond er voor betrokkenen blijkbaar niet de noodzaak te onderzoeken of de Chw van toepassing was. Bij dat laatste punt kan nog worden aangetekend dat van partijen die belang hebben bij snelle verwezenlijking van projecten verwacht kan worden dat zij zich van de nodige juridische deskundigheid voorzien. In de praktijk is de behoefte om te profiteren van het versnellingsinstrumentarium niet

in alle gevallen even groot. Het zou voor de Afdeling dan ook te veel gevraagd zijn om direct na binnenkomst van een beroepschrift zelfstandig te onderzoeken of de Chw van toepassing is. We bevelen dan ook aan te bezien of een wettelijke voorziening kan worden getroffen om dit probleem op te lossen.

Tot slot nog een opmerking over het *derde* knelpunt. Daarvoor geldt dat uit het onderzoek blijkt dat het door de wetgever oorspronkelijk geformuleerde doel van de Chw (kort gesteld: het stimuleren van de economie) lastig is te realiseren met behulp van wetgeving die ingrijpt op procedures van besluitvorming en rechtsbescherming. Het lijkt dan ook niet reëel al te hoge verwachtingen te koesteren over wat op dit punt van wetgeving mag worden verwacht.

Summary

Introduction

On 31 March 2010 the *Chw* (*Crisis- en herstelwet* = Crisis and Recovery Act) came into force. The purpose of the *Chw* is to accelerate the execution of infrastructure, construction, sustainability, energy and innovation projects in order to alleviate the economic crisis and to promote the recovery of the economic structure of the Netherlands. To this end, Chapter 1 of the *Chw* contains provisions intended to accelerate decision-making and legal protection procedures relating to these projects.

It was the intention that the *Chw* would only be in force for a short time; it was supposed to lapse as of 1 January 2014. Partly on the basis of the results of the evaluations of the *Chw*, it was decided that the Act should remain in force for a longer term. On 25 April 2013 the ‘Act amending the Crisis and Recovery Act and various other laws in connection with making the *Chw* permanent and making improvements in environmental law’ came into force. The validity of the *Chw* has been extended indefinitely. Article 5.9a of the *Chw* regulates the evaluation of the operation of the instruments listed in Chapter 1 of the *Chw* with the aim of accelerating and improving the projects to which these instruments apply. The current evaluation has been carried out to meet the provisions of Article 5.9a *Chw*.

Object of the evaluation

A specific objective of the *Chw* is to ensure that the preparation of decisions to implement infrastructure, building, sustainability, energy and innovation projects, and also any appeal proceedings against those decisions, are conducted as efficiently as possible. To this end, Chapter 1 of the *Chw* contains several provisions relating to decision-making and legal protection which differ from the corresponding provisions in the *Awb* (*Algemene wet bestuursrecht* = General Administrative Law Act) and – in the case of one provision – from the *Wet milieubeheer* (Environmental Management Act). The main content of the instruments currently set out in Chapter 1 is as follows.

- Provisions relating to decision-making procedures
 - Easing of obligation to produce an environmental impact assessment (Article 1.11); easing of rules regarding recommendations (Article 1.3); lighter burden of investigation in the renewed decision-making process after a decision has been annulled (Article 1.10)
- Provisions relating to judicial procedure: access and grounds of appeal
 - Grounds of appeal must be submitted before the end of the time limit (Article 1.6(2)); after the time limit has expired, no further grounds of appeal may be submitted (Article 1.6a); local and regional government authorities have limited right of appeal (Article 1.4)
- Procedural provisions: reduced time limits

- The court must expedite appeal proceedings (Article 1.6(1); the court must pronounce judgment within 6 months after the time limit for appeals has lapsed (Article 1.6(4); in certain circumstances it will be granted more time (Articles 1.7 and 1.8); if the *Stichting Advisering Bestuursrechtspraak* (*StAb* = a foundation which advises the court in questions relating to environmental and spatial planning disputes) is asked for advice in connection with the appeal proceedings in question, a time limit of 2 months applies for the foundation to make its recommendations (Article 1.6(3)).

To which projects do the provisions under Chapter 1 of the *Chw* apply? Schedules I and II to the *Chw* in particular are important in this respect. Schedule I describes several projects in general terms (for example, zoning plans which allow for the construction of 11 or more dwellings); Schedule II refers to several specific projects by name (for example, Amsterdam Noordelijke IJoevers).

For projects matching those described in Schedule I, the provisions of Section 1.2 (Articles 1.3 to 1.10) of the *Chw* apply. For projects referred to in Schedule II, Section 1.3 (Article 1.11) of the *Chw* applies as well, as is made clear by Article 1.1 of the *Chw*. Article 1.2 of the *Chw* provides that projects can be added to the Schedules to the *Chw* by Order in Council. In recent years this has happened frequently.

Purpose statement

The evaluation aims to find answers to the following four questions:

1. Do the instruments under Chapter 1 of the *Chw* help to expedite procedures relating to the projects designated by Articles 1.1 and 1.2 of the *Chw* and do these instruments help to expedite the commencement of projects for which the procedures are intended?
2. If so, in what way?
3. To what extent do these instruments, in the opinion of those involved in applying the Act, affect the legal quality of the decisions in question?
4. To what extent do those involved in applying the Act (administrative bodies, courts, third parties) experience problems or side effects associated with the use of these instruments?

Structure of the evaluation

This evaluation builds on the empirical study carried out in connection with the first evaluation of the *Chw*. This study followed a number of different lines. The starting point was to gather judgments handed down by the body which deals with the vast majority of *Chw* proceedings – the Administrative Division of the Council of State. Four hundred and fifty-one judgments were found, dating from between mid-March 2012 and the end of 2013. In addition, for 40 projects which led to judicial appeal proceedings we examined whether there was any relationship be-

tween the proceedings at the Administrative Division and their outcome on the one hand and commencement of the project on the other. For a selection of the projects referred to in Schedule II of the *Chw* we examined to what extent Article 1.11 of the *Chw* was used in decision-making relating to the implementation of the projects. To supplement these investigations, we interviewed eighteen people whose expertise and/or experience enabled them to provide us with information about the operation of the various instruments under Chapter 1 of the *Chw*.

Findings

Contribution of the Chw instruments to acceleration

The first two questions in the purpose statement are about the extent to which and the way in which the instruments under Chapter 1 of the *Chw* help to expedite procedures to implement the projects to which the *Chw* applies and to expedite the commencement of the projects themselves. In our answer to the question about expediting procedures, we distinguish between provisions about *decision-making* and provisions about *proceedings before the administrative court*.

With regard to *proceedings before the administrative court* (the Administrative Division of the Council of State), the following conclusions can be drawn from the findings of the study.

- The administrative court's obligation to pass judgment in *Chw* cases within six months (Article 1.6(4)) has a positive effect on the speed with which *Chw* cases are settled. Although in 57% of cases the 6-month time limit for passing judgment is not met, it is not exceeded by very much. On average, *Chw* cases are settled in 7.4 months, which is about 40% faster than the time in which comparable cases are settled by the Administrative Division. The Division is also getting better at dealing with *Chw* cases more quickly. The average time spent dealing with a case dropped from over 8 months at the beginning of the investigation period to approximately 6 months by the end of the investigation period. This means that Article 1.6(4) of the *Chw* has positive consequences for the speed with which the administrative court settles cases to which this provision of the *Chw* applies.
- Is there an effect on the outcome of the appeal as well as on the speed with which it is settled? Such an effect *may* exist if the contested decision is upheld due to the fact that an administrative body was not allowed to appeal (Article 1.4), that an appellant has failed to submit grounds of appeal within the time limit (Article 1.6(2)), or that grounds for appeal submitted by the appellant after the time limit has expired are not considered in the assessment of the decision (Article 1.6a). Judging by the rulings we analysed, there is at most a very limited effect. In 1% of the cases an administrative court was not allowed to appeal, while in 4% of the cases a ground for appeal submitted after the time limit had expired was not considered. This means that in these cases it is imaginable that the outcome of the proceedings might have been different if the administrative body had been able to take part in the proceedings or if the grounds for appeal submitted after expiry of the time limit had been taken into account in the assessment of the lawfulness of the deci-

sion. On the basis of this investigation, it is not possible to establish if this would in fact have been the case.

As regards *decision-making procedures*, Articles 1.3 (duty to ascertain), 1.11 (easing of the obligations regarding environmental impact assessment) and 1.10 (re-using evidence found previously for renewed decision-making) are relevant.

- As regards Article 1.3 *Chw*: we have no evidence whatsoever that this provision is deliberately applied by administrative bodies or that they benefit from its validity. It is certain that there is no case law on Article 1.3 *Chw*. It seems very likely that this provision makes no special contribution to expediting projects.
- As regards Article 1.11 *Chw*: it is evident that in a substantial number of projects its applicability is not relevant, because when Article 1.11 *Chw* came into force, those projects had already passed the stage at which a decision had to be made about investigating alternative options and/or seeking the advice of the Netherlands Commission for Environmental Impact Assessment had already been passed. When the question whether or not to use this provision does arise in projects, the decision to use it is made about as frequently as the decision not to use it. We were unable to establish whether or not use of Article 1.11 *Chw* saves time. The experiential experts we consulted did not answer this question consistently.
- As regards Article 1.10 *Chw*: in the period of investigation we did not find a single judgment in which the applicability of this provision was relevant. It seems that Article 1.10 *Chw* does not provide administrative bodies with much more leeway than they already had before that provision came into force. Moreover, with decisions to which the *Chw* applies it occurs only rarely that the administrative body is faced with the question whether it should base its new decision on evidence (investigative reports) on which the previous decision – now annulled – had been based. The application of the ‘administrative loop’ plays a role in this, because if it is applied there will be no annulment and Article 1.10 *Chw* will not be relevant. Whether or not the administrative body may use ‘old’ evidence in its new decision-making process would then also be made clear by the interlocutory ruling applying the administrative loop.

Another question is to what extent there is a relationship between the speed with which an appeal under the *Chw* is settled and the speed with which the project to which the appeal proceedings relate is executed. This varies widely. The present study examined the relationship between the appeal proceedings and the progress of 40 projects associated with appeal proceedings to which provisions of Chapter 1 *Chw* applied. In 11 of these cases it is plausible that they may have benefited from the relatively speedy settlement of the appeal proceedings. For 4 of the 40 projects, given the duration of the project as a whole, only a relatively limited amount of time was saved. For a variety of reasons the other 25 projects did not benefit from the fact that a judgment had to be pronounced within six months. Some of these reasons were that there was no question of a relatively quick judgment, that the appeal was upheld, that the fact that the appeal was brought

before the court did not lead to postponement of the execution of the project, or that the project only commenced or recommenced quite a long time after the administrative court had passed judgment.

An important finding of this study is therefore that the speed with which the proceedings before the administrative court are settled are related only to a limited extent to the speed with which the project is actually executed.

Consequences of the Chw instruments for legal quality

As regards the relationship between the instruments under Chapter 1 of the *Chw* and the legal quality of *decisions*, again we distinguish between provisions relating to judicial procedures and provisions relating to decision-making procedures.

- If the court applies one of the provisions relating to judicial procedures and it then rules that the contested decision should be upheld, then the decision in question has survived the judicial review whereas this *might not* have been the case if that provision had not been in force. This is true of each of these provisions. However, the analysis of the *Chw* judgments handed down by the Administrative Division and the interviews with experiential experts have not led us to think that application of these instruments has a more than marginal effect on the outcome of the proceedings. There is therefore no reason to suppose that the procedural provisions of the *Chw* are detrimental to the legal quality of decisions.
- As regards the provisions relating to decision-making procedures, the following conclusions can be drawn. There is no indication whatsoever that Article 1.3 *Chw* is ever applied. Article 1.11 *Chw* is applied occasionally. We found no evidence that its application adversely affects the legal quality of decisions. In practice, in connection with careful preparation administrative bodies attach relatively high value to investigating and presenting more environmentally friendly alternatives in the environmental impact assessment and to the role of the Netherlands Commission for Environmental Impact Assessment. Finally, Article 1.10 *Chw* has not essentially increased the leeway administrative bodies have when making a new decision after a decision has been annulled; the consequence is that this provision cannot lead to any essential deterioration of the quality of decision-making.

Another question is what the consequences of the *Chw* instruments are for the legal quality of the *administration of justice* by the administrative court. This study prompts us to make two comments about this. Both relate to how the time limits which apply for the parties and the court involved in the appeal proceedings affect the quality of the court's handling of the case.

- It is clear that the 6-month time limit puts pressure on everyone involved, and it is also clear that there may be risks associated with this, for instance the risk of loss of legal quality as regards the documents written by the parties. The appellants and the respondent have less time for the notice of appeal and the statement of defence, and appellants have

fewer opportunities to rectify omissions. The investigation did not show that this frequently leads to problems. It seems that in practice parties and courts manage with the new time limits. Whether or not the Division succeeds in settling *Chw* cases quickly partly depends on whether the respondent manages to meet the deadline; if the respondent submits a substantive statement of defence too late, this will have an adverse effect on the efficiency of the Division's preparation of the case, because once the statement of defence has arrived, the file will have to be re-examined.

- There is no evidence that the 6-month time limit for judgments has consequences for substantive aspects of the court's handling of the case. While the court seeks expert advice (from *StAB*, the foundation which advises courts in environmental and spatial planning disputes) somewhat less often in *Chw* zoning plan cases, the difference in relation to non-*Chw* planning zone cases is not significant.

Problems and side effects associated with the use of the *Chw* instruments

In the course of the investigation people involved in applying the Act mentioned certain problems and side effects which arise in association with the *Chw* instruments. We found confirmation of three of these in our investigation.

1. The 6-month time limit for judgments is not conducive to effective handling of cases

The fact that cases to which the *Chw* provisions apply must be settled within six months means that the Division deals with those cases according to a tight work schedule. Interviews within the Division revealed that this works efficiently so long as all parties involved carry out all the procedural actions in good time. But there is no flexibility in the system. If the administrative body fails to produce a statement of defence on time, the substantive assessment of the case just starts anyway. Then if after some time a statement of defence is submitted – which happens quite frequently – the file has to be re-examined. All in all, the 6-month deadline is too short for cases to be handled with optimal efficiency.

*2. The applicability of the *Chw* is often only realized at a late stage of the proceedings*

Parties often only discover at a late stage that the *Chw* applies to the decision-making and legal protection procedures. It seems that while the parties are often aware that the *Chw* applies to the most essential decisions involved in a project (such as those relating to a zoning plan), they often do not realize that the *Chw* also applies to a substantial number of other decisions – particularly implementation decisions. In the conclusion of the first *Chw* evaluation the expectation was expressed that the number of decisions to which the procedural provisions of the *Chw* applied would increase very substantially, particularly because the *Chw* applies not only to decisions approving certain categories of zoning plan, but also to decisions made to implement those zoning plans. This expected increase in the number of cases handled by the administrative court to which the *Chw* applied failed to occur. It is difficult to give a consistent explanation for this. One

reason we gleaned from the interviews with experiential experts is that in some cases the parties are not aware that the *Chw* applies to a decision. In some cases this is down to ignorance, but in others an administrative body is actually aware that the *Chw* may apply, but fails to do anything about it. Another possible explanation is that the most important objections are made to the most essential decisions and that fewer appeals are lodged against other decisions (such as implementation decisions).

The consequence of the fact that an administrative body does not realize that *Chw* provisions apply to a certain decision is that this fact will probably be discovered in the course of the proceedings before the Administrative Division, which will reduce the chance of the 6-month time limit being met.

3. No straightforward relationship between a quick judgment and quick commencement of the project

A third problem is the lack of a straightforward relationship between the acceleration of decision-making and judicial procedures and the acceleration of the actual execution of the projects, which was the goal of these provisions. The original explicit purpose of the *Chw* was to ensure that the projects to which the Act applied were executed more quickly than would have been the case if the provisions of Chapter 1 of the *Chw* had not applied. This objective is attained only to a very limited extent, particularly since there is no straightforward relationship between the acceleration of decision-making and legal protection procedures on the one hand and the execution of the project to which the procedures relate on the other. Although the main concern is that it is good for legal certainty if clarity about the irrevocability of the decisions needed to execute a certain project is achieved sooner, some projects commence even without absolute legal certainty (often because the government itself is the initiator), while with other projects the administrative court's handling of the case – accelerated or not – does not affect the time when the project commences. There is no clear-cut causal relationship between the acceleration of the decision-making and legal protection procedures and the actual commencement of the project.

Possible solutions for the problems

The working procedure of the Administrative Division is important in connection with the *first* and *second* problems. Cases are registered at the Administrative Division by clerks. If it is not clear from the contested decision or the contested judgment that the *Chw* applies to the case, then – with some exceptions – at the time the case is registered no-one will realize that the *Chw* applies and therefore the case will not be fast-tracked. In some cases it is discovered in the course of the proceedings that the *Chw* applies, but by then it is usually too late to meet the 6-month deadline.

For every two cases where it is known that the *Chw* applies to them when they are appealed to the Administrative Division, there is one where this is only discovered in the course of the proceedings. Interviews at the Division revealed that if an administrative body has not fulfilled its

obligation to mention that the *Chw* applies to a particular case, the Division does not feel responsible if the time limits under Article 1.6 of the *Chw* are not met. There is no independent investigation of each case to which the *Chw* might theoretically apply to establish whether or not it does in fact apply – and certainly not right at the beginning of the proceedings.

The point of departure in proceedings before the administrative court is that the court limits itself to assessing the points of dispute put forward by the parties. Whether or not the *Chw* applies is not something to assess a contested decision or challenged judgment on; it is a matter of a rule for the administrative court itself. This means that the court must establish whether the *Chw* applies, since if it does, the consequence is that the court must pronounce judgment within six months. However, a thorough investigation for every appeal as to whether or not the *Chw* applied would require an adaptation of existing working procedures which would be extremely problematic in terms of efficient case settlement. If the investigation required to establish whether the *Chw* applies is not carried out until the preparation for the hearing, then generally it is too late to meet the 6-month time limit.

In this respect the requirements of the law are at odds with the requirements of practical feasibility. Three options are open. One is to accept the situation as it is; the second is to try to adapt practice to meet the requirements of the law; and the third is to adapt the law to meet practical requirements. We recommend the last option. This point is too important to ignore. The 6-month time limit is the most important of the acceleration instruments of the *Chw*. Moreover, it is unfortunate if the highest administrative court in the Netherlands essentially fails to comply with the law.

One factor in our preference for adapting the law to meet the needs of actual practice rather than the other way around is that in some cases no-one has realized that the *Chw* applies and apparently none of the parties has drawn attention to the fact that the *Chw* applies (otherwise this should have been evident from the documents). We would also like to point out that if rapid execution of a project is in a party's interest, that party can be expected to seek appropriate legal expertise. In practice, the need to benefit from the acceleration instruments is apparently not equally great in all cases. It would therefore be going too far to require the Division to check whether the *Chw* applies to each appeal as soon as it is lodged. We recommend that efforts should be made to introduce legal provisions to deal with this problem.

Finally, a comment on the *third* problem. The investigation shows that it is difficult to achieve the objective of the *Chw* originally formulated by the lawmakers (in short, to stimulate the economy) by means of legislation which intervenes in decision-making and legal protection procedures. It therefore does not seem realistic to have high expectations as to what can be achieved through legislation in this context.

Bijlage 1 Analyse projecten

Inleiding

In deze bijlage wordt voor 45 besluiten bekeken wat het effect van de toepasselijkheid van het geheel van de procedure- en procesrechtelijke bepalingen van de Crisis- en herstelwet is op de snelheid waarop de projecten waar de besluiten betrekking op hebben worden gerealiseerd. De 45 zijn verdeeld over zeven categorieën: bestemmingplannen, inpassingsplannen, vergunningen, tracébesluiten, ontheffingen, besluiten hogere waarden en projectplannen in de zin van de Waterwet.

Voor elk project wordt weergegeven wanneer en door welk bestuursorgaan het betreffende besluit is genomen en wat de aard en omvang is van het project. Vervolgens wordt genoemd op welke datum de Afdeling bestuursrechtspraak uitspraak heeft gedaan en hoe lang het beroep heeft geduurd. De duur van het beroep is berekend in maanden na afloop van het einde van de beroepstermijn tot de datum van de einduitspraak. Om een beeld te geven van de snelheid van het beroep is de duur van het beroep afgezet tegen de duur van een gemiddelde procedure bij de Afdeling bestuursrechtspraak in eerste en enige aanleg (13 maanden) en in hoger beroep (9 maanden).

Aan de hand van bestaande documentatie en berichtgeving in de vorm van openbaar raadpleegbare bronnen op het internet en eventueel aanvullend mailcontact en telefonische interviews is een beeld gegeven van het moment van de start van de uitvoering. Ten slotte is een conclusie getrokken over de mate waarin de Crisis- en herstelwet heeft bijgedragen aan de versnelling van de realisatie van het project.

Bestemmingsplannen

Garderen Zuidrand (201111570)

Bij besluit van 21 september 2011 heeft de raad van de gemeente Barneveld het bestemmingsplan 'Garderen Zuidrand' vastgesteld. Het plan voorziet in de nieuwbouw van ongeveer 85 woningen, waaronder een al gerealiseerd woonzorgcomplex, aan de zuidzijde van Garderen.

<i>Tussenuitspraak ABRvS</i>	1 augustus 2012 (8 maanden na einde beroepstermijn)
<i>Einduitspraak ABRvS</i>	1 juni 2013 (11 maanden na tussenuitspraak)
<i>Duur beroep</i>	19 maanden
<i>Duur beroep t.o.v. gemiddelde</i>	6 maanden langer dan gemiddeld

Analyse

Hieronder wordt de voortgang van de realisatie van het project chronologisch weergegeven aan de hand van berichtgeving op het internet.

De gemeenteraad van Barneveld heeft in het najaar van 2011 het bestemmingsplan Garderen-Zuid vastgesteld. Daarmee is het licht op groen gezet voor de ontwikkeling van de woonwijk. De gemeente bereidt de komende periode het bouw- en woonrijp maken van het gebied voor. Naar verwachting kan vóór de zomer van 2012 worden gestart met deze werkzaamheden. Na de zomervakantie kunnen dan de eerste woningen worden gerealiseerd. Het plan is om te starten met het gedeelte van Bouwfonds, dat aansluit op het terrein van de Dr. Kruijmelstaete.

(Bron: http://www.barneveld.nl/actueel/woningbouw-hoge-eng-garderen_45523/)

22 November 2012: Eind mei vond de officiële start bouw van het plan plaats. Het Teus Bouwmanhof bestaat uit 36 koop- en 6 huurwoningen.

(Bron: <http://www.vandekolk.nl/actueel/afbouwfase-starterswoningen-begonnen.html>)

Conclusie

De start van de realisatie van het project is niet gerelateerd aan de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak. Tevens heeft de toepasselijkheid van de Chw hier geen invloed op. De bouw van de woningen is gestart vóór het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan en de procedure heeft 6 maanden langer geduurd dan een gemiddelde niet-Chw zaak.

Oostgroeneweg Dinteloord (201200267)

Bij besluit van 29 september 2011 heeft de raad van de gemeente Steenberghe het bestemmingsplan 'Oostgroeneweg Dinteloord' vastgesteld. Het plan voorziet in de realisatie van een nieuwe woonwijk met bijbehorende infrastructuur. De indicatieve plancapaciteit van het plan bedraagt 110 woningen. Dit betekent een toename van ongeveer 100 woningen.

<i>Uitspraak ABRvS</i>	22 mei 2013
------------------------	-------------

Duur beroep 17 maanden
Duur beroep t.o.v. gemiddelde 4 maanden langer dan gemiddeld

Analyse

Het beroep tegen het bestemmingsplan is door de Afdeling bestuursrechtspraak gegrond verklaard. Dit heeft tot gevolg dat een beperkt gedeelte van de woonbestemming in de noordoostelijke hoek van het bestemmingsplan is vernietigd. Over de start van de bouw is het volgende nieuwsbericht gevonden:

24 januari 2014: De bouw van woningen aan de Oost-Groeneweg in Dinteloord komt eindelijk van de grond. De gemeente Steenberg en Woningstichting Dinteloord zijn met elkaar overeengekomen dat de corporatie twintig levensloopbestendige woningen op het voormalige sportpark gaat realiseren.

(Bron: <http://desteenbergsebode.nl/articles/95352>)

Conclusie

De procedure heeft 4 maanden langer geduurd dan een gemiddelde soortgelijke procedure. Nu de toepassing van de Chw niet voor een versnelling van de procedure heeft gezorgd, kan de realisatie van het project hierdoor ook niet sneller van start gaan.

Buitengebied herziening 2009, Achterstraat Ammerzoden (201203374)

Bij besluit van 26 januari 2012 heeft de raad van de gemeente Maasdriel het bestemmingsplan 'Buitengebied herziening 2009, Achterstraat Ammerzoden' vastgesteld.

Uitspraak ABRvS 5 juni 2013
Duur beroep 14 maanden
Duur beroep t.o.v. gemiddelde 1 maand langer dan gemiddeld

Analyse

De Afdeling bestuursrechtspraak heeft het bestemmingsplan vernietigd. De hoofdreden hiervoor is volgens de gemeente dat er onvoldoende onderzoek is verricht naar de mogelijke hinder van bestaande bedrijven en de vraag of sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat. In de notulen van de raadscommissie ruimte van 12 juni 2013 wordt duidelijk dat 'de uitspraak wordt bestudeerd en in overleg met de initiatiefnemers van het woningplan wordt bezien of de geconstateerde gebreken gerepareerd kunnen worden'.

Conclusie

De procedure heeft 1 maand langer geduurd dan een gemiddelde soortgelijke procedure. Nu de toepassing van de Chw niet voor een versnelling van de procedure heeft gezorgd, kan de realisatie van het project hierdoor ook niet sneller van start gaan.

Wijhe - Park Wijhezicht (201207170)

Bij besluit van 11 juni 2012 heeft de raad van de gemeente Olst-Wijhe het bestemmingsplan 'Wijhe - Park Wijhezicht' vastgesteld en besloten geen exploitatieplan vast te stellen.

Het plan voorziet in de sloop van 37 woningen en de bouw van 55 huur- en koopwoningen. De herontwikkeling van het gebied heeft tevens betrekking op de herinrichting van de openbare ruimte, waaronder het park Wijhezicht en het park Weijtendaal.

<i>Uitspraak ABRvS</i>	29 mei 2013
<i>Duur beroep</i>	10 maanden
<i>Duur beroep t.o.v. gemiddelde</i>	3 maanden sneller dan gemiddeld

Analyse

Hieronder wordt de voortgang van de realisatie van het project chronologisch weergegeven aan de hand van berichtgeving op het internet.

Aannemersbedrijf Klink Nijland is maandag 23 januari 2012 begonnen met de herinrichtingswerkzaamheden van Wijhezicht als onderdeel van het plan Park Wijhezicht.

(Bron: <http://www.olst-wijhe.nl/de-gemeente/nieuws/persberichten/2012/1/24/start-werkzaamheden-plan-park-wijhezicht>)

24 mei 2013: De sloop van de woningen aan het Wijhezicht is om en nabij afgerond. Nadat de leidingen van de nutsbedrijven zijn afgesloten zal begonnen worden met de aanleg van de riolering en de nieuwe kabels en leidingen. Na aanleg van de bouwwegen kan er begonnen worden met in ieder geval de bouw van de huurwoningen, mits de Raad van State een besluit heeft genomen dat er gebouwd mag gaan worden en de omgevingsvergunning door de gemeente is verleend. Naar verwachting zal dit in de laatste week van september zijn danwel de eerste week van oktober. Of er dan ook gestart wordt met de bouw van de koopwoningen hangt af van de snelheid van de verkoop.

(Bron: <http://www.parkwijhezicht.nl/nieuwseninfo/nieuws/?d=4>)

25 juli 2013: SallandWonen heeft voor ieder woningtype een omgevingsvergunning aangevraagd bij de gemeente Olst-Wijhe. In totaal zijn er 6 woningtypen en dus 6 aanvragen voor een omgevingsvergunning ingediend. De omgevingsvergunningen van Park Wijhezicht zijn op 23 juli jl. verleend. Binnen het project Park Wijhezicht wordt een gevarieerd aanbod aan huurwoningen gerealiseerd. De bouw is half oktober 2013 van start gegaan.

(Bron: <http://www.parkwijhezicht.nl/Huurwoningen/>)

07 november 2013: Op het Van Dedemlein in Wijhe is donderdagmiddag het officiële startsein gegeven voor de bouw van 24 appartementen en 24 woningen in en rond Park Wijhezicht.

Veel sloopwerkzaamheden zijn al verricht in dit gebied, de bouw van de eerste huurappartementen aan het plein is ook al begonnen. Daarnaast zijn er zeven vrije kavels beschikbaar bij dit nieuwbouwproject.

Het project is een initiatief van woningcorporatie SallandWonen en de gemeente Olst-Wijhe.

(Bron: <http://www.destentor.nl/regio/olst-wijhe/startsein-voor-bouw-bij-park-wijhezicht-1.4086140>)

Conclusie

De start van de bouw van de huurwoningen zijn gerelateerd aan de datum van de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak. Gezien de duur van het beroep is sprake van versnelling van de realisatie van dit

deel van het project toe te rekenen aan de toepasselijkheid van de Chw. De koopwoningen worden gebouwd op het moment dat er voldoende vraag is voor de woningen. Hier is geen effect van de toepasselijkheid van de Chw te zien.

Bloemendaal 2012 (201207598)

Bij besluit van 11 juli 2012 heeft de raad van de gemeente Bloemendaal het bestemmingsplan 'Bloemendaal 2012' vastgesteld. Het plan voorziet in een aantal individuele ontwikkelingen waarvan het lastig is een moment van uitvoering van het 'project' vast te stellen. Om deze reden is ervoor gekozen dit project buiten beschouwing te laten. In de volgende paragraaf wordt een bestemmingsplan met individuele ontwikkelingen wel nader behandeld.

Hoofddorp-Oost (201207858)

Bij besluit van 24 mei 2012 heeft de raad van de gemeente Haarlemmermeer het bestemmingsplan 'Hoofddorp Oost' vastgesteld.

<i>Tussenuitspraak ABRvS</i>	27 december 2012 (4 maanden na einde beroepstermijn)
<i>Einduitspraak ABRvS</i>	5 juni 2013 (5 maanden na tussenuitspraak)
<i>Duur beroep</i>	9 maanden
<i>Duur beroep t.o.v. gemiddelde</i>	4 maanden sneller dan gemiddeld

Analyse

In het bestemmingsplan worden een aantal individuele ontwikkelingen mogelijk gemaakt. Het is hierbij lastig om vast te stellen wat het moment is van de start van de uitvoering en wat de invloed hierbij is van de toepasselijkheid van Chw. Gemeente Haarlemmermeer heeft op verzoek voor de locaties die onder het bestemmingsplan 'Hoofddorp-Oost' bekeken of er aanvragen voor bouwplannen zijn ontvangen sinds de einduitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak op 5 juni 2013. Hieruit is gebleken dat er van de 13 straten bij 2 straten 3 bouwplannen bekend zijn. De aanvraag voor deze bouwplannen zijn ingediend in april 2013, november 2013 en januari 2014. Voor alle drie gevallen geldt dat de procedure nog loopt.

Conclusie

Uit de informatie die van de gemeente is verkregen blijkt dat de ontwikkelingen die in het bestemmingsplan worden genoemd geen spoedeisend karakter hebben. Ten opzichte van het geheel lopen er een beperkt aantal vergunningprocedures en deze procedures zijn in alle gevallen nog niet afgerond. Het is onwaarschijnlijk dat het moment van de uitspraak van Afdeling bestuursrechtspraak invloed heeft of zal hebben op de start van de bouw. Er is dus geen sprake van versnelling van de realisatie van het project door de toepasselijkheid van de Chw.

Vliegbasis Soesterberg (201208983)

Bij besluit van 21 juni 2012 heeft de raad van de gemeente Soest het bestemmingsplan 'Vliegbasis Soesterberg' vastgesteld. Bij besluit van 28 juni 2012 heeft de raad van de gemeente Zeist het bestemmingsplan 'Vliegbasis Soesterberg' vastgesteld.

Aan de noordkant van de vliegbasis komt een museumkwartier met een nationaal defensiemuseum (legermuseum en luchtvaartmuseum gezamenlijk) en een informatiecentrum voor de Heuvelrug. Aan de randen van de huidige basis komt op drie plekken bebouwing met in totaal zo'n 440 woningen, op Zeister grondgebied ongeveer 275 woningen. De kern van de bebouwing grenst aan Soesterberg-Noord. Met de opbrengsten van de bebouwing worden investeringen in groen betaald.

<i>Uitspraak ABRvS</i>	19 juni 2013
<i>Duur beroep</i>	9 maanden
<i>Duur beroep t.o.v. gemiddelde</i>	4 maanden sneller dan gemiddeld

Analyse

Hieronder wordt de voortgang van de realisatie van het project chronologisch weergegeven aan de hand van berichtgeving op het internet.

De Raad van State heeft op 19 juni jl. uitspraak gedaan over het ingestelde beroep tegen het bestemmingsplan van gemeenten Zeist en Soest voor het plangebied Vliegbasis Soesterberg. Het beroep is grotendeels ongegrond verklaard. Met deze uitspraak kan het project Vliegbasis Soesterberg, na een kleine wijziging in de bestemmingsplannen, door met de uitvoering van de herinrichting van het gebied en de voorbereiding voor de woningbouw. De transformatie van de gehele Vliegbasis Soesterberg naar natuur, recreatie en wonen wordt onder andere mogelijk gemaakt door de Provincie Utrecht, gemeenten Soest en Zeist en Defensie. De partijen streven ernaar om de herinrichting in 2014 afgerond te hebben.

(Bron: <https://www.provincie-utrecht.nl/actueel/nieuwsberichten/@258849/bestemmingsplannen/>)

25 januari 2013: Minister van Defensie Jeanine Hennis-Plasschaert verrichtte 25 januari 2013 de eerste bouwhandeling van het nieuwe Nationaal Militair Museum in Soesterberg. Eind 2014 zal het museum zijn deuren openen voor het grote publiek op het terrein van de voormalige Vliegbasis Soesterberg.

(Bron: <http://rgd.nl/actueel/nieuws-en-persberichten/artikel/artikel/7981/>)

18 januari 2014: Terra Incognita ontwikkelt het stedenbouw-kundig plan voor woningbouw op de voormalige Vliegbasis Soesterberg. Aan de rand van de huidige vliegbasis komt een nieuw woongebied met in totaal zo'n 300 tot 400 woningen grenzend aan Soesterberg-Noord. Voor deze werkelijk unieke locatie ontwikkelt Terra Incognita samen met Planmaat uit Delft het stedenbouwkundig plan voor de woningbouw. In 2013 is eerst een variantenstudie uitgevoerd, inclusief een globale financiële onderbouwing. In de loop van 2014 wordt verder gewerkt aan het VO stedenbouwkundig plan en wordt een interactief planproces georganiseerd met bewoners, experts, marktpartijen en belangengroepen.

(Bron: http://www.terra-i.nl/Terra_Incognita/vliegbasis_2.html)

Conclusie

Het bestemmingsplan bestaat uit twee onderdelen; een museum en woningbouw. Bij beide onderdelen is geen sprake van versnelling van de realisatie van het project door de toepasselijkheid van de Chw.

De bouw van het museum vangt aan voordat het inpassingsplan onherroepelijk is geworden. Ten aanzien van de woningbouw wordt in 2014 een stedenbouwkundig plan ontwikkeld, het moment van de start van de bouw is in dit geval niet afhankelijk van de datum van de uitspraak van de Afdeling bestuursrecht-spraak.

Kern Vuren (201209277)

Bij besluit van 5 juli 2012 heeft de raad van de gemeente Lingewaal het bestemmingsplan 'Kern Vuren' vastgesteld. Het plan is grotendeels conserverend en gericht op het beheer van de bestaande situatie. Daarnaast zijn enkele beperkte ontwikkelingen mogelijk.

<i>Uitspraak ABRvS</i>	29 mei 2013
<i>Duur beroep</i>	10 maanden
<i>Duur beroep t.o.v. gemiddelde</i>	3 maanden sneller dan gemiddeld

Analyse en conclusie

De bestemmingen voor de in het plan genoemde projecten zijn vernietigd. Er is nieuwe besluitvorming nodig en derhalve geen versnelling van de realisatie van het project toe te rekenen aan de toepasselijkheid van de Chw.

Defensie-eiland (201210792)

Bij besluit van 27 september 2012 heeft de raad van de gemeente Woerden het bestemmingsplan 'Defensie-eiland' vastgesteld.

Doel van het plan is om het voormalige militaire terrein te herontwikkelen tot een hoogwaardig deel van de binnenstad van Woerden met het hoofddoel op wonen. De Wasserie met schoorsteen en enkele andere karakteristieke gebouwen blijven staan. In totaal worden maximaal 243 woningen en culturele voorzieningen gerealiseerd.

<i>Uitspraak ABRvS</i>	15 mei 2013
<i>Duur beroep</i>	6 maanden
<i>Duur beroep t.o.v. gemiddelde</i>	5 maanden sneller dan gemiddeld

Analyse

Hieronder wordt de voortgang van de realisatie van het project chronologisch weergegeven aan de hand van berichtgeving op het internet.

22 juli 2013: Na een positieve uitspraak van de Raad van State in mei over het gewijzigde bestemmingsplan van het Defensie-eiland, hebben we niet stil gezeten. Omdat we graag zo snel mogelijk wilden starten met de bouw van het project, hadden we bij de gemeente Woerden het plan neergelegd om gefaseerd te gaan bouwen. Afgelopen donderdag heeft de gemeente ingestemd met ons verzoek. Dit betekent dat we de typen Lunet en Ravelijn mogen realiseren. In deze blokken hebben we het hoogste voorverkooppercentage behaald. We zijn ontzettend verheugd met dit nieuws. Onze ervaring is namelijk dat met een start bouw de

verkoop verder aantrekt. De realisatie van de andere woningtypen komt hiermee dus ook een stap dichterbij!

Planning: We verwachten dit jaar nog te kunnen starten met de bouw. De eerste woningen van deze deelfase zullen dan naar verwachting eind 2014 worden opgeleverd. We hopen eind dit jaar ook te starten met de bouw van het appartementengebouw voor GroenWest in combinatie met de fietsbrug naar het station.

(Bron: <http://www.defensieilandherleeft.nl/show-news/2013-05-16/positieve-uitspraak-raad-van-state/>)

18 december 2013: Het is misschien even stil geweest vanuit onze kant, maar stilgezeten hebben wij zeker niet. Afgelopen zomer heeft de Raad van State het gewijzigde bestemmingsplan voor gefaseerde bouw van Defensie Eiland goedgekeurd. Daarna hebben wij zo snel mogelijk de omgevingsvergunning ingediend voor de woningtypen Ravelijn en Lunet. Deze heeft ter inzage gelegen bij de gemeente. Inmiddels hebben wij vernomen dat er geen bezwaren of zienswijzen zijn binnengekomen. Dat betekent dat we kunnen starten met de bouw!

Planning: Inmiddels is begonnen met het bouwrijp maken van het terrein, zodat begin 2014 de eerste paal de grond in kan. Naar verwachting wordt fase 1 het eerste kwartaal van 2015 opgeleverd.

(Bron: <http://www.defensieilandherleeft.nl/show-news/2013-12-18/feestelijke-viering-start-bouw/>)

Conclusie

Na het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan zijn vergunningprocedures doorlopen en is de grond bouwrijp gemaakt. Het beroep is 5 maanden sneller dan gemiddeld verlopen en heeft ervoor gezorgd dat de vergunningen eerder konden worden ingediend en eerder met de bouw van de woningen kan worden gestart. Er is derhalve sprake van een versnelling van de realisatie van het project door de toepassing van de Chw.

Berlicum-Noord, herziening Milrooijseweg 45-67 (201211241)

Bij besluit van 13 september 2012 heeft de raad van de gemeente Sint-Michielsgestel het bestemmingsplan 'Berlicum-Noord, herziening Milrooijseweg 45-67' vastgesteld.

Het plan biedt een juridisch-planologische regeling voor het pand aan de Milrooijseweg 45-67 voor zakelijke en medische dienstverlening (waaronder een apotheek, huisartsenpraktijk en fysiotherapiepraktijk), detailhandel in volumineuze goederen tot maximaal 5000 m², de aanwezige Boerenbond, een decorbedrijf en keuken/badkamerzaak met timmerwerkplaats en in algemene zin lichte bedrijven anderszins.

Uitspraak ABRvS

26 juni 2013

Duur beroep

7 maanden

Duur beroep t.o.v. gemiddelde

6 maanden sneller dan gemiddeld

Analyse en conclusie

Het bestemmingsplan heeft een louter conserverend karakter, er vindt geen nieuwbouw plaats, enkel inpandige aanpassingen. Het bestemmingsplan legaliseert een bestaande situatie (Boerenbond) en een situatie die tijdens de procedure is ontstaan (gezondheidscentrum). Er is derhalve geen versnelling van de uitvoering van het project toe te rekenen aan de toepasselijkheid van de Chw.

Balkon Zuid (201211298)

Bij besluit van 25 oktober 2012 heeft de raad van de gemeente Veenendaal het bestemmingsplan 'Balkon Zuid' vastgesteld. Het plan voorziet in 57 vrije kavels voor woningen vlakbij het natuurgebied De Groene Grens.

<i>Uitspraak ABRvS</i>	13 mei 2013
<i>Duur beroep</i>	5 maanden
<i>Duur beroep t.o.v. gemiddelde</i>	8 maanden sneller dan gemiddeld

Analyse en conclusie

Uit berichtgeving op het internet wordt duidelijk dat op 22 mei 2013, 9 dagen na de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak, de eerste vrije kavel is verkocht. De realisatie van het project, de verkoop van de kavels, is door de toepasselijkheid van de Chw versneld.

Op woensdag 22 mei 2013 hebben de heer en mevrouw Bochane uit Elst het eerste vrije kavel van het Bijzonder Wonen project gekocht. De ondertekening van het koopcontract vond plaats op het gemeentehuis in aanwezigheid van wethouder Arianne Hollander.

(Bron: <http://lees-meer.nl/gemeente-veenendaal/nieuwsbrief/5070/succesvol-bijzonder-wonen/49321/eerste-kavel-bijzonder-wonen-verkocht>)

Brouwerijstraat en Pauwstraat te Noordgouwe 201211351

Bij besluit van 27 september 2012 heeft de raad van de gemeente Schouwen-Duiveland het bestemmingsplan 'Brouwerijstraat en Pauwstraat te Noordgouwe' vastgesteld.

Het plan voorziet in de ontwikkeling van 11 woningen aan de Brouwerijstraat. Er worden aan de Brouwerijstraat 2 bouwblokken van 5 rijwoningen (waarvan 3 starterswoningen) en één vrijstaande woning gerealiseerd.

<i>Uitspraak ABRvS</i>	12 juni 2013
<i>Duur beroep</i>	6 maanden
<i>Duur beroep t.o.v. gemiddelde</i>	7 maanden sneller dan gemiddeld

Analyse

Hieronder wordt de voortgang van de realisatie van het project chronologisch weergegeven aan de hand van berichtgeving op het internet.

23 januari 2013: Het plan om elf woningen te bouwen aan de Brouwerijstraat en de Noordstraat in Noordgouwe wordt voorlopig niet uitgevoerd door Bouwbedrijf Boogert B.V. uit Oosterland. Dit bleek woensdag bij de Raad van State in Den Haag waar een omwonende naar toe is gestapt tegen het bestemmingsplan Brouwerijstraat en Noordstraat. Boogert gaat pas bouwen als driekwart van de woningen is verkocht. Dat lijkt niet te gaan lukken in de huidige woningmarkt.

(Bron: <http://www.pzc.nl/regio/schouwen-duiveland/boogert-stelt-bouw-elf-huizen-in-noordgouwe-uit-1.3623694>)

20 maart 2013: De sloop van de vervallen schuren aan de Ring en de Brouwerijstraat in Noordgouwe is begonnen. Bouwbedrijf Boogert, eigenaar van de schuren, laat ze slopen omdat instortingsgevaar dreigt. De schuren trokken ook hangjongeren aan. Boogert wil elf huizen bouwen op de plek van de schuren, maar doet dat pas als driekwart daarvan is verkocht.

(Bron: <http://www.pzc.nl/ regio/schouwen-duiveland/sloop-schuren-noordgouwe-begonnen-1.3724604>)

20 februari 2013: Bij de behandeling van bezwaren tegen het bestemmingsplan bij de Raad van State werd onlangs duidelijk dat het onwaarschijnlijk is dat de bouw dit jaar begint.

(Bron: <http://www.pzc.nl/ regio/schouwen-duiveland/onderzoek-veiligheid-schuren-dalebout-1.3676643>)

In een gesprek heeft een vertegenwoordiger van het Bouwbedrijf Boogert B.V. aangegeven dat men heeft gewacht met het uitwerken van de bouwplannen en het verkopen van de woningen tot de definitieve uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak. Het bestemmingsplan is erg specifiek en biedt beperkte mogelijkheden. Het bouwbedrijf geeft aan dat eerder met de bouwplannen was gestart indien het bestemmingsplan flexibiliteit bood. Na de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak is met begonnen met het uitwerken van de bouwplannen en de voorbereiding van de verkoop. Als de uitspraak enkele maanden langer op zich had laten wachten was de planning met een gelijke tijdsperiode naar voren geschoven. Indien 70% van de woningen is verkocht begint men met de bouw.

Conclusie

Het beroep is 7 maanden sneller verlopen dan gemiddeld. De toepasselijkheid van de Chw heeft de mogelijkheid om de bouw van het project te starten versneld, echter de start van de bouw is afhankelijk van de verkoop van de woningen.

Negen-Kernen-2012 (201211427)

Bij besluit van 13 september 2012 heeft de raad het bestemmingsplan 'Negen Kernen-2012' vastgesteld. Het plan voorziet in een aantal individuele ontwikkelingen waarvan het lastig is een moment van uitvoering van het 'project' vast te stellen. Om deze reden is ervoor gekozen dit project buiten beschouwing te laten. Ook het besluit hogere waarden dat ten behoeve van het bestemmingsplan 'Negen-Kernen-2012' is genomen wordt niet nader bestudeerd, zie hiervoor paragraaf 6.2 van deze bijlage.

Midden-Noord-Oss-2012 (201211442)

Bij besluit van 13 september 2012 heeft de raad van de gemeente Oss het bestemmingsplan 'Midden-Noord-Oss-2012' vastgesteld.

Voornaamste doel van het bestemmingsplan is het maken van een actuele regeling voor een bestaand gebied. Er worden vijf ontwikkelingen meegenomen, waarvan de meest omvangrijke een ontwikkeling van woningbouw op het terrein van het voormalige steenhandelsbedrijf Govers nabij het centrum van Oss; Plan Krinkelhof.

Uitspraak ABRvS

1 mei 2013

Duur beroep

5 maanden

Duur beroep t.o.v. gemiddelde

8 maanden sneller dan gemiddeld

Analyse en conclusie

Een ambtenaar van de gemeente Oss heeft aangegeven dat voor het project Krinkelhof nog geen omgevingsvergunning is aangevraagd. Gezien de marktsituatie wordt nog niet verder gewerkt met dit plan. Er is geen invloed van de toepasselijkheid van de Chw op de start van de realisatie van het project.

Den Hoek, Helvoirt (201211507)

Bij besluit van 27 september 2012 heeft de raad van de gemeente Haaren het bestemmingsplan ‘Den Hoek, Helvoirt’ vastgesteld. Het plan voorziet in de bouw van maximaal 185 woningen ten noorden van de stedelijke kern van Helvoirt.

Uitspraak ABRvS

26 juni 2013

Duur beroep

6 maanden

Duur beroep t.o.v. gemiddelde

7 maanden sneller dan gemiddeld

Analyse

Hieronder wordt de voortgang van de realisatie van het project chronologisch weergegeven aan de hand van berichtgeving op het internet. Er is daarbij onderscheid gemaakt in berichtgeving over de planning en berichtgeving over de daadwerkelijke uitvoering.

Planning

Het bestemmingsplan “Den Hoek” is op 27 september 2012 vastgesteld. Tegen het vastgestelde bestemmingsplan is één beroepschrift ingediend bij de Raad van State. Op 3 april 2013 heeft de behandeling van dit beroep plaatsgevonden. De gemeente is nu in afwachting van de uitspraak op het beroep. Afhankelijk van de uitspraak wordt de 1e fase van het plan in de 2e helft van 2013 bouwrijp gemaakt. In het 1e kwartaal van 2014 kan daadwerkelijk met de bouw van de woningen worden begonnen.

(Bron: http://www.haaren.nl/internet/projecten_221/item/voortgang-den-hoek_69589.html)

Het bestemmingsplan “Den Hoek” dat de woningbouw in dit gebied mogelijk moet maken is op 27 september 2012 vastgesteld. Dit plan wordt in 4 fasen uitgevoerd. Het bestemmingsplan is op 26 juni 2013 onherroepelijk geworden. De 1e fase van het plan wordt in het 4e kwartaal van 2013 en 1e kwartaal van 2014 bouwrijp gemaakt. In het 2e kwartaal van 2014 kan daadwerkelijk met de bouw van de woningen worden begonnen.

(Bron: http://www.haaren.nl/internet/projecten_221/rubriek/den-hoek-helvoirt_466.html)

Door de uitspraak is het bestemmingsplan onherroepelijk geworden. Dit houdt in dat de gemeente Haaren kan starten met het bouwrijp maken van de 1^e fase van het plangebied. Naar verwachting start de bouw in het eerste kwartaal van 2014.

(Bron: http://www.haaren.nl/internet/uw-gemeente-bericht_214/item/raad-van-state-verklaart-beroep-tegen-bestemmingsplan-aden-hoeka-ongegrond_107467.html#titel107467)

Uitvoering

17 januari 2014: Op dit moment is de gemeente bezig om de locatie Den Hoek bouwrijp te maken. Zoals dat er nu uitziet zullen deze werkzaamheden in mei afgerond zijn.

(Bron: <http://www.jonkersdomein.nl/>)

Conclusie

Na de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak wordt begonnen met het bouwrijp maken van de grond. Het beroep verloopt 7 maanden sneller dan gemiddeld. Er kan sneller met het bouwrijp maken van de grond en de bouw van het project worden begonnen door de toepasselijkheid van de Chw.

Ruimtelijke ontwikkeling gebied Schoolstraat-Oude Trambaan Thorn (201211545)

Bij besluit van 20 september 2012 heeft de raad het bestemmingsplan 'Ruimtelijke ontwikkeling gebied Schoolstraat-Oude Trambaan Thorn' vastgesteld.

Het plan voorziet in een planologisch-juridisch kader voor een Brede Maatschappelijke Voorziening (BMV) en de realisering van 24 woningen in het gebied Oude Trambaan, Molenweg en Schoolstraat.

<i>Uitspraak ABRvS</i>	12 juni 2013
<i>Duur beroep</i>	6 maanden
<i>Duur beroep t.o.v. gemiddelde</i>	7 maanden sneller dan gemiddeld

Analyse

De Afdeling bestuursrechtspraak heeft in haar uitspraak van 12 juni 2013 het plan gedeeltelijk vernietigd. Bij besluit van 26 september 2013 is een herziend bestemmingsplan vastgesteld. Vervolgens is de bouw van de BMV begonnen op 28 november 2013.

De gemeente was al tien jaar bezig met de realisatie van de BMV. Afgelopen donderdag (28 november 2013) ging de schop de grond in. Wethouder Smeets-Palmen verwacht dat de kinderen na de kerstvakantie in 2014 de nieuwe locatie aan de Molenweg kunnen betrekken.

(Bron: <http://peel-en-maas.gezien.nl/nieuws/naam-en-bouwboard-bmv-thorn-onthuld.html>)

Conclusie

Na de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak is het bestemmingsplan relatief snel hersteld en zijn de werkzaamheden gestart. Door de toepasselijkheid van de Chw kan vertraging door de vernietiging van een deel van het bestemmingsplan worden voorkomen. Nu het beroep 7 maanden sneller is verlopen dan een gemiddelde zaak is sprake van versnelling toe te rekenen aan de toepasselijkheid van de Chw.

Centrum Vught e.o. (201211667)

Bij besluit van 20 september 2012 heeft de raad van de gemeente Vught het bestemmingsplan 'Centrum Vught e.o.' vastgesteld. Het plan voorziet in actualisering van het planologische regime voor het centrum van Vught en in een nieuwe regeling voor bijgebouwen bij woningen.

<i>Uitspraak ABRvS</i>	19 juni 2013
------------------------	--------------

<i>Duur beroep</i>	6 maanden
<i>Duur beroep t.o.v. gemiddelde</i>	7 maanden sneller dan gemiddeld

Onvoldoende informatie over de start van de uitvoering van het project.

Gerrit Rietveldcollege, Tuindorp (201211698)

Bij besluit van 25 oktober 2012 heeft de raad van de gemeente Utrecht het bestemmingsplan 'Gerrit Rietveldcollege, Tuindorp' vastgesteld. Het doel van het bestemmingsplan is het planologisch mogelijk maken van de nieuwbouw van de school, alsmede de bouw van woningen en voorzieningen.

<i>Uitspraak ABRvS</i>	5 juni 2013
<i>Duur beroep</i>	5 maanden
<i>Duur beroep t.o.v. gemiddelde</i>	8 maanden sneller dan gemiddeld

Analyse en conclusie

De bouw van de school is begonnen voor het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan. De beroepsgronden hadden alle betrekking op de sloop van de oude school en niet op de bouw van de nieuwe school. Er is derhalve geen sprake van een versnelling van de realisatie van het project door de toepassing van de Chw.

In januari 2013 werd duidelijk dat er één beroep was ingesteld tegen het bestemmingsplan. Dit beroep had betrekking op de sloop van het huidige schoolgebouw. Op dat moment hebben de betrokken wethouders besloten te starten het bouwrijp maken van het terrein en bouw van de school en is de opdracht aan de betreffende aannemers verstrekt.

(Bron: www.utrecht.nl/images/DWS/Noordoost/huisstijl_pdf/2013/vs_GRC_30januari2013.pdf)

Nieuw Mariënpark (201211777)

Bij besluit van 25 september 2012 heeft de raad van de gemeente Leidschendam-Voorburg het bestemmingsplan "Nieuw Mariënpark" vastgesteld. Het plan voorziet in de herontwikkeling van het woon- en zorgcomplex Mariënpark.

<i>Uitspraak ABRvS</i>	19 juni 2013
<i>Duur beroep</i>	6 maanden
<i>Duur beroep t.o.v. gemiddelde</i>	7 maanden sneller dan gemiddeld

Analyse

Hieronder wordt de voortgang van de realisatie van het project chronologisch weergegeven aan de hand van berichtgeving op het internet. Er is daarbij onderscheid gemaakt in berichtgeving over de planning en berichtgeving over de daadwerkelijke uitvoering.

Wethouder Heleen Mijdam (ruimtelijke ontwikkeling) is opgelucht, dat een einde is gekomen aan een lang slepende juridische procedure. 'Het is goed dat de Raad van State als hoogste onafhankelijke rechterlijke instantie nu heeft bepaald, dat wij in deze kwestie een zorgvuldige procedure hebben doorlopen. Ik ben blij dat de initiatiefnemers deze voorzieningen nu eindelijk kunnen realiseren.'

(Bron: <http://www.leidschendam-voorburch.nl/Int/Leidschendam-Voorburg/Homepage-internet-Actueel/Nieuwsberichten/Nieuws-2013/Bestemmingsplan-Nieuw-Marinpark-onherroepelijk.html>)

Hoewel de bouwvergunning onherroepelijk is, zijn er twee redenen waarom de bouwwerkzaamheden zijn uitgesteld. Florence heeft te kennen gegeven dat zij de met Vidomes gesloten huurovereenkomst voor het zorggedeelte in de huidige vorm niet kan nakomen. Dit heeft te maken met het landelijk gewijzigde zorgbeleid. Vidomes is in overleg met Florence om andere manieren van samenwerking aan te gaan. Daarnaast is de financiering van het project onzeker geworden als gevolg van de aanscherping van de regels en criteria rond het toekennen van financiering aan corporaties. Deze zijn aangescherpt en daardoor nog strenger dan voorheen. Vidomes is hierover in gesprek met het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Wij verwachten hierover op zijn vroegst medio april 2014 meer duidelijkheid te krijgen.

Dit betekent dat de start van de verkoop en verhuur van de appartementen en bedrijfsruimten helaas ook wordt uitgesteld.

(Bron: <http://nieuwmarienpark.nl/news/Start-bouw-Nieuw-Marienpark-uitgesteld>)

Conclusie

Het beroep duurt 7 maanden korter dan een gemiddelde procedure. Echter, de eventuele versnelling door de toepasselijkheid van de Chw wordt opgeheven door omstandigheden die zich na de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak voordoen. De huurovereenkomst kan niet worden nagekomen en de financiering van het project is onzeker geworden. Uiteindelijk geen versnelling van de realisatie van het project toe te rekenen aan de toepasselijkheid van de Chw.

Schieoevers Zuid (201211838)

Bij besluit van 27 september 2012 heeft de raad van de gemeente Delft het bestemmingsplan 'Schieoevers Zuid' vastgesteld.

Het plan bevat drie ontwikkelingen: de Faradaybrug over de Schie, de verbreding van de Schie en het planologisch voorzien in een bestaande betonfabriek.

<i>Uitspraak ABRvS</i>	8 mei 2013
<i>Duur beroep</i>	4 maanden
<i>Duur beroep t.o.v. gemiddelde</i>	9 maanden sneller dan gemiddeld

Analyse en conclusie

Het bestemmingsplan voorziet in drie ontwikkelingen. De derde ontwikkeling omvat het planologisch mogelijk maken van een bestaande situatie en wordt derhalve niet beschouwd als een project. Over de andere twee projecten zijn de volgende berichten gevonden op het internet.

Faradaybrug over de Schie

De gemeente Delft zet in op fondsenwerving voor de nieuwe Faradaybrug om als zodanig de realisatie daarvan tussen 2015 en 2020 te realiseren. Met de Faradaybrug wordt de ontsluiting van de gebieden

Schieoevers-Zuid en Rotterdamseweg-Zuid sterk verbeterd en ontstaan mogelijkheden voor een sterkere verbinding van deze gebieden met TIC Delft (Technopolis). De beoogde ligging van de brug maakt investeringen in het onderliggende netwerk (met name aansluiting op Schieweg) wel noodzakelijk.

(Bron: http://www.bksonline.nl/uploads/downloads/toelichting_acties_copy2.pdf)

Wijzigingen in de wegenstructuur zijn opgenomen die in 2023 worden verwacht, zoals de nieuwe brug ter hoogte van de Faradaybrug. Die brug is in 2014 zeker nog niet te verwachten.

(Bron: http://www.ruimtelijkeplannen.nl/documents/NL.IMRO.0503.BP0019-1001/b_NL.IMRO.0503.BP0019-1001_tb15.pdf)

Verbreding van de Schie

Wens van de provincie Zuid-Holland. Eveneens een wijzigingsplan en een watervergunning vereist. Provincie dient aan te tonen dat de uitvoering binnen 10 jaar ter hand genomen wordt.

(Bron: Gemeente Delft, 18 april 2011, voorontwerpbestemmingsplan Schieoevers Zuid)

De uitvoering van deze twee projecten is relatief ver in de toekomst gelegen. Er is der halve geen effect van de Chw op de snelheid van de realisatie van het project.

De Leidse Schans (201211850)

Bij besluit van 6 november 2012 heeft de raad van de gemeente Leiden het bestemmingsplan 'De Leidse Schans' vastgesteld. Het plan voorziet in een juridisch-planologisch kader voor de realisatie van een studentencampus in het zuiden van Leiden bestaande uit ongeveer 1800 studentenwoningen, 200 starterswoningen en 1.100 m2 aan commerciële voorzieningen.

<i>Uitspraak ABRvS</i>	19 juni 2013
<i>Duur beroep</i>	6 maanden
<i>Duur beroep t.o.v. gemiddelde</i>	7 maanden sneller dan gemiddeld

Analyse

Hieronder wordt de voortgang van de realisatie van het project chronologisch weergegeven aan de hand van berichtgeving op het internet.

Het bestemmingsplan Leidse Schans is in december 2012 door de gemeenteraad vastgesteld en zal in mei onherroepelijk zijn. De bouw van de eerste fase startte op 10 juli 2013. De start bouw van de tweede fase zal naar verwachting in november 2013 plaatsvinden.

(Bron: <http://gemeente.leiden.nl/projecten/bouwenaandestad/lammenschansdriehoek/de-leidse-schans/leidse-schans/>)

11 juli 2013: Gisteren is de bouw begonnen voor de Leidse Schans in Leiden. De eerste fase omvat 583 studentenwoningen, waarvan er 457 in belegging worden genomen door Syntrus Achmea Real Estate & Finance (REF). De overeenkomst tussen Syntrus Achmea REF met Vorm en Ballast Nedam (de ontwikkelingscombinatie Vof de Leidse Schans) krijgt hiermee een vervolg. Begin 2015 kunnen de eerste studenten hun nieuwe woning betrekken. In het totale plangebied worden ongeveer 1.900 studentenwoningen en 205 starterswoningen in fasen gerealiseerd. In 2018 moet het volledige gebied zijn voltooid. Over enkele maanden

den begint ook de bouw van het tweede complex, een woongebouw met 117 koop- en huurwoningen voor starters.

Met het begin van de bouw leverde de gemeente Leiden ook de eerste gronden aan Vof de Leidse Schans. Ook de levering van appartementsrechten wordt aan de beide fondsen van Syntrus Achmea REF overgedragen. Hiermee begint de gebiedsontwikkeling bijna een half jaar sneller dan was voorzien.

(Bron: <http://www.vastgoedmarkt.nl/nieuws/2013/07/11/Begin-bouw-studentencomplex-Leidse-Schans>)

Conclusie

De bouw van de eerste fase van het project begint kort na de uitspraak van de Afdeling bestuursrecht-spraak en een half jaar eerder dan gepland. De procedure heeft 7 maanden korter geduurd dan een gemiddelde procedure. Geconcludeerd kan worden dat de realisatie van het project is versneld door de toepas-selijkheid van de Chw.

Valkenburg Dorp (201300224)

Bij besluit van 29 november 2012 heeft de raad van de gemeente Katwijk het bestemmingsplan ‘Valkenburg Dorp’ vastgesteld. Het bestemmingsplan is een herziening van de bestemmingsplannen ‘Valkenburg’, ‘Joghtlust’ en ‘Twee woonplekken’. In het bestemmingsplan zijn vooral bestaande regelingen overgenomen, maar ook enkele wijzigingen doorgevoerd zoals dubbelbestemmingen voor archeologische waarden, voor cultuurhistorische waarden en een beschermingszone voor de gasleiding. Daarnaast bevat het plan enkele nieuwe ontwikkelingen zoals een woning aan De Hoop, een woonbestemming op Hoofdstraat 9a, eventuele woningbouw op de locatie Bloemenlaan 18.

Het plan voorziet in een aantal individuele ontwikkelingen waarvan het lastig is een moment van uitvoering van het ‘project’ vast te stellen. Om deze reden is ervoor gekozen dit project buiten beschouwing te laten.

BAT-terrein (201300834)

Bij besluit van 28 november 2012 heeft de raad van de gemeente Zevenaar het bestemmingsplan ‘BAT-terrein’ en het gelijknamige exploitatieplan vastgesteld.

Het plangebied is gelegen op het terrein van de voormalige sigarettenfabriek BAT en wordt globaal begrensd door de Kerkstraat en de Babberichseweg. Het plan voorziet in de huisvesting van het gemeentehuis, de bouw van ruim 200 woningen en biedt de mogelijkheid tot de realisatie van maatschappelijke en culturele voorzieningen.

<i>Uitspraak ABRvS</i>	15 mei 2013
<i>Duur beroep</i>	4 maanden
<i>Duur beroep t.o.v. gemiddelde</i>	9 maanden sneller dan gemiddeld

Analyse

Hieronder wordt de voortgang van de realisatie van het project chronologisch weergegeven aan de hand van berichtgeving op het internet.

15 mei 2013: Zevenaer hoeft haar plannen met het BAT-terrein aan de Kerkstraat niet aan te passen. Dat heeft de Raad van State woensdag bepaald, na bezwaren van het landgoed Zevenaer en de Nederlandse Spoorwegen. De Raad van State deelt de bezwaren van beide organisaties niet. Dat betekent dat Zevenaer haar plannen met het gebied voort kan zetten.

(Bron: <http://www.gelderlander.nl/regio/liemers/zevenaer-kan-verder-met-bat-terrein-1.3817654>)

27 december 2013: 'Het wachten is op de uitslag van het kort geding, daarna kan een start gemaakt worden met het uitwerken van de ontwerpen tot bestekniveau, gevolgd door de werktekeningen. Als dat allemaal voor elkaar is, kan de aannemer beginnen met de bouw van een eigentijds gemeentehuis waarin transparantie en openheid het motto zullen zijn.'

(Bron: [Liemerslantaren.nl](http://liemerslantaren.nl), *De metamorphose van Hal 12: de architect Rowin Petersma*, 27 december 2013)

28 januari 2014: In een korte reactie laten burgemeester en wethouders weten teleurgesteld te zijn over de winst die bouwbedrijf BAM vrijdag bij de rechter geboekt heeft. Door die uitspraak kan de verbouwing van het BAT-kantoor tot gemeentehuis nog niet van start gaan.

De rechtbank steunt het pleidooi van bouwbedrijf BAM dat Zevenaer op een verkeerde wijze een selectie heeft gemaakt uit 5 bouwbedrijven. Het college zegt tijd nodig te hebben om de uitspraak te bestuderen. Burgemeester en wethouders kondigen aan om woensdagavond tijdens de vergadering van de gemeenteraad met meer informatie te komen.

(Bron: <http://www.gelderlander.nl/regio/liemers/zevenaer-onaangenaam-verrast-door-uitspraak-1.4195245>)

Conclusie

Na de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak wordt het definitieve ontwerp vastgesteld en kan het aanbestedingstraject worden vervolgd. Uitvoering project echter nog niet gestart want aanbestedingstraject moet opnieuw. De versnelling toe te rekenen aan de toepasselijkheid van de Chw van 9 maanden ten opzichte van het gemiddelde wordt opgeheven door vertraging in de aanbestedingsprocedure.

Saronixterrein e.o.-2012 (201301238)

Bij besluit van 6 december 2012 heeft de raad van de gemeente Doetinchem het bestemmingsplan 'Saronixterrein e.o.-2012' vastgesteld.

Het plan voorziet in het mogelijk maken van vrijstaande woningen, twee-onder-éénkapwoningen, rijwoningen, zorgwoningen, appartementen en een of meer supermarkten met daarboven appartementen op het Saronixterrein.

<i>Uitspraak ABRvS</i>	19 juni 2013
<i>Duur beroep</i>	5 maanden
<i>Duur beroep t.o.v. gemiddelde</i>	8 maanden sneller dan gemiddeld

Analyse en conclusie

Een vertegenwoordiger van een van de makelaars die bij het project betrokken is geeft aan dat de aannemer, Goldewijk Bouw B.V., medio februari 2014 failliet is verklaard: 'De curator is op het moment bezig om te kijken of een doorstart mogelijk is of dat een andere aannemer het nieuwbouwproject overneemt.' De toepasselijkheid van de Chw heeft in dit geval niet voor een versnelling van de realisatie van het project gezorgd.

Infrastructuur Turnhoutsweg-Boeierweg, Zwolle (201301468)

Bij besluit van 10 december 2012 heeft de raad van de gemeente Zwolle het bestemmingsplan 'Infrastructuur Turnhoutsweg-Boeierweg, Zwolle' vastgesteld.

Het bestemmingsplan neemt de overlast weg van de direct aanwonenden Turnhoutsweg door deze weg in te richten als 30 km/h gebied met de nodige aanvullende maatregelen waaronder het verplaatsen van de uitrit Scania, waardoor deze route geen aantrekkelijk alternatief meer vormt voor vrachtverkeer c.q. doorgaand verkeer.

<i>Uitspraak ABRvS</i>	26 juni 2013
<i>Duur beroep</i>	4 maanden
<i>Duur beroep t.o.v. gemiddelde</i>	9 maanden sneller dan gemiddeld

Analyse

Hieronder wordt de voortgang van de realisatie van het project chronologisch weergegeven aan de hand van berichtgeving op het internet.

7 mei 2013: De Turnhoutsweg en de Boeierweg nabij Spoolde en Westenholte worden vanaf 13 mei heringericht. De kruising Westenholtterallee/Boeierweg krijgt extra uitvoegstroken en de Turnhoutsweg krijgt de functie van een buurtontsluitingsweg met een maximale snelheid van 30 km/uur. Dit moet bevorderen dat de nabijgelegen Westenholtterallee vaker wordt gebruikt als doorgaande weg voor vrachtverkeer.

De werkzaamheden ten behoeve van de herinrichting vinden plaats in twee fases:

- Tijdens de eerste fase, van half mei tot en met eind juli, vinden er werkzaamheden plaats aan de Turnhoutsweg en de kruisingen Westenholtterallee/Boeierweg en Westenholtterallee/Hertsenbergweg.
- Tijdens de tweede fase, van half augustus tot en met eind oktober, vinden er werkzaamheden plaats aan de Boeierweg.

(Bron: <http://www.weblogzwolle.nl/content/view/34964/55/>)

Het bestemmingsplan is deels onherroepelijk geworden op 27 juni 2013. Het gedeelte Turnhoutsweg is vernietigd door de uitspraak van de Raad van State.

(Bron: <http://www.zwolle.nl/wonen-leven/bouwen-wonen/bestemmingsplannen/bp-westenholte/geldend-westenholte/Infrastructuur-Turnhoutsweg-Boeierweg.htm>)

7 oktober 2013: De werkzaamheden ten behoeve van de herinrichting van de Turnhoutsweg en Boeierweg worden afgerond op woensdag 9 oktober. Met de aanpassingen die tijdens de herinrichting zijn doorgevoerd, moet de nabijgelegen Westenholtterallee vaker worden gebruikt als doorgaande weg voor vrachtverkeer.

De herinrichting van de Turnhoutsweg en Boeierweg is van start gegaan op maandag 13 mei en is volgens planning afgerond. Vanaf donderdag 10 oktober kan verkeer weer gebruik maken van beide wegen.

(Bron: <http://www.weblogzwolle.nl/content/view/37140/55/>)

Conclusie

Er is geen versnelling van de realisatie van het project toe te rekenen aan de toepasselijkheid van de Chw. De werkzaamheden zijn gestart voordat de Afdeling bestuursrechtspraak einduitspraak heeft gedaan.

De Contreie, herziening I (2012) (201303088)

Bij besluit van 22 januari 2013 heeft de raad van de gemeente Oosterhout het bestemmingsplan 'De Contreie, herziening I (2012)' vastgesteld.

Het plan voorziet in de herziening van het op 19 januari 2010 vastgestelde bestemmingsplan 'De Contreie'. Vanwege de veranderende marktomstandigheden en het achterwege blijven van de realisering van een school binnen het plangebied is een andere stedenbouwkundige invulling gegeven aan het zuidoostelijke deel van het plangebied van dat plan. In deze nieuwe stedenbouwkundige opzet is onder andere een hoogteaccent voorzien in de vorm van een appartementengebouw van zeven bouwlagen.

<i>Uitspraak ABRvS</i>	21 aug 2013 (einduitspraak) 5 juni 2013 (kortsluiting)
<i>Duur beroep</i>	5 maanden
<i>Duur beroep t.o.v. gemiddelde</i>	8 maanden sneller dan gemiddeld

Analyse en conclusie

Uit een gesprek met de verantwoordelijk ambtenaar is gebleken dat het bestemmingsplan een verdunning van de geplande woningen betreft. Het bestemmingsplan en de op basis daarvan gevoerde procedure had geen spoedeisend karakter. De start van de bouw zal worden gerelateerd aan de vraag naar woningen. Indien de procedure langer had geduurd had dit geen invloed gehad op de start van de bouw. Er is derhalve geen versnelling van de realisatie van het project door de toepasselijkheid van de Chw.

Inpassingsplannen

N340/N48 Zwolle-Ommen (201208752)

Bij besluit van 12 juli 2012 hebben provinciale staten van Overijssel het inpassingsplan 'N340/N48 Zwolle-Ommen' vastgesteld. Het plan voorziet in een nieuwe wegaanleg N340 alsmede de reconstructie van de A28 en de N340.

<i>Uitspraak ABRvS</i>	26 juni 2013
<i>Duur beroep</i>	8 maanden
<i>Duur beroep t.o.v. gemiddelde</i>	5 maanden sneller dan gemiddeld

Analyse

Hieronder wordt de voortgang van de realisatie van het project chronologisch weergegeven aan de hand van berichtgeving op het internet.

Vanaf 2012: Planning voorbereiding uitvoering, grondverwerving en beroepsmogelijkheden
Vanaf 2015: Planning uitvoering van de werkzaamheden
(Bron: <http://www.overijssel.nl/actueel/nieuws-wegen/werk-weg/n340-vlotter-veilig/project/planning/>)

De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft vandaag (26 juni 2013) het inpassingsplan 'N340/N48 Zwolle-Ommen' van de provincie Overijssel in stand gelaten. Dit betekent dat het inpassingsplan definitief is geworden en dat de provincie aan de slag kan.
(Bron: <http://www.overijssel.nl/actueel/nieuws-wegen/werk-weg/n340-vlotter-veilig/nieuws%28brieven%29/@182356/provincie-overijssel/>)

In de motie van de PVV die met 30 stemmen voor en 16 stemmen tegen is aangenomen wordt GS opgeroepen om het Provinciaal Inpassingsplan N340/N48 te heroverwegen en te zoeken naar een bezuiniging van € 120-150 miljoen in de plannen.
(Bron: <http://www.overijssel.nl/actueel/nieuws-wegen/werk-weg/n340-vlotter-veilig/nieuws%28brieven%29/@186874/provinciale-staten-0/>)

Op 12 juli 2012 hebben PS het geld beschikbaar gesteld voor de N340/N48 en de N377.
De gemeenteraad van Hardenberg heeft de bestemmingsplannen op 3 december 2013 unaniem vastgesteld. En op 26 november 2013 is het wijzigingsplan voor Drogteropslagen vastgesteld door B en W van gemeente de Wolden. Nu zijn we bezig met de voorbereiding van de uitvoering. Waar nodig worden aanvullende technische onderzoeken uitgevoerd en contracten gemaakt. De aanbesteding start vervolgens medio 2014, waarna de uitvoering van start gaat. Naar verwachting is de uitvoering gereed in 2015. De knelpunten op de N377 willen we graag oplossen voordat de reconstructie van de N340/N48 begint.
(Bron: <http://www.overijssel.nl/actueel/nieuws-wegen/werk-weg/n377-duurzaam/project/>)

Door het aannemen van de motie J. Nijhof c.s. is het op dit moment onzeker op welke wijze de projecten N340/N48 en N377 zullen voortgaan. Als direct gevolg van het aannemen van deze motie, en met als doel om te voorkomen dat nog onomkeerbare beslissingen genomen worden of kosten gemaakt worden die bij nader inzien onnodig blijken te zijn, hebben we 17 december jl. besloten een aantal lopende activiteiten vooralsnog op te schorten.

Voordat de realisatie kan starten zullen het aanbestedingsdossier en het onteigeningsdossier moeten worden aangepast aan de nieuwe scope. Hiermee kan gestart worden als duidelijkheid bestaat over deze scope. Rekening houdend met besluitvorming over de heroverweging, is de kans groot dat de uitvoering niet start vóór 2016. Oplevering is daarmee niet vóór 2019 te verwachten.

(Bron: Provincie Overijssel, 21 januari 2014, Brief Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten)

Conclusie

In dit geval is er geen versnelling van de realisatie van het project door de toepasselijkheid van de Chw. Nadat de Afdeling bestuursrechtspraak uitspraak heeft gedaan wordt de hoogte van de financiële investering op verzoek van de Provinciale Staten van Overijssel heroverwogen en de gepande werkzaamheden uitgesteld.

Randstad 380 kV-verbinding Noordring Beverwijk - Zoetermeer (Bleiswijk) (201210308)

Bij besluiten van 28 augustus 2012 en 3 september 2012 hebben de ministers van Economische Zaken en van Infrastructuur en Milieu het inpassingsplan 'Randstad 380 kV-verbinding Noordring Beverwijk - Zoetermeer (Bleiswijk)' vastgesteld.

Het rijksinpassingsplan voorziet in de aanleg van een nieuwe 380 kV hoogspanningsverbinding van ongeveer 60 km tussen Beverwijk en Zoetermeer, de zogenoemde Noordring. De Noordring vormt het noordelijke deel van de Randstad 380 kV-hoogspanningsverbinding. Voor het zuidelijk deel van deze verbinding, de zogenoemde Zuidring, is op 28 augustus 2009 een rijksinpassingsplan vastgesteld, welk plan, afgezien van de plangrens, bij uitspraak van de Afdeling van 29 december 2010 in rechte onaanastbaar is geworden. Op 26 juni 2012 is een partiële herziening van het rijksinpassingsplan voor de Zuidring vastgesteld. De Zuidring is thans in aanbouw.

<i>Uitspraak ABRvS</i>	5 juni 2013
<i>Duur beroep</i>	7 maanden
<i>Duur beroep t.o.v. gemiddelde</i>	6 maanden sneller dan gemiddeld

Analyse

Over de voortgang van het project is op de site van de beheerder Tennet het volgende te vinden.

5 juni 2013: Voordat met de realisatie kan worden begonnen, moet nog een aantal vergunningen voor de bouw worden verleend. Volgens planning zal de bouw van de nieuwe verbinding Beverwijk-Vijfhuizen in 2014 starten en van de verbinding Vijfhuizen-Bleiswijk naar verwachting in 2015. In 2013 zal TenneT ook beginnen met de bouw van de station Vijfhuizen en in 2014 met station Beverwijk.

(Bron: <http://www.tennet.eu/nl/nl/nieuws/article/council-of-state-issues-positive-judgment-on-vijfhuizen-substation-and-beverwijk-zoetermeer-section.html>)

Een publieksvoorlichter van TenneT heeft aangegeven dat de werkzaamheden voor de hoogspanningsverbinding in 2014 starten. De start is afhankelijk van de uitkomst en de verloop van de vergunningaanvraag die begin 2014 wordt ingediend.

Conclusie

Er is geen sprake van aantoonbare versnelling van de realisatie van het project door de toepasselijkheid van de Chw. Hoewel de procedure 6 maanden sneller verloopt dan gemiddeld is de bouw van de hoogspanningsverbinding ten tijde van het onderzoek nog niet begonnen omdat de vergunningen hiervoor nog niet zijn ingediend.

Transformatorstation Vijfhuizen (201209966)

Bij besluiten van 7 september 2012 en 10 september 2012 hebben de ministers van Economische Zaken en van Infrastructuur en Milieu het inpassingsplan ‘Transformatorstation Vijfhuizen’ vastgesteld.

Het rijksinpassingsplan voorziet in het planologisch mogelijk maken van een nieuw transformatorstation in de gemeente Haarlemmermeer naast het bestaande 150/50/10 kV-transformatorstation. Het in het rijksinpassingsplan voorziene transformatorstation gaat het bestaande 150 kV-net verbinden met de nieuw aan te leggen 380 kV-hoogspanningsverbinding tussen Beverwijk en Bleiswijk, de zogenoemde Noordring.

TenneT is krachtens de Elektriciteitswet 1998 aangewezen als beheerder van het landelijke hoogspanningsnet en zal uitvoering geven aan het rijksinpassingsplan en de bijbehorende uitvoeringsbesluiten.

<i>Uitspraak ABRvS</i>	5 juni 2013
<i>Duur beroep</i>	7 maanden
<i>Duur beroep t.o.v. gemiddelde</i>	6 maanden sneller dan gemiddeld

Analyse

Over de voortgang van het project is op de site van de beheerder Tennet het volgende te vinden.

5 juni 2013: Voordat met de realisatie kan worden begonnen, moet nog een aantal vergunningen voor de bouw worden verleend. Volgens planning zal de bouw van de nieuwe verbinding Beverwijk-Vijfhuizen in 2014 starten en van de verbinding Vijfhuizen-Bleiswijk naar verwachting in 2015. In 2013 zal TenneT ook beginnen met de bouw van de station Vijfhuizen en in 2014 met station Beverwijk.

(Bron: <http://www.tennet.eu/nl/nl/nieuws/article/council-of-state-issues-positive-judgment-on-vijfhuizen-substation-and-beverwijk-zoetermeer-section.html>)

Een publieksvoorlichter van TenneT heeft aangegeven dat de bouw van het transformatorstation Vijfhuizen daadwerkelijk eind 2013 is gestart. Het is niet duidelijk geworden in hoeverre de start van de bouw van het station was gerelateerd aan de datum van de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak.

Conclusie

De bouw van de nieuwe hoogspanningsverbinding en het transformatorstation kan volgens planning plaatsvinden. De procedure bij de Afdeling bestuursrechtspraak zorgt niet voor vertraging en ook niet voor aantoonbare versnelling van de start van de werkzaamheden van het station. De start van de bouw is niet gerelateerd aan het moment van de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak.

Aardgastransportleiding Beverwijk – Wijngaarden (201211770)

Bij besluit van 15 oktober 2012 hebben de ministers van Economische Zaken en Infrastructuur en Milieu het inpassingsplan ‘Rijksinpassingsplan Aardgastransportleiding Beverwijk – Wijngaarden’ vastgesteld.

Het inpassingsplan voorziet in de aanleg van een aardgastransportleiding tussen het compressorstation gelegen nabij Beverwijk en het compressorstation gelegen nabij Wijngaarden. Gasunie is initiatiefnemer van het inpassingsplan en verantwoordelijk voor de uitvoering daarvan.

<i>Uitspraak ABRvS</i>	19 juni 2013
<i>Duur beroep</i>	6 maanden
<i>Duur beroep t.o.v. gemiddelde</i>	7 maanden sneller dan gemiddeld

Analyse

Hieronder wordt de voortgang van de realisatie van het project chronologisch weergegeven aan de hand van berichtgeving op het internet. Er is daarbij onderscheid gemaakt in berichtgeving over de planning en berichtgeving over de daadwerkelijke uitvoering.

Planning

Fase 1: Het inpassingsplan en het MER. De Raad van State heeft bij uitspraak van 19 juni 2013 alle ingestelde beroepen ongegrond verklaard.

Fase 2: Van 21 september tot en met 1 november 2012 heeft het ontwerpbesluit op de aanvraag voor een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 voor dit project ter inzage gelegen. Er zijn geen zienswijzen op dit het ontwerpbesluit ingediend.

Fase 3: de omgevingsvergunning heeft in ontwerp van 26 juli tot en met 5 september 2013 ter inzage gelegen. Het besluit heeft van 11 oktober 2013 tot en met 22 november 2013 ter inzage gelegen.

(Bron: <http://www.rvo.nl/subsidies-regelingen/aardgastransportleiding-beverwijk-wijngaarden>)

Met de aanleg van de leiding kan worden begonnen als het inpassingsplan en de benodigde besluiten onherroepelijk zijn geworden en met de grondeigenaren overeenstemming is bereikt over het leggen van de leiding in hun grond danwel het gedogen van de leidingaanleg is opgelegd. Vooralsnog is de aanleg van de leiding gepland vanaf het voorjaar van 2013; afhankelijk van het moment waarop het inpassingsplan en de overige benodigde besluiten zijn vastgesteld.

(Bron: Gasunie, 10 vragen/antwoorden over de gastransportleiding Beverwijk-Wijngaarden)

Uitvoering

Van 1 april 2013 tot 1 oktober 2014 werkt Gasunie aan de aanleg van een gastransportleiding van Beverwijk in Noord-Holland naar Wijngaarden in Zuid-Holland.

(Bron: <http://www.gasuniebouw.nl/wat-bouwen-we>)

15 maart 2013: Op 2 april 2013 start Gasunie met de aanleg van een gastransportleiding tussen Beverwijk in Noord-Holland en Wijngaarden in Zuid-Holland. De leiding is 91 kilometer lang en komt te liggen in de gemeenten Beverwijk, Zaanstad, Velsen, Haarlemmerliede, Haarlemmermeer, Kaag en Braassem, Rijnwoude, Zuidplas, Ouderkerk, Bergambacht, Nederlek en Molenwaard.

27 maart 2013: Het persbericht over de start van de werkzaamheden in de gemeenten Beverwijk, Velsen, Zaanstad en Zuidplas is zojuist naaar de regionale en lokale media verzonden.

4 april 2013: Afgraven teelaarde en aanbrengen proefbemaling Rottedijk Moerkapelle (met foto's).
(Bron: <https://www.facebook.com/Gasuniebouw1>)

Conclusie

Hoewel wordt aangekondigd dat pas met de bouw kan worden gestart nadat het inpassingsplan onherroepelijk is geworden start de bouw begin april 2013 en wordt op inpassingplan pas op 19 juni 2013 onherroepelijk. Er is derhalve geen sprake van versnelling van de realisatie van het project door de toepassing van de Chw.

Tracébesluiten

Omlegging A9 Badhoevedorp (201205043)

Bij besluit van 23 april 2012 heeft de minister van Infrastructuur en Milieu op grond van de Tracéwet, het tracébesluit 'Omlegging A9 Badhoevedorp' vastgesteld. De A9 tussen knooppunt Raasdorp en knooppunt Badhoevedorp loopt vanaf 2018 niet meer dwars door Badhoevedorp, maar komt ten zuiden om het dorp heen te liggen.

<i>Uitspraak ABRvS</i>	27 december 2012
<i>Duur beroep</i>	7 maanden
<i>Duur beroep t.o.v. gemiddelde</i>	6 maanden sneller dan gemiddeld

Analyse

Hieronder wordt de voortgang van de realisatie van het project chronologisch weergegeven aan de hand van berichtgeving op het internet.

December 2012	Onherroepelijk tracébesluit (na behandeling eventuele beroepsprocedures)
Februari 2013	Start voorbereidende werkzaamheden, zoals verleggen kabels en leidingen, sloopen opstellen en onderzoek naar niet gesprongen explosieven.
November 2013	Start uitvoering door Combinatie Badhoeverbogen
27 november 2013	Mijlpaal 1: Start werkzaamheden omlegging A9 Badhoevedorp
2014	Verlegging busbaan / Loevesteinse Randweg
2017 - 2018	Volledige openstelling nieuwe A9
2018	Sloop huidige A9 gereed
2018 en verder	Herontwikkeling vrijgekomen tracé A9 door gemeente Haarlemmermeer (Bron: http://www.rws.nl/wegen/plannen_en_projecten/a_wegen/a9/omlegging_bij_badhoevedorp/planning_en_aanpak/)

27 november 2013: Na een periode van voorbereidende werkzaamheden is vandaag het officiële startschot gegeven voor de werkzaamheden aan de nieuwe A9 in Badhoevedorp.
(Bron: http://www.rws.nl/actueel/nieuws_en_persberichten/2013/november2013/badhoevedorp_in_2018_weer_n_dorp.aspx)

Conclusie

De start van de uitvoering van de voorbereidende werkzaamheden zijn gerelateerd aan de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak over het tracébesluit. Vervolgens kan met de aanleg van de weg worden begonnen. De procedure is 6 maanden sneller dan gemiddeld doorlopen, er is derhalve een versnelling van de realisatie van het project toe te rekenen aan de toepasselijkheid van de Chw.

Verdubbeling N33 Assen-Veendam-Zuidbroek (201206455)

Bij besluit van 24 mei 2012 heeft de minister van Infrastructuur en Milieu op grond van de Tracéwet het tracébesluit 'Verdubbeling N33 Assen-Veendam-Zuidbroek' vastgesteld.

Het besluit voorziet in de verdubbeling van de N33 tussen Assen en Zuidbroek. Dit gebeurt om de veiligheid en de doorstroming te verbeteren en de bereikbaarheid van de regio te vergroten. Het besluit wordt uitgevoerd door Rijkswaterstaat, in samenwerking met de provincies Groningen en Drenthe en de omliggende gemeenten.

<i>Uitspraak ABRvS</i>	27 december 2012
<i>Duur beroep</i>	6 maanden
<i>Duur beroep t.o.v. gemiddelde</i>	7 maanden sneller dan gemiddeld

Analyse

Hieronder wordt de voortgang van de realisatie van het project chronologisch weergegeven aan de hand van berichtgeving op het internet. Er is daarbij onderscheid gemaakt in berichtgeving over de planning en berichtgeving over de daadwerkelijke uitvoering.

Planning

2013 Start verdubbeling

31 maart 2015 De eerste auto's rijden over de weg.

(Bron: http://www.rijkswaterstaat.nl/wegen/plannen_en_projecten/n_wegen/n33/verdubbeling_assen_zuidbroek/)

Uitvoering

28 november 2012: De voorbereidende werkzaamheden voor de verdubbeling van de N33 Assen - Zuidbroek zijn gestart. Pas nadat het tracébesluit onherroepelijk is verklaard, gaat de daadwerkelijke realisatie van start. Naar verwachting is dat in maart 2013.

(Bron: http://www.rijkswaterstaat.nl/actueel/nieuws_en_persberichten/2012/november2012/n33_voorbereidende_werkzaamheden_assenzuidbroek_gestart.aspx)

27 februari 2013: Op woensdag 27 februari hebben directeur Wegen en Verkeer Louis Schouwstra van Rijkswaterstaat, gedeputeerde Mark Boumans van provincie Groningen en gedeputeerde Henk Brink van provincie Drenthe de starthandeling verricht voor de verdubbeling van de N33 tussen Assen en Zuidbroek.

(Bron: http://www.rijkswaterstaat.nl/actueel/nieuws_en_persberichten/2013/februari2013/feestelijke_start_verdubbeling_n33_assen_zuidbroek.aspx)

Conclusie

De werkzaamheden gaan van start relatief kort na de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak. Hieruit blijkt dat de start is gerelateerd aan het onherroepelijk worden van het tracébesluit. Het beroep is 7 maanden sneller dan gemiddeld afgerond. De toepasselijkheid van de Chw heeft gezorgd voor versnelling van de realisatie van het project.

N31 Traverse Harlingen (201209844)

Bij besluit van 20 augustus 2012 heeft de minister van Infrastructuur en Milieu het tracébesluit 'N31 Traverse Harlingen' vastgesteld.

Het tracébesluit voorziet in de verdubbeling van het bestaande tracé van de N31 door Harlingen over een lengte van 3 km en een verdiepte aanleg over een lengte van 2 km met een aquaduct onder het Van Harinxmakanaal.

<i>Uitspraak ABRvS</i>	6 februari 2013
<i>Duur beroep</i>	4 maanden
<i>Duur beroep t.o.v. gemiddelde</i>	9 maanden sneller dan gemiddeld

Analyse

Hieronder wordt de voortgang van de realisatie van het project chronologisch weergegeven aan de hand van berichtgeving op het internet. Er is daarbij onderscheid gemaakt in berichtgeving over de planning en berichtgeving over de daadwerkelijke uitvoering.

Planning

Eind 2012 start de projectorganisatie met de uitvoering van voorbereidende werkzaamheden. Die werkzaamheden, zoals onderzoek en het verleggen van kabels en leidingen, zijn niet onomkeerbaar en mogen daarom al plaatsvinden voor het onherroepelijk tracébesluit. Op die manier kan de aannemer zo snel mogelijk aan de slag als het tracébesluit onherroepelijk is en de opdracht is gegund.

(Bron: http://www.harlingen.nl/n31/home_3297/item/beroepsprocedure-tracabesluit-en-voorbereidende-werkzaamheden_10805.html)

Uitvoering

De Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft op woensdag 6 februari het enige beroep tegen het Tracébesluit N31 Traverse Harlingen ongegrond verklaard. Daarmee is het tracébesluit onherroepelijk en kan er definitief worden gestart met de uitvoering van de verdubbeling van de Traverse Harlingen. Rijkswaterstaat, provincie Fryslân en gemeente Harlingen zijn inmiddels begonnen met de voorbereidende werkzaamheden voor de realisatie, zoals archeologisch onderzoek, voorbereidingen voor het verleggen van kabels en leidingen en het opstellen van het contract. Naar verwachting is in de eerste helft van 2014 bekend welke aannemer het werk zal bouwen. Er wordt dan gestart met de voorbereidende werkzaamheden voor het ontwerp en de aanleg van de Traverse Harlingen.

(Bron: http://www.harlingen.nl/n31/home_3297/item/tracabesluit-n31-traverse-harlingen-onherroepelijk_11523.html)

Juni 2013: Op dit moment worden de voorbereidingen voor de aanbestedingsprocedure getroffen. De procedure start eind 2013. Medio 2014 zal de opdracht aan een aannemer worden gegund. In 2013 en 2014 vinden er wel al verschillende voorbereidende werkzaamheden plaats. Op deze manier kan de aannemer straks snel aan de slag met de daadwerkelijke bouw van de traverse. Eind 2014 beginnen de grootschalige werkzaamheden. N 2017 is de vernieuwde N31 gereed voor het verkeer.

(Bron: http://www.harlingen.nl/n31/home_3297/item/nieuwsbrief-juni-2013_15955.html)

Conclusie

De voorbereidingswerkzaamheden zijn vóór het onherroepelijk worden van het tracébesluit gestart, voor zover deze werkzaamheden omkeerbaar zijn. Na de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak kan niet meteen worden gestart met de daadwerkelijke bouw van de traverse. Hoewel het beroep 9 maanden sneller wordt afgewikkeld dan gemiddeld, is de start van de realisatie van het project mede afhankelijk

van de aanbestedingsprocedure en het voltooien van de voorbereidingen. Het effect van de toepasselijkheid van Chw op de snelheid waarmee het project wordt gerealiseerd is derhalve beperkt.

Vergunningen

TT-Institute (201208377)

Bij besluit van 29 mei 2012 heeft het college van burgemeester en wethouders van Assen een omgevingsvergunning verleend voor het oprichten van een TT-Institute (Technicians Training Institute) te Assen.

Het TT-Institute biedt opleidingen op het vakgebied mobiliteitstechniek. De omgevingsvergunning is verleend in het kader het project FlorijnAs, een regionale project met nationale betekenis.

<i>Uitspraak ABRvS</i>	16 januari 2013
<i>Duur beroep</i>	6 maanden
<i>Duur beroep t.o.v. gemiddelde</i>	7 maanden sneller dan gemiddeld

Analyse

Hieronder wordt de voortgang van de realisatie van het project chronologisch weergegeven aan de hand van berichtgeving op het internet.

Tegen de vergunningverlening voor de bouw van het TT-institute is een zienswijze ingediend. De procedure is met grote spoed afgerond om start bouw juli/augustus 2012 mogelijk te maken. Er is een beroepschrift ingediend. Hierdoor zal de planning (TT-institute open augustus 2013) waarschijnlijk niet gehaald worden. (*Bron: Gemeente Assen, 16 november 2012, 3e Kwartaalrapportage 2012 FlorijnAs*)

Status: in uitvoering, bouwwerkzaamheden gestart in de week van 9 december 2013. (*Bron: <http://www.dedemarchitectuur.nl/tt-institute-assen/>*)

September 2014 gaat het TT Instituut open. (*Bron: <http://www.tt-instituut.nl/>*)

Conclusie

De start van de bouw is opgeschort wegens het beroep bij de Afdeling bestuursrechtspraak. Nadat de vergunning onherroepelijk is geworden zijn de bouwwerkzaamheden niet aansluitend, doch binnen een jaar gestart. De procedure bij de Afdeling bestuursrechtspraak is 7 maanden sneller verlopen dan een gemiddelde soortgelijke procedure waar de Chw niet van toepassing is. Op basis hiervan kan worden gezegd dat er sprake is van versnelling van de realisatie van het project door de toepasselijkheid van de Chw omdat de start van de uitvoering in ieder geval niet verder is vertraagd. Met de kanttekening dat tussen de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak en de daadwerkelijke uitvoering 10 maanden is gelegen.

Casco Schiedam (201209737)

Bij besluit van 20 februari 2012 heeft het college van burgemeester en wethouders van Schiedam aan de gemeente Schiedam een omgevingsvergunning onder voorwaarden verleend voor het uitvoeren van werkzaamheden, het handelen in strijd met regels van ruimtelijke ordening en het handelen met gevolgen voor beschermde plant- en diersoorten ten behoeve van het zogenoemde project 'Casco Schiedam'.

De omgevingsvergunning is verleend in het kader van het tracébesluit 'A4 Delft-Schiedam'. Het tracébesluit voorziet in de aanleg van een landtunnel voor de A4 alsmede in het gebruik van het tunneldak als wandel- en struingebied. De omgevingsvergunning voor het Casco ziet op een deel van het bouwrijp maken, te weten van de grond, voor een latere invulling van het projectgebied ten behoeve van recreatie en sport, zoals omschreven in het plan Park A4: het ophogen en egaliseren van het maaiveld met ongeveer 1 meter, het dempen van enkele watergangen, het voorbelasten met een zanddepot en het graven van een nieuwe watergang.

<i>Uitspraak ABRvS in hoger beroep</i>	12 juni 2013
<i>Duur beroep</i>	8 maanden vanaf uitspraak in eerste aanleg
<i>Duur beroep t.o.v. gemiddelde</i>	1 maand sneller dan gemiddeld

Analyse

Hieronder wordt de voortgang van de realisatie van het project chronologisch weergegeven aan de hand van berichtgeving op het internet.

In de komende maanden zal het projectteam 'Schiedam in beweging' afspraken maken met de sportverenigingen die zijn betrokken bij de verplaatsingen in fase 1. Ondertussen wordt in opdracht van Rijkswaterstaat hard gewerkt aan de aanleg van de weg en de tunnel. Met Rijkswaterstaat is nauwkeurig afgesproken hoe het casco wordt gebouwd, in de vorm van technische randvoorwaarden. Vervolgens zal de aannemer A4all de tunnel in Schiedam in overeenstemming met die randvoorwaarden bouwen. Hiermee is inmiddels begonnen. Daarna is de gemeente aan zet voor de inrichting van de ruimte op en naast het casco. Daarvoor zijn veel varianten mogelijk.

(Bron: <http://www.schiedam.nl/schiedam.net?id=106747&highlight=park%2c%20a4>)

Met RWS is de gemeente Schiedam overeengekomen dat de aanleg van het casco, waardoor op en rondom het tunneldak sport, recreatie en groen kan worden gerealiseerd, tegelijk met de aanleg van de weg zal plaatsvinden.

(Bron: <http://www.schiedam.nl/Def/a4/Aanleg-van-de-weg.html>)

Rijkswaterstaat en aannemerscombinatie A4all slaan op 28 januari 2013 de eerste heipaal voor de A4 Delft - Schiedam de grond in bij het Kethelplein. Daarmee begint de aanleg van de snelweg zelf.

(Bron: <http://schiedaminbeweging.org/nieuwsitem/eerste-heipaal-in-grond-28-januari>)

Op 11 april 2013 is Fundering A4all (bestaande uit Heijmans en Volker Staal Funderingen) begonnen met het heiwerk van een 2000 meter lange landtunnel. Deze landtunnel maakt onderdeel uit van de nieuwe A4 tussen Delft en Schiedam.

(Bron: <http://www.vsf.nl/nl/nieuws/detail/bouw-landtunnel-a4-delft-schiedam-gestart>)

Conclusie

Over de werkzaamheden aan de A4 is besloten in een tracébesluit. Gemeente Schiedam heeft met Rijks-waterstaat afgesproken de aanleg van het casco tegelijk met de aanleg te laten plaatsvinden. Het casco is het skelet van de landtunnel. De aanleg van de weg start op 28 januari 2013 en de aanleg van de landtunnel op 11 april 2013. Beide startdata zijn gelegen voor de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak over de vergunning voor het casco op 12 juni 2013. Geconcludeerd kan worden dat er geen sprake is van versnelling van de realisatie van het project toe te rekenen aan de Chw.

Windpark Noordoostpolder (201204164)

Bij afzonderlijke besluiten van 13 februari 2012 heeft het college van dijkgraaf en heemraden van het waterschap Zuiderzeeland aan een aantal rechtspersonen verenigd in de Koepel Windenergie Noordoostpolder drie vergunningen als bedoeld in artikel 6.5, aanhef en onder c, van de Waterwet verleend voor het bouwen van windturbines in de beschermingszones van de Noordermeerdijk, de Westermeerdijk en de Zuidermeerdijk van de Noordoostpolder.

Het Windpark Noordoostpolder is voorzien in het Rijksinpassingsplan 'Windenergie langs de dijken van de Noordoostpolder' en bestaat uit windmolenopstellingen bij de Noordermeerdijk, de Westermeerdijk en de Zuidermeerdijk. Zowel op land als in het IJsselmeer zijn windmolens gepland. De windmolens zullen een gezamenlijk vermogen hebben van maximaal circa 450 MW. De besluitvorming over de uitvoering van dit project is verdeeld in drie fasen. De Afdeling bestuursrechtspraak heeft over elke fase besloten.

- Bij uitspraak van 8 februari 2012 over de eerste fase.
- Bij uitspraak van 21 november 2012 over de tweede fase.
- Bij uitspraak van 19 juni 2013 over de derde fase.

Zie paragraaf 8.3 van deze bijlage voor de besluiten uit de derde fase van het project.

<i>Uitspraak ABRvS</i>	21 november 2012
<i>Duur beroep</i>	7 maanden
<i>Duur beroep t.o.v. gemiddelde</i>	6 maanden sneller dan gemiddeld

Analyse

Hieronder wordt de voortgang van de realisatie van het project chronologisch weergegeven aan de hand van berichtgeving op het internet. Er is daarbij onderscheid gemaakt in berichtgeving over de planning en berichtgeving over de daadwerkelijke uitvoering.

Planning

- 1996 Oprichting Westermeerwind BV
- 1999 Nieuw beleid windenergie gemeente Noordoostpolder
- 2002 Convenant met de gemeente
- 2003 Oprichting Koepel Windenergie Noordoostpolder
- 2004 Start Milieueffectrapportage (MER)
- 2006 Start Rijks Projecten Procedure

2007 Project Management uitbesteed aan Ventolines BV

2012 Raad van State verklaart bezwaren van derden ongegrond, start voorbereiding bouw, aanleg Scheepvaartveiligheidsvoorziening

2013 Participatieonderzoek onder bevolking

2014 Start bouw Windpark Westermeerwind en 2016 Windpark volledig in bedrijf

(Bron: <http://www.westermeerwind.nl/project.php?cid=22>)

Uitvoering

18 september 2012: Bouw Windpark Westermeerwind van start!

De aanleg van Windpark Westermeerwind, het buitendijkse deel van Windpark Noordoostpolder, is begonnen. De scheepvaartveiligheidsvoorziening (SVV steekt inmiddels boven water uit en komt dit najaar volgens planning gereed. Na voltooiing van het achterliggende ondiepe natuurgebied eind 2013 zal Westermeerwind 48 windmolens in het water laten plaatsen.

(Bron: <http://www.ventolines.nl/#!/nieuws/bericht-4/>)

21 november 2012: Weer groen licht voor Windpark Noordoostpolder

De Raad van State heeft de bezwaren tegen maatwerkvoorschriften en watervergunningen van het Waterschap Zuiderzeeland ongegrond verklaard. Hiermee is de realisatie van Windpark Noordoostpolder weer een stap dichterbij gekomen. De voorbereidingen voor de bouw zijn in volle gang. Naar verwachting is eind 2015 Windpark Noordoostpolder in bedrijf. Cees Tolsma, voorzitter van Koepel Windenergie Noordoostpolder, is blij: 'Na de positieve uitspraak van de Raad van State in februari 2012 zijn de initiatiefnemers gestart met de voorbereidingen voor de bouw van het windpark. Ik ben blij dat met het positieve nieuws van vandaag en de zorgvuldige weggingen van de Raad van State realisatie van Windpark Noordoostpolder verder door kan gaan.' Ook wethouder Andries Poppe van gemeente Noordoostpolder is verheugd over het nieuws: 'Deze uitspraak is de bevestiging van het positieve besluit van de Raad van State in februari jl.' De ondiepte voor natuurontwikkeling achter de scheepvaartveiligheidsvoorziening wordt verder aangelegd. In februari 2013 starten de aanleg van een bouw- en onderhoudsweg op het land langs de dijk en andere civiele werkzaamheden; in het voorjaar wordt gestart met de daadwerkelijke bouw van de windmolens op het land. In het eerste kwartaal van 2014 gaat de eerste nieuwe windmolen stroom leveren.

(Bron: <http://www.windkoepelnop.nl/actualiteiten/23/weer-groen-licht-voor-windpark-noordoostpolder>)

12 april 2013: Start bouw binnendijks – transportroutes bekend

De transportroutes voor het bouwverkeer zijn bekend, waarmee de civiele werkzaamheden voor het binnendijkse deel van Windpark Noordoostpolder langs de Noordermeerdijk en de Westermeerdijk starten.

(Bron: <http://www.windkoepelnop.nl/actualiteiten/28/start-bouw-binnendijks-transportroutes-bekend>)

Conclusie

De besluitvorming van het project is in drie fasen verdeeld. Tussen het onherroepelijk worden van de eerste en de tweede besluitvormingsfase wordt met de voorbereidingswerkzaamheden gestart. De procedure verloopt 6 maanden sneller dan een gemiddelde niet-Chw procedure. Echter, de start van de daadwerkelijke uitvoering is afhankelijk het onherroepelijk worden van de besluiten uit de derde fase (zie hiervoor paragraaf 8.3 van de bijlage).

Besluiten hogere waarden

Buitenring Parkstad Limburg 2012 (201208660)

Bij besluit van 20 juni 2012 heeft het college van gedeputeerde staten van Limburg hogere waarden als bedoeld in artikel 110a van de Wet geluidhinder vastgesteld ten behoeve van het inpassingsplan 'Buitenring Parkstad Limburg 2012'.

Het inpassingsplan voorziet in een volledige ringweg rondom de regio Parkstad Limburg. Tegen het inpassingsplan is ook beroep ingesteld bij de Afdeling bestuursrechtspraak. In deze procedure heeft de Afdeling bestuursrechtspraak nog geen uitspraak gedaan.

<i>Uitspraak ABRvS</i>	19 juni 2013
<i>Duur beroep</i>	9 maanden
<i>Duur beroep t.o.v. gemiddelde</i>	4 maanden sneller dan gemiddeld

Analyse

Hieronder wordt de voortgang van de realisatie van het project chronologisch weergegeven aan de hand van berichtgeving op het internet. Er is daarbij onderscheid gemaakt in berichtgeving over de planning en berichtgeving over de daadwerkelijke uitvoering.

Planning

Eind 2011: Op 7 december 2011 heeft de afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State het Provinciaal InpassingsPlan voor de aanleg van de Buitenring Parkstad Limburg vernietigd.

Maart 2012: Gedeputeerde Staten van Limburg hebben op 6 maart 2012 besloten om een nieuw Inpassingsplan voor de Buitenring Parkstad Limburg voor te bereiden.

Eind juni 2012: Vaststelling PS-voorstel op 29 juni inzake Inpassingsplan Buitenring 2012 door Provinciale Staten

Medio juli 2012 tot september 2012: Beroepstermijn met betrekking tot vaststelling Inpassingsplan

Voorjaar 2013: Brief inzake uitstel uitspraak Raad van State. Raad van State wil eerst meer helderheid van het Hof van Justitie van de Europese unie, waar zij advies heeft ingewonnen inzake de verbreding van de A2 tussen 's-Hertogenbosch en Eindhoven. Eerder wil de Raad geen uitspraak doen over het inpassingsplan. Naar verwachting volgt de uitspraak in het najaar van 2014.

Medio 2013: Provinciale Staten besluiten om voor een aantal wegdelen opheffing van de schorsing aan te vragen.

(Bron: <http://www.buitenringparkstad.nl/default.aspx?id=45>)

23 juli 2013: Verzoek aan Raad van State om delen Buitenring alvast aan te leggen.

Het gaat om wegdelen aan de noordzijde van Heerlen en Brunssum en om de aanpassing van de rotonde Avantis. Met de aanleg van deze wegdelen wordt voorkomen dat bij verdere vertragingen de maatschappelijke kosten toenemen.

De Voorzitter van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State oordeelde in 2012 dat de door de provincie geplande voorbereidende werkzaamheden (natuuraanleg, waardevrij maken, archeologisch onderzoek, sloop van panden en verleggen van leidingen) in de periode tot aan de uitspraak in de beroepsprocedure, doorgang kunnen vinden. Daarbij was de verwachting dat de uitspraak in het tweede kwartaal van 2013 zou volgen.

Het verzoek dat nu bij de Raad van State is ingediend, is ook op de aanleg van delen van de weg zelf gericht. Het besluit om dit verzoek in te dienen is op 27 juni 2013 genomen door Provinciale Staten. Aanleiding voor dit verzoek was een brief van 23 mei 2013 waarin de Raad van State kenbaar maakte dat zij de uitspraak over het provinciaal Inpassingsplan voor de Buitenring Parkstad Limburg aanhoudt. De reden hiervoor is dat de Raad van State de antwoorden op vragen die zijn gesteld aan het Hof van Justitie van de Europese Unie inzake het tracébesluit A2 's-Hertogenbosch - Eindhoven wenst af te wachten. De Raad wil in die zaak van het Hof uitleg over de Europese Habitatrichtlijn en verwacht dat die uitleg ook van belang is voor haar beoordeling inzake de beroepsprocedure tegen de Buitenring Parkstad Limburg. Als gevolg hiervan wordt een uitspraak over het Inpassingsplan Buitenring pas eind 2014 / begin 2015 verwacht. Het aanhouden van de uitspraak heeft tot consequentie dat het doel van dit project: het verbeteren van de verkeersstructuur in Parkstad Limburg, ernstig zal worden vertraagd. Daarmee zal de bereikbaarheids-, leefbaarheids- en verkeersveiligheidsproblematiek als gevolg van de bestaande diffuse verkeersstructuur nog jaren blijven voortbestaan. Ook de belangrijke impuls aan het ondernemingsklimaat en de toeristisch-recreatieve sector blijft uit.

De aan te leggen delen leveren, naar het oordeel van de provincie, altijd een bijdrage aan de verbetering van de verkeersstructuur in Parkstad, ook als de Buitenring onverhoopt geen doorgang zou vinden.

(Bron: <http://www.buitenringparkstad.nl/default.aspx?id=2&nid=134&jaar=2013>)

Uitvoering

9 oktober 2013: De aanleg van de Buitenring Parkstad Limburg gaat van start. Vorige maand heeft de Raad van State de Provincie toestemming gegeven om delen van de weg ten noorden van Heerlen en Brunssum aan te leggen en de rotonde bij Avantis aan te passen.

(Bron: <http://www.buitenringparkstad.nl/default.aspx?id=2&nid=138&jaar=2013>)

28 januari 2014: Medio februari start aannemer MNO Vervat BV in opdracht van de Provincie Limburg met de bouwwerkzaamheden voor de aanleg van het wegdeel ten noorden van Heerlen en Brunssum. Op dinsdag 4 februari 2014 vindt hiervoor een inloopbijeenkomst plaats.

(Bron: <http://www.buitenringparkstad.nl/default.aspx?id=2&nid=149>)

Conclusie

De vaststelling van hogere waarden is ondergeschikt aan de vaststelling van het inpassingsplan. De procedure omtrent het inpassingsplan loopt vertraging op. De Afdeling bestuursrechtspraak heeft in een soortgelijke procedure prejudiciële vragen gesteld aan het Hof van Justitie van de Europese Unie die ook van belang zijn voor haar beoordeling inzake de beroepsprocedure tegen het inpassingsplan 'Buitenring Parkstad Limburg'. De procedure over het besluit hogere waarden is 4 maanden sneller afgerond dan gemiddeld. Echter, dit besluit maakt geen afzonderlijke ontwikkelingen mogelijk. Dat het in februari 2014 mogelijk is om met de uitvoering van het project te beginnen is toe te rekenen aan de toestemming die de Afdeling bestuursrechtspraak hiervoor gegeven heeft en niet de uitspraak die is gedaan in het kader van het besluit hogere waarden.

Negen-Kernen-2012 (201211473)

Bij besluit van 12 juni 2012 heeft het college een hogere waarde vastgesteld als de ten hoogste toelaatbare geluidbelasting op de gevel van een woning te Haren ten behoeve van het bestemmingsplan 'Negen-Kernen-2012'. Zoals in paragraaf 2.13 van deze bijlage over het bestemmingsplan 'Negen-Kernen-2012'

is beschreven bevat het plan een aantal individuele ontwikkelingen waarvan het lastig is om het moment van de start van de uitvoering te achterhalen. Om deze reden wordt het bestemmingsplan en het besluit hogere waarden in dit onderzoek achterwege gelaten.

Brede School Maasbracht (201300696)

Bij besluit van 4 juni 2012 heeft het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Maasgouw hogere waarden voor de ten hoogste toelaatbare geluidbelasting vastgesteld vanwege de Rijksweg A2 ten behoeve van de voorziene brede school in het plangebied van het bestemmingsplan 'Brede School Maasbracht'.

<i>Uitspraak ABRvS</i>	26 juni 2013
<i>Duur beroep</i>	5 maanden
<i>Duur beroep t.o.v. gemiddelde</i>	8 maanden sneller dan gemiddeld

Analyse

Hieronder wordt de voortgang van de realisatie van het project chronologisch weergegeven aan de hand van berichtgeving op het internet.

In de raadsvergadering van 1 november 2012 heeft de raad het bestemmingsplan en de financiële kaders vastgesteld. Het definitieve ontwerp en de tekeningen voor de Europese aanbesteding zijn gereed. Na het doorlopen van deze procedure is de start van de bouw voorzien in het voorjaar van 2013. Oplevering vindt rond het voorjaar van 2014 plaats.

(Bron: http://www.gemeentemaasgouw.nl/internet/projecten_3594/item/brede-school-maasbracht_1404.html)

26 juli 2013: Een heuse meevaller bij dit omvangrijke project van 5,4 miljoen. De offertes vallen mee waardoor er 840.000 bespaard kan worden. De zaak gaat na de zomer dan eindelijk na 8 jaar van start en is over een jaar klaar. Het realiseren van een Brede School valt waarachtig niet mee, 8 jaar zal het gaan duren voordat volgend jaar de zaak open gaat. Offertes van aannemers selecteren, plannen maken, fijnstof problemen, bezwaarmakers. Voor wat dat laatste betreft er was een zaak tegen de verhoging van de geluidsnorm maar de rechter (de Raad van State notabene) verklaarde het beroep ongegrond.

(Bron: <http://www.pvdamaasgouw.nl/cms/index.php/nieuws/mediamonitor/947-brede-school-komt-er-na-8-jaar-en-voor-54-miljoen>)

25 september 2013: Bouwcombinatie Adriaans & Moeskops gestart met de nieuwbouw van de brede school te Maasbracht!

(Bron: <http://www.adriaansgroep.nl/index/bouwgroep/nieuws?id=68>)

Conclusie

Relatief kort na de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak kan de aanbesteding worden afgerond en met de bouw worden begonnen. De procedure verloopt 8 maanden sneller dan gemiddeld. Er is een versnelling van de realisatie van het project toe te rekenen aan de toepasselijkheid van de Chw.

Projectplannen Waterwet

Koegras-Den Helder (201208202)

Bij besluiten van 14 september 2011 heeft het college van dijkgraaf en heemraden van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier de waterpeilen voor en na waterscheiding van de waterstromen in Koegras-Den Helder, een projectplan, het Watergebiedsplan Koegras-Den Helder en een leggerwijziging vastgesteld.

<i>Uitspraak rechtbank</i>	12 juli 2012
<i>Uitspraak ABRvS</i>	23 januari 2013
<i>Duur beroep</i>	5 maanden
<i>Duur beroep t.o.v. gemiddelde</i>	4 maanden sneller dan gemiddeld

Analyse

Hieronder wordt de voortgang van de realisatie van het project weergegeven.

In verband met het behoud van subsidiebijdragen is een snelle start met de uitvoering van de maatregelen na vaststelling van het peilbesluit van groot belang. Hangende een eventuele beroepsprocedure is het uitvoeren van maatregelen voor eigen risico. De kans dat een eventueel beroep door de rechtbank wordt toegewezen is echter zeer gering.

(Bron: Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Peilbesluit Koegras – Den Helder, 14 september 2011)

Een vertegenwoordiger van het hoogheemraadschap geeft aan dat de belanghebbende in het beroep heeft aangevoerd dat uitvoering van het plan zou betekenen dat zijn agrarisch bedrijf in drogere tijd in onvoldoende mate zou kunnen beschikken over beregeningswater. De voorgenomen maatregelen die voor belanghebbende in het bijzonder van belang zijn heeft het hoogheemraadschap opgeschort. De uitvoering van het niet bestreden deel is uitgevoerd volgens plan vóór het onherroepelijk worden van het projectplan.

Conclusie

De uitvoering van het project is gestart voor het onherroepelijk worden van het plan. De toepasselijkheid van de Chw heeft niet voor een versnelling van de realisatie van het project gezorgd.

Dijkversterking Krimpen (201209524)

Bij besluit van 6 augustus 2012 heeft het college van gedeputeerde staten van Zuid-Holland het door de verenigde vergadering van het hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard op 28 maart 2012 vastgestelde projectplan 'Dijkversterking Krimpen' goedgekeurd.

Het projectplan voorziet in de versterking van zes dijktrajecten in de gemeenten Krimpen aan den IJssel en Nederlek. Op deze zes trajecten voldoet de dijk momenteel niet aan de in artikel 2.2, eerste lid, van de Waterwet in samenhang gezien met bijlage 2 bij deze wet gestelde veiligheidsnorm met een overschrijdingskans van 1/2000 per jaar.

<i>Uitspraak ABRvS</i>	4 april 2013
<i>Duur beroep</i>	6 maanden
<i>Duur beroep t.o.v. gemiddelde</i>	7 maanden sneller dan gemiddeld

Analyse

Hieronder wordt de voortgang van de realisatie van het project chronologisch weergegeven aan de hand van berichtgeving op het internet.

September 2012: Op dit moment wordt hard gewerkt aan het opstellen van een contract voor de aannemer en de grondverwerving. In 2013 wordt bekend welke aannemer de dijk zal versterken. Het echte werk zal begin 2014 van start gaan. De werkzaamheden vinden plaats vanaf januari 2014 tot en met eind 2015. In 2016 vinden de afrondende werkzaamheden plaats zoals de weginrichtingen, bankjes etc.

November 2011: In totaal zijn er 8 beroepen ingesteld. Deze hebben vooral betrekking op de gekozen oplossingen voor de dijkversterking, de aankoop van benodigde gronden, de schadevergoeding en de bouwkundige opnamen. De Raad van State zal naar verwachting in maart 2013 uitspraak doen. De uitvoering start begin 2014.

Februari 2013: In april starten de voorbereidende werkzaamheden.

Mei 2013: In mei wordt gestart met de Europese aanbesteding ten behoeve van de uit te voeren dijkversterking. Medio november weten we welke aannemer het werk zal gaan uitvoeren.

Januari 2014: Voorbereidingswerkzaamheden: Eind 2013 is dijktraject 1 in Krimpen aan den IJssel gereedgekomen. Op dit moment wordt er door Van Vulpen gestart met de uitvoering van dijktraject 6 in Krimpen aan de Lek. De uitvoer zal conform planning duren tot medio april.

(Bron: <http://www.dijkversterking-krimpen.nl/>)

7 november 2013: Begin 2014 gaat de dijkversterking Krimpen in de uitvoering.

(Bron: http://www.dijkversterking-krimpen.nl/nieuws_publicaties/nieuws/nieuws_2013_ouder/dijkversterking)

Conclusie

Na het onherroepelijk worden van het projectplan gaan de voorbereidingswerkzaamheden van start en kan de daadwerkelijke uitvoering volgens planning begin 2014 plaatsvinden. Er is sprake van een versnelling van de realisatie van het project door de toepasselijkheid van de Chw. Met de kanttekening dat enkel met de start van de bouw kan worden begonnen indien de aanbestedings- en oteigeningsprocedure rond is.

Dijkversterking Eiland van Dordrecht Oost (201300831)

Bij besluit van 7 november 2012 heeft het college van gedeputeerde staten van Zuid-Holland het door de verenigde vergadering van het waterschap Hollandse Delta op 27 september 2012 vastgestelde projectplan 'Dijkversterking Eiland van Dordrecht Oost' goedgekeurd.

Het projectplan voorziet in de versterking van de Wantijdijk, Zeedijk en Buitendijk die horen bij het Eiland van Dordrecht Oost. Deze dijken maken onderdeel uit van dijkkring 22 als bedoeld in de Waterwet.

<i>Uitspraak ABRvS</i>	24 april 2013
<i>Duur beroep</i>	3 maanden

Duur beroep t.o.v. gemiddelde

10 maanden sneller dan gemiddeld

Analyse en conclusie

De uitvoering van het project vindt naar verwachting medio 2014 plaats. Dit is een jaar na de de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak. In dit geval is er geen versnelling van de realisatie van het project toe te rekenen aan de toepasselijkheid van de Chw. De start van de uitvoering is niet gerelateerd aan het moment van de uitspraak.

28 november 2013: Vandaag hebben waterschap Hollandse Delta en De combinatie Van Oord - GMB het contract getekend voor de realisatie van de dijkversterkingen op het Eiland van Dordrecht. De werkzaamheden starten naar verwachting medio 2014. Eind 2016 zijn de dijken rondom Dordrecht versterkt. Het project maakt deel uit van het Hoogwater Beschermingsprogramma (HWBP). De komende maanden werken de combinatie en het waterschap aan de verdere planning van de uitvoering. Het uitgangspunt is dat de hinder voor de omgeving zoveel mogelijk beperkt wordt.

(Bron: http://whd.infoprojects.nl/dijkversterkingsprogramma/dijkversterkingen/eiland_dordrecht/nieuws/@229599/contracten/)

Ontheffingen

A31 Haak om Leeuwarden (201108112)

Bij besluit van 7 juni 2011 heeft de staatssecretaris van Economische Zaken aan Rijkswaterstaat Dienst Noord-Nederland ontheffing verleend van de in artikel 11 van de Flora- en faunawet neergelegde verbodsbepalingen ten behoeve van de laatvlieger, meervleermuis, watervleermuis en de buizerd bij Deinum. Bij datzelfde besluit heeft de staatssecretaris de aanvraag voor ontheffing van de in de artikelen 9, 10 en 11 van de Ffw neergelegde verbodsbepalingen ten behoeve van de buizerd te Marsum, de roek, de sperwer, de kleine modderkruiper en de bittervoorn afgewezen.

Rijkswaterstaat heeft ten behoeve van de aanleg van de Haak om Leeuwarden, een rijksweg die de A31 bij Marsum en de N31 bij Hemriksein verbindt, ontheffing aangevraagd van de in de Ffw neergelegde verbodsbepalingen.

<i>Tussenuitspraak ABRvS</i>	21 maart 2012 (6 maanden na einde termijn)
<i>Einduitspraak ABRvS</i>	3 oktober 2012 (6 maanden na tussenuitspraak)
<i>Duur beroep</i>	12 maanden
<i>Duur beroep t.o.v. gemiddelde</i>	1 maand sneller dan gemiddeld

Analyse

Hieronder wordt de voortgang van de realisatie van het project chronologisch weergegeven aan de hand van berichtgeving op het internet. Er is daarbij onderscheid gemaakt in berichtgeving over de planning en berichtgeving over de daadwerkelijke uitvoering.

Planning

Augustus 2002: Presentatie Startnotitie N31

Februari 2010: Vastleggen tracébesluit

Mei 2010: Ondertekening realisatieovereenkomst (Rijkswaterstaat, provincie, gemeente)

December 2011: Start werkzaamheden Haak-Zuid

Juni 2012: Start aanpassing knooppunt Werpsterhoek

Juli 2012: Start aanpassingen knooppunt Wirdum

Januari 2013: Start bouw aquaduct Van Harinxmakanaal

Mei 2013: Ombouw aansluiting Hemriksein (N31/Drachtsterweg)

Augustus 2013: Start bouw brug over de Zwette

Oktober 2013: Start werkzaamheden Haak-Noord inclusief Noordwestelijke invalsweg

December 2014: Openstelling de Haak om Leeuwarden voor verkeer

(Bron: http://www.rws.nl/wegen/plannen_en_projecten/n_wegen/n31/de_haak_om_leeuwarden/planning_en_aanpak/)

1 februari 2012: Rijkswaterstaat start begin maart met de voorbereidende werkzaamheden voor de aanleg van de Haak om Leeuwarden. Rijkswaterstaat presenteerde in het onlangs in gebruik genomen projectbureau aan de Bredyk het ontwerp van het zuidelijk deel van de Haak. Aannemerscombinatie De Heak Súd gaf aan welke werkzaamheden er de komende maanden zullen worden uitgevoerd.

(Bron: http://www.rws.nl/actueel/nieuws_en_persberichten/2012/februari2012/voorbereidingen_haak_om_leeuwarden_starten_begin_maart.aspx)

Voor een aantal werkzaamheden heeft Rijkswaterstaat besloten een pas op de plaats te maken. Na een tussenuitspraak van de Raad van State op 21 maart 2012 is het nodig de al verleende ontheffing op grond van de Flora en faunawet, waarin vier diersoorten niet staan opgenomen, te repareren. Voor het werk aan de Haak om Leeuwarden is door Rijkswaterstaat een ontheffing aangevraagd in het kader van de Flora en faunawet. Hierin staan onder meer maatregelen die alle betrokken overheden bij de werkzaamheden moeten nemen in verband met verschillende beschermde planten- en diersoorten. Zo worden bijvoorbeeld op een ecologisch verantwoorde wijze de vissen uit te dempen sloten overgebracht naar een andere geschikte plek. Eerder werd na overleg tussen Rijkswaterstaat en het bevoegd gezag, het ministerie van Economische zaken Landbouw & Innovatie (EL&I), voor een aantal diersoorten geen ontheffing op grond van de Flora en faunawet noodzakelijk geacht. Daarom zijn op basis van de verleende ontheffing destijds de werkzaamheden opgepakt. Op 21 maart 2012 oordeelde de Raad van State echter dat er voor de bescherming van de buizerd, sperwer, bittervoorn en kleine modderkruiper toch een ontheffing moet komen. Een en ander zou nu in overleg tussen RWS en het Ministerie van EL&I binnen twee maanden gerepareerd moeten worden. De betrokken overheden gaan bij de aanleg van de Haak om Leeuwarden zorgvuldig om met de belangen van natuur en milieu. Daarom is besloten om de werkzaamheden die raken aan de genoemde vier diersoorten voorlopig op te schorten. De gevolgen hiervan worden in kaart gebracht. In ieder geval zijn de geplande afsluiting van de Werpsterdyk en het verleggen van enkele kabels & leidingen voorlopig uitgesteld.

(Bron: http://www.rws.nl/actueel/nieuws_en_persberichten/2012/april2012/n31_werkzaamheden_haak_om_leeuwarden.aspx)

24 mei 2012: In opdracht van Rijkswaterstaat pakt de aannemer in de week na Pinksteren de eind maart stilgelegde werkzaamheden aan de Haak om Leeuwarden weer op. Dit is mogelijk geworden nu het ministerie van EL&I hiervoor ontheffing heeft verleend.

(Bron: http://www.rws.nl/actueel/nieuws_en_persberichten/2012/mei2012/n31_haak_om_leeuwarden_werkzaamheden_in_week_na_pinksteren_hervat.aspx)

Conclusie

De werkzaamheden worden gestaakt na de tussenuitspraak en hervat nadat de staatssecretaris een nieuw besluit neemt maar voordat de Afdeling bestuursrechtspraak een definitief oordeel heeft geveld. Er is gestart met de bouw vóór de einduitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak. Er is derhalve geen sprake van versnelling van de realisatie van het project door de toepasselijkheid van de Chw.

Militaire luchtvaartterrein De Kooy (201108224)

Bij besluit van 11 december 2008 hebben de staatssecretaris van Defensie en de minister van Verkeer en Waterstaat aan Den Helder Airport C.V. ontheffing verleend van het verbod om het militaire luchtvaartterrein De Kooy in strijd met de bepalingen en voorschriften die bij de aanwijzing tot militair luchtvaartterrein zijn gesteld te gebruiken of te doen of te laten gebruiken.

<i>Uitspraak ABRvS in hoger beroep</i>	5 juni 2013
<i>Duur beroep</i>	22 maanden vanaf uitspraak in eerste aanleg
<i>Duur beroep t.o.v. gemiddelde</i>	13 maanden langer dan gemiddeld

Analyse en conclusie

Tussen de uitspraak in eerste aanleg op 23 juni 2011 en de uitspraak in hoger beroep op 5 juni 2013 zit 22 maanden. De procedure heeft derhalve 13 maanden langer geduurd dan een gemiddelde procedure in hoger beroep. Nu de toepasselijkheid van de Chw niet voor een versnelling van de procedure heeft gezorgd, kan de realisatie van het project hierdoor ook niet sneller van start gaan.

Windpark Noordoostpolder (201210708)

Bij besluit van 21 september 2012 heeft de staatssecretaris van Economische Zaken aan de rechtspersonen verenigd in de Koepel Windenergie voor een aantal diersoorten ontheffing verleend van de in artikel 9 van de Flora- en faunawet neergelegde verbodsbepaling.

Het Windpark Noordoostpolder is voorzien in het Rijksinpassingsplan 'Windenergie langs de dijken van de Noordoostpolder' en bestaat uit windmolenopstellingen bij de Noordermeerdijk, de Westermoordijk en de Zuidermeerdijk. Zowel op land als in het IJsselmeer zijn windmolens gepland. De windmolens zullen een gezamenlijk vermogen hebben van maximaal circa 450 MW. De besluitvorming over de uitvoering van dit project is verdeeld in drie fasen. De Afdeling bestuursrechtspraak heeft over elke fase besloten.

- Bij uitspraak van 8 februari 2012 over de eerste fase.
- Bij uitspraak van 21 november 2012 over de tweede fase.
- Bij uitspraak van 19 juni 2013 over de derde fase.

Zie paragraaf 5.3 van deze bijlage voor de besluiten uit de tweede fase van het project.

<i>Uitspraak ABRvS</i>	19 juni 2013
<i>Duur beroep</i>	7 maanden
<i>Duur beroep t.o.v. gemiddelde</i>	6 maanden sneller dan gemiddeld

Analyse

Hieronder wordt de voortgang van de realisatie van het project chronologisch weergegeven aan de hand van berichtgeving op het internet. Over de planning van het project is al het een en ander geschreven in paragraaf 5.3 van de bijlage over de tweede fase van de besluitvorming. Nadat de Afdeling bestuursrechtspraak op 19 juni 2013 over de derde en laatste fase van de besluitvorming heeft geoordeeld is gekeken wanneer daadwerkelijk de bouw van de windmolens is gestart.

19 juni 2013: Raad van State bevestigt ontheffing- Aanleg Windpark Noordoostpolder kan door De Raad van State heeft zich positief uitgesproken over negen uitvoeringsbesluiten die gaan over de derde fase van de aanleg van Windpark Noordoostpolder; een daarvan is de ontheffing in het kader van de Flora en Faunawet. Hiermee is de laatste stap in het proces afgerond. Daarmee kan de bouw van Windpark Noordoostpolder in de komende jaren zijn beslag krijgen.

De initiatiefnemers van Windpark Noordoostpolder zijn blij met deze uitspraak en de zorgvuldige wegen van de Raad van State. Na de positieve uitspraak van de Raad van State in februari 2012 zijn zij volop aan de gang met de voorbereidingen voor de bouw van het windpark. Naar verwachting is begin 2016 Windpark Noordoostpolder in bedrijf.

(Bron: <http://www.windkoepelnop.nl/actualiteiten/29/raad-van-state-bevestigt-ontheffing--aanleg-windpark-noordoostpolder-kan-door>)

14 augustus 2013: Eerste heipaal geslagen voor windmolens Noordermeerdijk

Vanmiddag is de eerste paal geslagen voor de eerste windmolen van NOP Agrowind op het land aan de Noordermeerdijk.

(Bron: <http://www.windkoepelnop.nl/actualiteiten/32/eerste-heipaal-geslagen-voor-windmolens-noordermeerdijk>)

15 augustus 2013: 1e fase bouw Windpark Westermeerwind afgerond

De scheepvaartveiligheidsvoorziening (SVV), een 1.100 meter lange geleide dam in het IJsselmeer met daarachter een onderwater natuurgebied van 22 hectare (30 voetbalvelden) is sinds augustus officieel gereed. De aanleg van de SVV is voorspoedig en volgens planning verlopen. Hiermee zijn de eerste voorbereidende werkzaamheden in aanloop naar de bouw van Windpark Westermeerwind succesvol afgerond.

(Bron: <http://www.ventolines.nl/#!/nieuws/eerste-fase-bouw-windpark-westermeerwind-voorspoedig-verlopen/>)

Conclusie

De procedure over de derde besluitvormingsfase wordt 6 maanden sneller afgerond dan een gemiddelde procedure. Na het onherroepelijk worden van de uitvoeringsbesluiten, waaronder de ontheffing van de Flora- en Faunawet wordt de daadwerkelijke uitvoering van de werkzaamheden gestart. De toepasselijkheid van de Chw heeft gezorgd voor versnelling van de realisatie van het project.

Bijlage 2 Bestudeerde uitspraken

In deze bijlage zijn de uitspraken weergegeven van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State tussen 15 maart 2011 en 31 december 2013 waarop de procesrechtelijke bepalingen van de Crisis- en hertstelwet van toepassing zijn. Achter de datum van de uitspraak is het door de Afdeling bestuursrechtspraak gehanteerde zaaksnummer genoteerd. De uitspraken zijn onderverdeeld in uitspraken in eerste en enige aanleg en uitspraken in hoger beroep.

Eerste en enige aanleg

21 maart 2012	201108112	18 april 2012	201100974
21 maart 2012	201108436	18 april 2012	201113108
21 maart 2012	201109513	24 april 2012	201202367
21 maart 2012	201200959	25 april 2012	201012191
28 maart 2012	201109828	25 april 2012	201012352
04 april 2012	201105321	25 april 2012	201104746
04 april 2012	201107689	25 april 2012	201105573
04 april 2012	201110185	25 april 2012	201107600
04 april 2012	201110187	25 april 2012	201108102
04 april 2012	201110542	25 april 2012	201108338
10 april 2012	201200554	25 april 2012	201108897
11 april 2012	201101342	27 april 2012	201200891
11 april 2012	201104206	27 april 2012	201201850
11 april 2012	201104790	01 mei 2012	201200978
11 april 2012	201107337	01 mei 2012	201201160
11 april 2012	201107337	02 mei 2012	201105416
13 april 2012	201201071	02 mei 2012	201105538
17 april 2012	201113013	02 mei 2012	201105967

02 mei 2012	201106397	23 mei 2012	201107892
02 mei 2012	201109364	23 mei 2012	201107953
02 mei 2012	201110911	23 mei 2012	201109264
02 mei 2012	201201588	23 mei 2012	201109858
04 mei 2012	201203167	23 mei 2012	201112625
09 mei 2012	201012181	24 mei 2012	201204234
09 mei 2012	201105569	29 mei 2012	201202779
09 mei 2012	201110075	30 mei 2012	201104115
09 mei 2012	201110539	30 mei 2012	201108729
09 mei 2012	201110540	31 mei 2012	201203450
09 mei 2012	201111529	06 juni 2012	201103851
09 mei 2012	201200669	06 juni 2012	201108962
09 mei 2012	201200672	06 juni 2012	201110001
09 mei 2012	201201613	06 juni 2012	201111770
09 mei 2012	201201615	13 juni 2012	201103390
09 mei 2012	201202576	13 juni 2012	201108233
09 mei 2012	201203000	13 juni 2012	201110192
10 mei 2012	201202370	13 juni 2012	201112988
11 mei 2012	201202409	14 juni 2012	201111319
11 mei 2012	201202658	20 juni 2012	201009359
14 mei 2012	201201553	20 juni 2012	201107420
16 mei 2012	201105489	20 juni 2012	201109470
16 mei 2012	201107051	20 juni 2012	201110139
16 mei 2012	201109289	20 juni 2012	201111911
16 mei 2012	201110506	20 juni 2012	201200403
23 mei 2012	201106139	20 juni 2012	201200554

21 juni 2012	201204832	01 augustus 2012	201104469
21 juni 2012	201205048	01 augustus 2012	201107613
26 juni 2012	201205683	01 augustus 2012	201110080
27 juni 2012	201100381	01 augustus 2012	201111570
27 juni 2012	201105387	01 augustus 2012	201200975
27 juni 2012	201111697	01 augustus 2012	201201755
27 juni 2012	201111697	08 augustus 2012	201112420
27 juni 2012	201111729	08 augustus 2012	201202216
27 juni 2012	201111824	08 augustus 2012	201205073
27 juni 2012	201113128	13 augustus 2012	201206236
04 juli 2012	201103127	15 augustus 2012	201104346
04 juli 2012	201200062	15 augustus 2012	201104886
09 juli 2012	201203969	15 augustus 2012	201201415
09 juli 2012	201204889	21 augustus 2012	201203450
11 juli 2012	201110864	22 augustus 2012	201203647
11 juli 2012	201201603	23 augustus 2012	201202370
11 juli 2012	201205550	29 augustus 2012	201203295
18 juli 2012	201109200	03 september 2012	201206046
18 juli 2012	201201629	05 september 2012	201103752
18 juli 2012	201204470	05 september 2012	201107503
20 juli 2012	201205730	05 september 2012	201112051
20 juli 2012	201205961	05 september 2012	201201756
25 juli 2012	201110117	05 september 2012	201204765
25 juli 2012	201113483	05 september 2012	201204889
25 juli 2012	201201478	06 september 2012	201202256
25 juli 2012	201204384	12 september 2012	201103581

12 september 2012	201109896	10 oktober 2012	201106311
12 september 2012	201112437	10 oktober 2012	201201329
12 september 2012	201113179	10 oktober 2012	201202944
12 september 2012	201200055	10 oktober 2012	201203188
12 september 2012	201201472	15 oktober 2012	201207286
18 september 2012	201206854	16 oktober 2012	201208013
19 september 2012	201109194	17 oktober 2012	201113385
19 september 2012	201109198	17 oktober 2012	201202065
19 september 2012	201111977	17 oktober 2012	201204708
19 september 2012	201203824	17 oktober 2012	201204882
19 september 2012	201204705	17 oktober 2012	201205961
20 september 2012	201207170	19 oktober 2012	201206895
21 september 2012	201205458	24 oktober 2012	201104113
26 september 2012	201200025	24 oktober 2012	201105381
26 september 2012	201202576	24 oktober 2012	201112331
26 september 2012	201202717	24 oktober 2012	201113347
03 oktober 2012	201108112	24 oktober 2012	201200349
03 oktober 2012	201201850	24 oktober 2012	201200959
03 oktober 2012	201201942	24 oktober 2012	201201671
03 oktober 2012	201202607	24 oktober 2012	201202859
03 oktober 2012	201202749	24 oktober 2012	201202941
03 oktober 2012	201206364	24 oktober 2012	201203654
03 oktober 2012	201206364	31 oktober 2012	201111319
05 oktober 2012	201205606	31 oktober 2012	201201588
08 oktober 2012	201205591	31 oktober 2012	201201863
09 oktober 2012	201207547	31 oktober 2012	201202370

31 oktober 2012	201205048	28 november 2012	201112959
31 oktober 2012	201207226	28 november 2012	201205614
07 november 2012	201110075	05 december 2012	201107432
07 november 2012	201110134	05 december 2012	201200385
07 november 2012	201111800	05 december 2012	201206031
07 november 2012	201200978	12 december 2012	201112659
07 november 2012	201202930	12 december 2012	201206363
07 november 2012	201203000	12 december 2012	201206819
07 november 2012	201203450	19 december 2012	201107337
07 november 2012	201205272	19 december 2012	201203175
07 november 2012	201205272	19 december 2012	201205119
09 november 2012	201206455	19 december 2012	201206156
13 november 2012	201207762	19 december 2012	201208193
14 november 2012	201201160	27 december 2012	201205043
14 november 2012	201202541	27 december 2012	201206455
14 november 2012	201205107	27 december 2012	201207858
14 november 2012	201206834	27 december 2012	201208050
15 november 2012	201208418	27 december 2012	201208244
15 november 2012	201208794	09 januari 2013	201107805
16 november 2012	201207642	09 januari 2013	201204234
16 november 2012	201208250	16 januari 2013	201208377
21 november 2012	201113393	16 januari 2013	201208653
21 november 2012	201201470	23 januari 2013	201111463
21 november 2012	201204164	23 januari 2013	201111697
21 november 2012	201204896	23 januari 2013	201206033
28 november 2012	201112957	23 januari 2013	201208102

30 januari 2013	201208390	11 maart 2013	201300883
30 januari 2013	201208418	13 maart 2013	201203167
30 januari 2013	201208756	13 maart 2013	201208110
30 januari 2013	201209940	13 maart 2013	201208261
06 februari 2013	201113172	14 maart 2013	201300229
06 februari 2013	201201553	15 maart 2013	201211777
06 februari 2013	201208656	20 maart 2013	201207286
06 februari 2013	201209844	20 maart 2013	201207376
06 februari 2013	201211351	20 maart 2013	201207905
07 februari 2013	201211667	20 maart 2013	201210520
13 februari 2013	201205534	27 maart 2013	201205606
13 februari 2013	201206575	27 maart 2013	201206236
13 februari 2013	201206931	27 maart 2013	201208794
13 februari 2013	201207547	27 maart 2013	201209617
13 februari 2013	201210517	03 april 2013	201209146
20 februari 2013	201205530	04 april 2013	201209524
20 februari 2013	201208192	08 april 2013	201208101
20 februari 2013	201208285	10 april 2013	201110983
22 februari 2013	201210708	10 april 2013	201113404
27 februari 2013	201102546	10 april 2013	201210552
27 februari 2013	201201470	11 april 2013	201301454
27 februari 2013	201206854	12 april 2013	201301653
27 februari 2013	201210134	16 april 2013	201300745
06 maart 2013	201111393	17 april 2013	201209998
06 maart 2013	201300042	22 april 2013	201211915
11 maart 2013	201300843	22 april 2013	201300224

24 april 2013	201300831	05 juni 2013	201303088
25 april 2013	201301428	07 juni 2013	201209836
01 mei 2013	201205073	07 juni 2013	201302659
01 mei 2013	201211300	12 juni 2013	201110216
01 mei 2013	201211427	12 juni 2013	201211351
01 mei 2013	201211442	12 juni 2013	201211545
01 mei 2013	201211473	19 juni 2013	201111570
08 mei 2013	201207598	19 juni 2013	201208660
08 mei 2013	201211838	19 juni 2013	201208983
13 mei 2013	201211298	19 juni 2013	201210708
15 mei 2013	201210792	19 juni 2013	201211667
15 mei 2013	201300834	19 juni 2013	201211770
15 mei 2013	201302717	19 juni 2013	201211777
22 mei 2013	201200267	19 juni 2013	201211850
22 mei 2013	201302319	19 juni 2013	201301238
28 mei 2013	201300229	19 juni 2013	201303872
29 mei 2013	201105416	26 juni 2013	201208752
29 mei 2013	201207170	26 juni 2013	201211241
29 mei 2013	201209277	26 juni 2013	201211507
05 juni 2013	201203374	26 juni 2013	201300696
05 juni 2013	201207858	26 juni 2013	201301468
05 juni 2013	201209966	03 juli 2013	201300512
05 juni 2013	201210308	03 juli 2013	201300842
05 juni 2013	201211698	05 juli 2013	201300229
05 juni 2013	201300224	10 juli 2013	201208101
05 juni 2013	201300903	10 juli 2013	201208348

10 juli 2013	201209433	14 augustus 2013	201202859
10 juli 2013	201209741	14 augustus 2013	201303560
10 juli 2013	201302361	14 augustus 2013	201303560
17 juli 2013	201206363	21 augustus 2013	201303088
17 juli 2013	201206446	21 augustus 2013	201303296
17 juli 2013	201300042	21 augustus 2013	201304007
17 juli 2013	201300883	21 augustus 2013	201306535
17 juli 2013	201301687	23 augustus 2013	201211728
22 juli 2013	201300745	28 augustus 2013	201302265
22 juli 2013	201301732	28 augustus 2013	201304326
24 juli 2013	201208712	03 september 2013	201306835
24 juli 2013	201209308	04 september 2013	201101215
24 juli 2013	201209836	04 september 2013	201211249
24 juli 2013	201210101	04 september 2013	201302717
24 juli 2013	201300489	04 september 2013	201303213
24 juli 2013	201300843	06 september 2013	201305551
24 juli 2013	201302453	06 september 2013	201306148
24 juli 2013	201302831	11 september 2013	201200385
24 juli 2013	201303212	11 september 2013	201302252
24 juli 2013	201303381	11 september 2013	201304621
31 juli 2013	201301428	18 september 2013	201301721
31 juli 2013	201301653	18 september 2013	201302659
31 juli 2013	201301703	18 september 2013	201304557
07 augustus 2013	201105321	20 september 2013	201306797
07 augustus 2013	201301454	25 september 2013	201211915
14 augustus 2013	201110192	25 september 2013	201300782

25 september 2013	201303872	06 november 2013	201306573
25 september 2013	201305044	06 november 2013	201306573
26 september 2013	201306769	07 november 2013	201308760
27 september 2013	201306641	13 november 2013	201304433
01 oktober 2013	201305911	18 november 2013	201308550
02 oktober 2013	201209786	20 november 2013	201302315
02 oktober 2013	201304246	20 november 2013	201303856
02 oktober 2013	201306111	11 december 2013	201306563
09 oktober 2013	201304957		
16 oktober 2013	201301711	Hoger beroep	
16 oktober 2013	201303753	21 maart 2012	201108983
16 oktober 2013	201304199	25 april 2012	201111008
21 oktober 2013	201305565	25 april 2012	201111989
21 oktober 2013	201306688	06 juni 2012	201113326
23 oktober 2013	201302565	27 juni 2012	201200111
23 oktober 2013	201302567	18 juli 2012	201113488
23 oktober 2013	201304239	25 juli 2012	201201252
23 oktober 2013	201308301	10 oktober 2012	201113326
30 oktober 2013	201303971	14 november 2012	201204281
30 oktober 2013	201304538	23 januari 2013	201208202
30 oktober 2013	201306949	05 juni 2013	201108224
04 november 2013	201307597	12 juni 2013	201209737
04 november 2013	201308233	24 juli 2013	201301695
06 november 2013	201306022	24 juli 2013	201301705
06 november 2013	201306515	31 juli 2013	201207003
06 november 2013	201306515	25 september 2013	201303838

06 november 2013 201302543

21 maart 2012 201108983